

**Emil
Bucureșteanu**

**PROPRIETATEA
E-SFÂNTĂ**

Semănătorul – Editura online

Emil Bucureșteanu

**PROPRIETATEA
E SFÂNTĂ**

SEMĂNĂTORUL
Editura - online
Septembrie 2009

Proprietatea e sfântă

În Moldova de Mijloc, în partea de sus a acestei părți, adică mai spre nord, se află un pârâiaș mic care udă o vale, de asemenea mică. Valea se numește Valea Oilor iar pârâului i se zice Pârâul Oilor. Unii zic că numele pârâului vine de la numele văii. Alți spun tocmai invers, că numele văii vine de la numele pârâului. Cei care au cu siguranță dreptate sunt cei care zic că atât numele pârâului cât și al văii vine de la faptul că pe vremuri îndepărtate, încă neînscrise în ceasloave, existau multe oi prin în acest perimetru. Unii susțin că o varianta a

Mioriței s-ar fi născut prin aceste locuri și că undeva, pe pârâu în sus, la izvoarele lui, există poiana în care baciul ungurean și cu cel vrâncean i-ar fi făcut de petrecanie baciului moldovean. Tot de aici, spun unii, că ar fi plecat și Baba Dochia cu oile ei pe Ceahlău, dar cred că nu-i motiv de a susține ipoteza că de la Valea Oilor și până la Muntele Sfânt este cale lungă, lungă de tot, și trebuie trecută și un râu năvăș care oamenii l-au botezat Bistrița, adică râul repede, de la slavonul bâstroie. După aceștia, vâlenii din Valea Oilor ar fi la origine slavi, ceea ce nu poate fi adevărat. După cum vom vedea mai încolo culoarea lor trădează o altă origine, mai mult latină.

Reducerea numărului oilor ar fi început odată cu trecerea armatelor eliberatoare, ale celovecilor (celovec = cetățean în limba simpaticului Ivan) de la răsărit ai căror oșteni erau mari consumatori de carne de oaie, fie soldat, fie general. După ce rușii au plecat peste un deal numit Mătăhuia și au luat-o la vale pe Bistrița pentru a trece Carpații spre Berlin (Kuda tovarășci? l-am întrebat odată pe un soldat rus, cu un ceas de masă la centură, din marea armată victorioasă de la Răsărit. Na Berline! mi-a răspuns celovecul ce se afla călare pe un o vacă bălțată) a venit colectivizarea și oilor nu le-a prea priit munca în comun. Desăvârșirea dispariției oilor s-a făcut după Marea Revoluție Democratică din Decembrie, care a avut loc la anul 1989 de la Hristos încoace. După cum se știe, revoluția a avut ca slogan. Azi la Timișoara, mâine în toată țara. Și așa a și fost, revoluția a cuprins și Ținutul Neamțului. Cum s-a desfășurat, v-om vedea mai târziu

Deși oile au dispărut, numele atât al văii cât și al pârâului s-a păstrat. Mai la vale pe acest pârâu, din timpuri imemorabile, unii zic că mai înainte de a trece

Dragoș cu căteua lui peste apa pe care a botezat-o Moldova după numele cătelei, a fost înființat satul Valea Oilor. Primi homo sapiens și-ar fi ridicat cocioabele pe acele locuri din mai multe motive: aveau apă limpede, la marginea munților se aflau câmpii mănoase, din păduri aduceau lemne iar coastele, povârnișurile erau pline cu fânețe. Dovadă că Valea Oilor a fost locuită încă de pe când nu avea acest nume este că nu de mult, să fie, cu aproximație, peste 50 de ani de atunci, dar nu mai mult de un secol, deci 100 de ani.

Locuitorii din Valea Oilor pentru aș-și face case, mai noi sau mai vechi foloseau lutul luat din dealul Mătăhuia. Acesta era folosit în două feluri la construirea locuințelor: se amesteca cu paie și se făceau chirpici care se uscau la soare. Din aceștia se făceau pereții care, apoi, erau tencuiți, văruiți. Casele celor mai înstăriți erau făcute cu pereți din lemn peste care se băteau șipci și apoi erau bătuți cu lut, tencuiți și văruiți. Păduri erau, Mătăhuia avea lut destul, așa că locuitorii din Valea Oilor nu duceau lipsă de material pentru case. Fiind oameni pricepuți, cu vocație de constructori și cu ambiții de proprietari, și-au construit nu numai case ci și acareturi pe lângă acestea, grajduri, fânării, cotețe pentru porci, pentru păsări. Toată ziua adunau, mai băteau un cui în gard, în casă.

Tot săpând în diferite locuri din dealul Mătăhuia pentru a lua lut ca să-și facă case, dar ca să și lipească prispele și pe jos prin case, odată au găsit niște oase. Oameni deștepți fiind, cei din Valea Oilor au chemat pe unul care se numea Mătase, care se interesa de când sânt oameni pe pământul din jurul Târgului lui Crăciun. După ce a adunat oase și din săpături făcute și de el în mod

special, acestea, adică oasele, au fost curățite, măsurate, comparate pentru a trage o concluzie de arheolog. Părerea lui științifică este că prin locurile pe unde trece Pârâul Oilor, au trăit oameni din vremuri imemorabile, pe când se aprindea focul cu cremenea, animalele erau vâdate cu bâta etc.

Așa cum s-a întâmplat și se întâmplă peste tot unde Dumnezeu a blagoslovit pământul, așezarea Valea Oilor a înflorit mereu, adică a devenit o vale mare, mare de tot, cum alta, spun vâlenii din Valea Oilor, nu există în Moldova de dincoace de Prut și nici de dincolo, adică din Basarabia. Ba, ei zic că asemenea localitate frumoasă nu există în toată țara românească. De aici, de pe dealul Mătăhuia, se vede, spre apus, cum se ridică mândru în soare Ceahlăul, Olimpul României, munte plin de legende și de frumuseți. Spre nord, în zare, se zărește cea mai mândră cetate a oștenilor moldavi, iar spre răsărit privești cât vezi cu ochii Depresiunea Cracăului tivită de dealuri molcome, cu ogoare întinse și mănoase și sate răzășești

Ceea ce am să vă povestesc în continuare, face parte din epoca modernă a satului Valea Oilor, devenind localitate administrativă, adicălea comună.

* * *

Majoritatea caselor din Valea Oilor se afla și încă se mai află pe malurile Pârâului Oilor. Gospodinele, și de pe un mal și de pe altul, foloseau pârâul pentru spălat rufele, pentru ghilit pânza, vara, pentru scăldatul copiilor, tot vara, că iarna ar fi înghețat, iar pe maidane păștea fiecare ce avea la casa lui sau a ei: un vițel, un cârlan, (oaie de un an și nu mânz de aceeași vârstă cum se

zice prin alte părți), găște, obișnuite sau leșești, rațe, mai priponeau câte un purcel.

Deși, albia râului era proprietate în devălmășie, acesta constituia motiv de ceartă, din moși strămoși între riverani pentru stabilirea unor spații, desigur terestre, considerate ca făcând parte din proprietatea proprie. Argumentele erau multiple, de natură geografică dar și istorică. Nu rareori, beligeranții din Valea Oilor erau nevoiți să apeleze la curtea cu asesori populari de la primărie pentru rezolvarea diferendelor. Când la aceasta nu avea șansă de succes, una din părți era nemulțumită, se apela la jude, omul care stabilea dreptatea pentru toți cei ce locuiau în spațiul de la Borca până la Buhuși, de la Roman la Tazlău, de la Târgu-Neamț la Mărgineni, localități de la antipodi în Ținutul Neamțului. În perioada modernă se mergea cu jalba în proțap, scrisă pe coli A4 de către secretarul de primărie la o mașină, de scris desigur, marca Olivetti, mașină cu car mare, reparată la târg de cel mai priceput reparator de asemenea unelte, domnul Tarcinschi. Inconvenientul era că domnul Tarcinschi era credincios de ziua a 7-a, adicălea adventist, și dacă mașina se defecta vinerea, sâmbăta secretarul sau secretara nu mai avea cu ce scrie, că domnul Tarcinschi nu lucra în ziua a 7-a nici dacă i-ai fi pus gâtul la tăietorul de lemne sub secure sau capul la ghilotină cum făceau medievalii, nu numai să-l fi picurat cu ceară, cum zice o... zicală din popor. Atât de devotat era lui Dumnezeu.

Repararea mașinii de scris era o problemă minoră care s-a rezolvat după ce la putere au venit oamenii în roșu, adicălea din cei care s-au dat cu celovecii. Tot aceștia au rezolvat și problemele teritoriale de pe prundul

Pârâul Oilor, prin înfăptuirea cooperativizării agriculturii. Țăranii au rămas fără viței și fără oi iar găștele foloseau doar apa, când era: în anii de secetă, pârâul rămânea, și mai rămâne, fără apă. Ceea ce nu s-a putut rezolva în zeci de ani, dacă nu în sute, de către a treia putere în stat, de justiție, oamenii în roșu au rezolvat-o într-un an. Teritoriul a trecut din proprietate în devălmășie în proprietate a întregului popor, deci a nimănui. Fiecare folosea prundul cum dorea: la mers, la făcut plajă, la spălat pe picioare când colectivștii veneau... în colectiv de la câmp, unde munciseră în colectiv pe tarlalele întinse și mănoase ale colectivei, iar duminica la stat la taclale, la vorbit degeaba, tot în colectiv.

Pentru început, atât despre spațiul tridimensional, care cuprindea pământ, apă și aer, în care trăiau cei din localitatea Valea Oilor, localitate situată în valea Valea Oilor, vale prin mijlocul căreia trece pârâul Pârâul Oilor.

* * *

În Valea Oilor trăiau două familii de răzeși (răzeșii erau țărani din Moldova feudală care lucrau pământul în devălmășie, adică laolaltă) cu nume istorice: Zabuliki și Buzaliki. Cu timpul funcționarii de la starea civilă au românizat numele familiilor despre care vorbim, fie că au vrut, fie că au greșit, și nu le-au mai scris cu litera k ci cu grupul fonetic chi. Chi de la strachină, curechi, răchită, chicioare, chiloți etc. Scuzați, vă rog greșeala. Pe chi nu puteau să îl ia de la chiloți pentru simplu motiv că în perioada în care ki a devenit chi, femeile din Valea Oilor nu purtau chiloți ca și oile pe care le păzeau bărbații, iar aceștia purtau izmene.

De unde provin aceste nume au fost multe încercări de a se explica. A fost chemat, odată, chiar Iorgu Iordan, un mare specialist în domeniu, pentru a afla antroponimia acestora, (Antroponimia este disciplina lingvistică care se ocupă cu studiul numelor oamenilor) dar totul a rămas precum a fost, neexplicat. Cei din Valea Oilor, transmițându-și opiniile din tată în fiu și din mamă în fiică, susțin că Zabulichii ar veni de la zabulică care este o haină mică, rea, dar nu au găsit explicația de unde provine grupul fonetic chi. În ce privește Buzalichii ar proveni de la Zabulichii printr-un joc, mutarea literelor în cadrul aceluiași cuvânt, prin anagramare, după cum spun specialiștii. Desigur că locuitorii din Valea Oilor nu știu nici acum ce este anagramarea, în afară de câțiva intelectuali ieșiți la pensie și care, în lipsă de alte preocupări, mai dezleagă cuvinte încrucișate apărute în ziarul „Ceahlăul”, cotidian local apolitic cum se intitulează la indicația directorului, după ce ani în șir a fost cotidian credincios și revoluționar al comuniștilor, cu gândul că vor obține un premiu de două parale. Prin anagramare, zic unii, s-ar putea ca numele de Zabulichii să aibă rădăcini în Buzalichii, iar numele de Buzalichii să provină de la buză, primul Buzalichii având buzele mari, ceea ce este posibil. De altfel în Valea Oilor erau, și mai sunt, mulți buzați și buzate. Și cei de sex masculin, și cele de sex opus, sunt căutate în satele învecinate, cică, pentru că ar avea spor la sărutat. Ghiță Zabulichii și Ion Buzalichii, cei care sunt eroii acestei povestiri, făceau parte din acest specimen de hominizi, împreună cu soțiile lor, Tița, care era soția lui Zabulichii, și Lița, soția lui Buzalichii. Ghiță Zabulichii era ficiorul lui Ion Zabulichii, veteran de război din Primul Război Mondial, unul din

miile de soldați care s-au umplut de glorie la Mărășești. Ion Buzalichi era fiul lui Ghiță Buzalichi, veteran de război din Primul Război Mondial. Regimentul 15 Dorobanți, care s-a umplut de glorie în luptele de Mărăști.

După cum era cutuma timpului, ambele familii aveau copii cât încăpeau în casă. Maria, nevasta lui Buzalichi, eroul de la Mărăști, i-a adus opt copii. Pentru ca să aibă loc în casă, Ghiță, la cele două camere și un antreu cât făcuse la început, a mai construit o odaie, pe care fetele când au devenit mari, i-au zis odaie de curat. În ea își țineau lucrurile ce și le făceau pentru zestre.

Ion Zabolichi, eroul de la Mărășești și-a făcut casă cu trei camere de la început, nevastă-sa Maria, cum trecea anul, umbla cu un copil în brațe iar cu altul în burtă. Prolificitatea celor două familii nu era singură în satul Valea Oilor. Se mai remarcau urmașii familiei Zavalichi, ultimul fiind Moș Ilieș, și el veteran de război, în același regiment cu Zabolichi. Pentru a nu i se încurca numele cu al lui Zabolichi, atât la școală cât și la armată, era strigat simplu, cu numele de botez, Ilieș și din prenume, Ilieș a devenit nume, deși în actele de primărie figura cu vechiul nume, adică Zavalichi.

Familiile Zabolichi și Buzalichi erau aproape vecine, casele lor aflându-se de o parte și de alta a Pârâului Oilor, despărțindu-le și un întins maidan de prund, albia pârâului fiind destul de largă. Când erau ploii, pârâul era destul de năvalnic, mătura totul în cale. Țăranii din Valea Oilor, din moși strămoși, au înțeles că în calea apelor nu poți sta și de aceea și-au făcut casele departe de pârâul năbădăios, care în anii secetoși era doar un

firicel de apă ce se strecura printre pietre înainte de a se ascunde cu totul sub pământ.

* * *

- Iar te-ai bătut? îl întrebă Ion Zabulichî, seniorul, pe Ghiță, ficiorul lui, Ion, botezat de Buzalichî, seniorul, și purtând prenumele acestuia.

- A lui Buzalichî a sărit la bătaie.

- Bătăușul acela. Pun eu mâna pe el. Dar, apără-te și tu, îi spunea taică-su, supărat fiindcă băiatul era cam motoflete.

- E mai voinic ca mini.

Zabulichî, seniorul, se duce la Buzalichî, normal, seniorul:

- Măi Ghiță, ficioru-tu l-a bătut iar pe copchilul neu.

- Măi copchile, ia vino-ncoa, zice Buzalichî către ficioru-su, care stătea pe malul pârâului și arunca cu pietre în apă. L-ai bătut pe Ghiță?

- Nu, tată. El a dat în mini.

- Da, ci-aveți de vă bateți? îl întrebă Zabulichî pe Ion, ficiorul lui Buzalichî.

Ion nu știu să răspundă. Până la urmă spuse un motiv de ceartă mai vechi.

- Ne-am jucat în bungghi, la gard. Schioapa lui îi mai mare și mi-o luat toți bungghii.

- Te-ai jucat în bungghi? De asta n-am eu bungghi la pantaloni și era să mă fac de rușine și haști, îi trage o palmă.

Zabulichî, seniorul, se uită și el la prohabul pantalonilor. Mai avea un singur nasture.

- Copchii răi, zise el. Mai ghine hai să bem un rachiu, îl invită Buzalichi, seniorul.

Zabulichî acceptă invitația. Înainte de a intra în casă încercă să se șteargă pe opincile de cauciuc. Era în postul Paștelui și drumurile se dezghețase, erau pline cu noroi.

- Intră așa, că tot pe pământ calci, îi spuse Buzalichi. Apoi către nevastă-sa: adâ o garafă di rachiu să cinstesc pe omul ista.

- E bun, aprecie Zabulichî, seniorul, gustând puțin din pahar și plescăind din limbă. Apoi îl dădu tot, deodată, peste cap.

Sticla de jumătate se termină repede.

- Au venit iar ăștia de la sfat să mă trec la colectiv. La tîni, nu? îl întrebă intempestiv Buzalichi, seniorul, pe Zabulichî, seniorul.

- Și pi mini mă năcăjesc, îi răspunse Zabulichî, seniorul. Au zâs că s-o trecut șî Ilieș.

- Care Ilieș? se interesă Buzalichi, seniorul.

- Ilieș Zavalichi, vărul neu de-al doilea.

- A, da. Dacă ești văr cu el di ci lui îi zâci Zavalichi și nu Zabulichî?

- Cicâ la primărie l-o trecut greșit în buletin. În loc de bâ au scris vâ.

- Niști proști, aprecie Zabulichî. Eu am să mă înscriu dacă tot mă bat la cap

- Cred că și eu.

Cu această discuție se termină și a doua garafă de rachiu.

- Sâ știi că băiatul neu a fost bătut de băiatul tău. Dacă mai face asta, când îl prind îi rup chicioarele, amenință Zabulichî, seniorul.

- Sâ nu ți li rup eu pe-a tăle, răspunse Buzalichi, seniorul..

- Tu, nie? Încearcâ, că aici în poarta ta îți rup oasele.

- Mă ameninți pe pământul neu. Cini ești tu, că dacă îți dau una, Dumnezeii... și se aplecă și puse mâna pe o piatră.

- Care pământu' tău. Ai pus stăpânire pe prund. Înciarcă șâ dă.

Buzalichi ridică mâna. Zabolichi și rupse o scândură din gardul lui Buzalichi și amenință cu ea.

Auzind gălăgie, nevasta lui Buzalichi iese afară.

- Ce-aveți, mă. Ați băut și-acum vă bateți, intervenind să-i despartă.

- I-arăt eu lui, zice Buzalichi către navastă-sa, care-l împingea în ogradă.

- Du-te, omule, acasă, strigă nevasta lui Buzalichi către Zabolichi. Nu v-âi rușine.

Stârniți de țipete, de înjurături, în ogrăzile vecinilor încep să latre câinii.

- Ci s-întâmplă, întrebă Ileana lui Țuștea, aflată la poartă, pe Lucreția lui Căleap, care tocmai trecea puntea venind de la primărie.

- Sâ sfădești iar Zabolichi cu Buzalichi.

- Dar, ci mai au? o întrebă Ileana pe Lucreția.

- Cred că tot de la prund. Nu-l pot împărți. Parcă l-ar lua cu ei în pământ.

- Oameni nebuni! conchide Ileana.

* * *

Cu certuri, cu bătăi, cu împăcări, cu joacă, cu mersul la horă, din nou cu certuri de la fete, copilăria lui

Ion Buzalichi , baiatul lui Ghiță Buzalichi, și copilăria lui Ghiță Zabolichi, băiatul lui Ion Zabolichi, pe care de acum o săi numim numai cu numele de familie, trecură pe nesimțite și se văzură oameni la casele lor, cu neveste frumoase, harnice și prietene. Prietenie ca între femei, cu bârfă, cu supărări și împăcări ca ploile de vară, rezezi și trecătoare. Motive banale, de femei cu părul lung tot timpul, chiar dacă trec pe la coafor și și-l scurtează, și-l ondulează, și-l vopsesc. Însă, totdeauna sunt niște leoaice când este vorba să-și apere copii, indiferent dacă au dreptate sau nu. Copii lor sunt cei mai buni, cei mai frumoși și cei mai deștepți din lume, până la confruntarea cu viața. Deziluziile le bagă de tristețe în mormânt, compătimate de alte femei care, și ele, vor avea aceeași soartă. La sfârșitul vieții, fiecare are regrete că n-a făcut totul, că și-a irosit o parte din viață pe nimicuri.

- Cât s-au mai certat părinții noștri pentru o bucată de maidan, zise Ion Gh. Buzalichi, ajuns brigadier la sectorul vegetal, către Ghiță I. Zabolichi, șeful brigăzii de la sectorul zootehnic, la gospodăria colectivă, pe românește, colhoz pe rusește, din Valea Oilor.

- Erau să se taie cu topoarele, îi răspunse Zabolichi. Parcă intrase dihononia în ei.

- Vezi ce înseamnă proprietatea colectivă? Ne-a luminat mințile la toți. Parcă în deal la Moza, la țintirim, am fi mers cu prundul după noi.

- Ia, spune-mi, cred că știi, cât grâu se dă la ziua-muncă, îl întrebă Zabolichi pe brigadierul de la vegetal. Nu ți-a spus contabilul? că ești prieten cu el. A venit odată să-i dau niște lapte și l-am refuzat. N-am putu că mai fusese cineva de la raion și rămăsesem pe gol. De atunci nu mai vorbește cu mine. Zice că n-am vrut...

- N-am vorbit cu el după ce i-am dat situația. O să trec să văd. Dacă ai nevoie de o stamboală, două de grâu, treci pe la mine pe la magazie. Mai am de anul trecut câțiva saci. E grâu uscat, bun de făină.

- Dacă spui tu... Nu va fi degeaba. Deși este secetă, oile mai dau ceva lapte. Acum înspre toamnă iese un caș mai gras, bun de pus la puțină pentru iarnă.

- Unde voiai să te duci? îl întrebă Ion Gh. Buzalichi pe Ghiță I. Zabulichii.

- Nicăieri. Am ieșit așa să mă mai uit pe prund. După o săptămână de muncă simți nevoia să mai stai și să privești natura, fără obligații. Apoi, azi e și Sfântu' Ilie.

- S-a mai dus o vară, reflectă cu părere de rău Buzalichii, Câte o fi trecând de la colectivizare?

- Destul de multe. Păi să fie vreo douăzeci. Parcă mai ieri, la sfatul popular poposise muncitorii de la Bicz să ne lămurească să intrăm în cooperativă, începu să-și amintească Zabulichii.

- Da, da. Ziceau că ei muncesc să ne dea curent, dar și noi trebuie să ne unim în lucrul pământului pentru a da roade mai multe pentru țară, își aminti Buzalichi. Îl mai ții minte pe secretarul de la raion, pe acela rău care țipa la oameni și-i amenința cu închisoarea. Pe unde o fi? Cum îl chema?

- Despre Durlă vorbești?

- Da. Parcă așa îl chema. Acela înghesuit. Se zicea că era croitor de meserie.

- E primar. Au făcut o comună pentru el. Au desființat două comune și le-a unit la a treia. Are în subordine vreo douăzeci de sate.

- Înseamnă că este mare.

- Este. Are trei ceapeuri în subordine. Mi-a spus un cumnat că țipă și urlă ca un nebun.

- Noi avem un om bun.

- E de-al nostru, deși este inginer.

- E om cu carte. Aștia parcă sânt mai de treabă.

Dar știi ce zic, decât să stăm aici pe prund, mai bine am merge până-n centru, poate găsim un vin bun, propuse Buzalichi.

- Ba, mai bine mergem până la moș Ilieș, la grădină. Cred că s-au copt perele alea harbuzești pe care le avea boierul. Am fost odată la furat, cu Toader al lui Fârțală și Costică al lui Foșai. Trase boierul cu pușca după noi. În loc de alice, folosea sare. Lui Foșai i-a perforat pantaloni dar nu la lovit rău. Și pe mine m-a lovit dar numai în două locuri. Ce m-a mai usturat.

* * *

Moș Ilieș avea nevastă din satul vecin, sat care făcea parte din comuna vecină, dar care se afla tot pe Pârâul Oilor, mai la vale, și se numea Valea Boilor. Mai la vale de Valea Boilor se află Valea Cailor.

Fetele din Valea Boilor, la vremea când nevasta lui moș Ilieș era fată, o domnișoară doar de 16 ani, erau oacheșe și frumoase, chiar dacă n-aveau aceleași buze ca ale celor din Valea Oilor. De aceea moș Ilieș, pe când nu era moș, și-a luat nevasta din satul amintit. Avea însă să-și ia și necazuri.

Hrisoavele vorbesc că Valea Oilor, satul, cu tot cu valea cu același nume, pe când era sat mic, ar fi fost dată în stăpânire ca răsplată pentru fapte de vitejie unui oarecare moț venit de peste munți împreună cu moața lui și și-a oferit serviciile lui Ștefan cel Mare, care pe vremea

aceea nu era prea sfânt. De la cetatea de scaun de odihnă, de week-end cum se zice acum, din Târgul lui Crăciun, care a devenit Târgul Pietrei și apoi Piatra-Neamț, și nu Piatra Neamț, care nu se afla prea departe de Valea Oilor, decât o fugă de iapă până crapă, o lua adesea razna, trecea pe la cetatea ce se afla pe un pisc de munte, să vadă ce fac maică-sa și domnița lui, le spunea că se duce în control pe la oștenii de strajă, și poposea într-un sat la o frumoasă, care acum poartă numele de Târgu Frumos; satul devenit târg și nu frumoasa.

Deși vălenii din Valea Oilor s-au slobozit, printr-un edict dat tot de Ștefan, pentru faptele de vitejie de la Valea Albă, moțul cu moața lui au rămas stăpâni pe cea mai mare parte din pământurile din jur, pe care le-au lucrat prin dijmuire cu țărani liberi din Valea Oilor. Cu unele mici schimbări, fenomenul s-a perpetuat până la jumătatea secolului trecut, căci moțul cu moața lui au avut urmași iar cei din Valea Oilor trebuiau să mănânce și mâncarea se obținea prin muncă pe moșia urmașilor, urmașilor moțului și moaței.

De la Moțu, cum a purtat la început numele familia de peste munte, prin influență germană, Moțu s-a scris cu tz, adică Motzu, apoi Motza, care s-a moldovenizat în Moza.

* * *

După cum am spus, vălenii noștri își asigurau existența muncind pe moșia moțului care a devenit boier și purta numele de Moza, a cărei istorie, pe scurt, o știți. Doar v-am spus-o mai înainte.

La începutul oricărei căsătorii sunt necesare foarte multe lucruri. Boierul avea o meteahnă de fost copil de boier, moștenită de la taică-său, care a moștenit-o de la

taică-su, iar acesta tot de la taică-su. Și așa s-a moștenit tradiția din tată în fiu, iar dacă mergem înapoi pe firul istoriei, acest obicei își avea originea în negura vremurilor. Meteahna boierului nostru era că îi plăceau femeile frumoase și tinere. Sub diferite motive, le chema la el și, mai cu forța, mai cu bunăvoința lor, boierul era fercheș, mirosea a colonie și nu a transpirație ca bărbații lor, profita de ele. Boierului îi plăceau țărăncile, chiar dacă se spălau mai rar decât cucoana lui, erau aerisite fiindcă nu purtau chiloți. Motivul principal al dragostei era însă altul. Țărăncuțele aveau carnea mai tare, sânii mai doldora, iar când îl strângeau în brațe simțea cum i se scurge energia din el.

Mergând înapoi pe firul istoriei, rezultă că la Valea Oilor în vremurile de demult nu existau vraci calificați care să facă întreruperi de sarcini nedorite. Așa se face că datorită metehnelor boierilor s-au născut mulți copii urmași de-ai urmașilor moșului inițial. Problema a avut efecte negative asupra calității genetice a populației din Valea Oilor. Problema aceasta rămâne să o rezolve oamenii de specialitate, eu continui să vă spun ce s-a întâmplat cu nevasta lui moș Ilieș, pe când nu era moș, pe când era tânăr însurățel: n-a vrut și pace să satisfacă mofturile boierului. De necazurile ei a aflat, moș Ilieș, desigur când nu era moș. Numai ce să-l vezi cu furca în mână - era la adunat de fân tot pe moșia boierului - alergând valvârtej pe drumul de țarnă și intrând ca o nălucă în curtea conacului.

- Boierule, vezi furca asta, ti iau în coarnele ei cum i-am luat pi nemți la Mărășești în baionetă și ti trimit după atâta timp înapoi peste munți. Moldova te-a primit cu brații deschise, nu erai decât un sărăntoc, ai

omorât din întâmplare, acolo, câțiva turci și pentru asta ne jumulești de atâtea veacuri, tu și cu tot neamul tău adormit. Cine sânteți, voi moții? Niște rătăciți care umblați prin țară, ca țiganii, cu ciubere.

Moza, mai mult de supărare că i s-a amintit de originea lui, și de frică să nu i se descopere nu știu ce matrapazlâcuri dintr-o campanie împotriva tătarilor, cum că ar fi uitat să aprindă un foc pe un deal pentru a da de veste venirea dușmanului deoarece se afla în brațele unei tătăroaice, deveni galben la față, abia reuși să-l mai întrebe:

- De ce, măi Ilieș?

Apoi își reveni și încercă să joace el rolul principal.

- Hei, Toadere, unde ești? strigă el la vechil. Vino și-l scoate pe nenorocitul ăsta din curtea conacului.

- Imediat, cucoane, îi răspunse vechilul.

- Să nu îndrăznești să ti apropii de mine că fac moarte de om, îi spuse Ilieș.

Vechilul Mârza, Mârza Toader, îl cunoștea bine pe Ilieș. Fiind mai bătrân decât boierul, îl cunoscuse pe tatăl lui Ilieș, tot un om mândru, care nu lăsa pe nimeni să-i sufle în borș. În 1907, acesta a fost capul răscoalei țăranilor din Valea Oilor și a dispărut fără urme. Unii ziceau că ar fi trăind prin păduri. Că ar fi haiduc.

Ilieș era om de ispravă la muncă și orice-i cerea făcea bine și la timp. Vechilul știa că Ilieș era iute la mânie și nu-și dorea o confruntare cu el. Încercă să afle ce are cu boierul dar nu i se răspunse. Cu blândețe îi spuse că nu-i bine ce face, orice s-ar fi întâmplat, că ar putea să stea la închisoare. La sfatul vechilului, Ilieș se mai muie și ieși singur din curtea conacului. De atunci,

Ilieș, și nici nevastă-sa, n-a mai călcat pe moșia boierului. S-a ajutat cu frații, cu părinții și și-a încropit o gospodărie, mai ales că între timp fuse împroprietărit cu trei hectare de pământ fiindcă luptase pe front. Își făcu o casă de iarnă cu două camere, o bucătărie de vară, un grajd pentru vite și fânărie. Nevastă-sa, Ilinca, nu împlinise 17 ani când i-a adus primul copil. Copilul nu împlini patru ani și muri. La fel s-a întâmplat și cu al doilea, și cu al treilea. Ilinca, la sfatul maică-si, aduse pe preotul Ghiță să-i citească și să sfințească casa. În zădar, muri și al patrulea fără să știe de ce boală. Nici doctorul de la târg nu știu din ce cauză. Rămase gravidă pentru a cincea oară și se hotărî că dacă nici acel copil nu are să trăiască, va părăsi satul, se va face măicuță pentru că se considera blestemată de Dumnezeu.

- Ilincă, îi zise Anica lui Tudose, o femeie bătrână și cu credință multă în cele sfinte, mai credincioasă chiar decât popa de la schitul Horăicioara, când o văzu că are din nou burta la gură, o povățui ca la naștere să-și dea plodul de pomană, băiat sau fată, ce-o fi, dacă vrea să trăiască; copilul nu ea.

Era vară și Ilieș o luă pe Ilinca la adunatul fânului, nu să-l ajute, ci să n-o lase singură acasă. Stătea la umbra căruței când o apucară durerile facerii. Născu pe câmp, moșită de Ilieș. Era primul băiat, după cele patru fete care plecase în cealaltă lume înainte de a apuca să vorbească bine. Ilieș îl înveli în cămașa lui, o urcă pe Ilinca în căruță pe un pat de fân, îi puse copilul în brațe și plecă spre casă. O aduse imediat și pe moașă și pe soră-sa Ileana. Deschise geamul de la camera de curat și-l dădu pe băiat de pomană. După aceea a mai dat de pomană patru fete. Ilinca, nevastă-sa, când fetele au ajuns mari,

când hormonii începuseră să-și facă de cap prin trupurile lor mlădioase, nu o dată, le-a zis la supărare:

- Dacă știam ce pacoste deveniți pe capul meu, vă dădeam de pomană de tot.

Ilinca uita repede de necazurile ce i le făceau și muncea ca o roabă numai ca fetele ei să învețe carte și să nu mai muncească pe moșia nimănui. Așa s-a și întâmplat. Fetele au învățat carte, au devenit doamne, doamne care se ocupă cu învățatul copiilor să scrie și să citească. Adicălea învățătoare.

Viața lui moș Ilieș era cunoscută de consăteni și a fost apreciat pentru confruntarea cu boierul. De asemenea, și Ilinca era apreciată pentru felul cum a trecut peste necazuri și, mai ales, pentru că din moșită a ajuns pricepută în moșire. Doar născuse, nici mai mulți, nici mai puțini de nouă copii.

* * *

- Ce vreți, măi băieți? îi întrebă moș Ilieș, strigând, în același timp, la câine să tacă.

- Am venit să te vedem, moș Ilieș, zise Ghiță Zabulichî.

- Și să ne mai povestești ceva din viața matală, adăugă Ion Buzalichî. Mi-a spus fata mea că le-ai povestit foarte frumos, când ai fost chemat la o adunare de pionieri.

- Serios! Se miră moș Ilieș, aranjându-și mustața.

- Și se ne dai niște pere harbuzești, mărturisi tot Ion a lui Buzalichî.

- Păi, așa spuniți. Știam eu că nimeni nu treci pi la mini fără să obțină câteva gorgoaze. Cred că știți unde sânt. Duceți-vă și luați, dacă-or mai ci.

Cu o zi mai înainte trecuse pe la el fiică-sa, cea care nu se măritase, cu băiatul președintelui și-i spusese că nu prea mai sunt, copiii lui Merealbe și ai lui Mielulblând le-a cam gătit de furat..

Ion Buzalichi și Ghiță Zabolichi se duseră și se întoarseră. Îi aduseră și lui moș Ilieș câteva pere, ce mai găsiră, și niște mere sîntilești date în pîrg.

- Fiindcâ tot ați trecut pi-aici, luați loc să mai vorghim că di când sînt paznic mă omoară urâtul, vorghesc doar cu câinele.

Ce doi musafiri aduseră câte un braț de fân dintr-o câpiță alăturată și se așezară lângă moș Ilieș.

- Esti ceva recoltă? îl întrebă moș Ilieș pe Ion Buzalichi. Pe Cășăria s-a făcut ceva păpușoi?

- Este destul, îi spuse brigadierul. O să se dea destul la zile muncă. Și grâu s-a făcut, mulțumim lui Dumnezeu. Sănătoși să fim.

- E ghine, zise moș Ilieș. Dacă esti de mâncare îs tăti bune. Da, brînză ai pus la puțină? se adresă el, apoi, lui Ghiță Zabolichi.

- Mai puțină. Am vîndut-o aproape toată. A zis președintele că are nevoie de parale. Dar pentru mata, care te-ai înscris printre primii în colectivă, se mai găsește.

Cînd auzi de înscrierea în colectivă, moș Ilieș se făcu roșu, apoi galben și deveni aproape vînat.

- Ci știți voi de înscrierea în colhoz. . .

- Eu știu de la tata, vorbi Zabolichi, dar uite că e bine. Ce te făceai acum, la bătrînețe? Cine mai lucra pămîntul?

- Și tata își mai aduce aminte de caii dați la colectivă, spuse și Buzalichi. Ce să-i faci, soră-mea a fost

trimisă de la școală acasă. I-a spus tatei să se înscrie, că altfel o dau afară din liceu. Pe urmă a primit bursă, acum e profesoară și i-a mai trecut supărarea tatei. Și eu ce aș fi fost? Poate cioban...Așa, am urmat o școală tehnică și dacă aș fi avut mai multă minte terminam și o facultate precum Culiță al lui Tărăță.

- Dacă nu avei școală erai preșidinte sau, poate ,primar. Ci, ca să strâgi trăiască partidul îți trebui școală?

- Da fetele matala nu strigă trăiască partidul. Altfel cum ar fi ajuns la oraș. Stai ici la umbră, câinele păzește livada lui Moza, iei păpușoi cât poți pune pe pod, mere și nuci iei câte vrei și tot nu ești mulțumit. Tata mi-a spus că ai muncit la boier și era să te bage la închisoare

- Da că în grădina me cosăște a lui Bumbu, ci spui? Și taică-tu ave pământ, alături chiar de mini. Ave livadă, ave pădure... Mai are ceva?

- Mai are...

- Ci?

Zabulichî îi arată un semn cu degetul mare între arătător și mijlociu, fără să zică nimic.

- De ci taci? Așă-i câ nu-ți convine sâ ti cheme a lui Bandrabulă la ordini? Decât să vorghim digiaba mai bine spuni-mi: mi-aduci mâini niște urdă sâ prind oleacă de putere.

- Pentru mătușa Ilinca? îl întrebă Zabulichî.

Moș Ilieș se făcu că nu știe despre ce este vorba. Apoi intră în colibă și scoase o traistă cu pere harbuzești.

- Luați de ici pentru copchii și duciți câteva și babei mele. Sunt moi și le poate mânca.

- Hei, moș Ilieș, tot cu gândul la mătușa Ilinca ești. Și-acum ai fi în stare să intri la criminal pentru ea.

Moș Ilieș se uită la ei cu gândurile duse înapoi la viața lui.

- Mai treciți pi la mine! le zise el apoi.

- Cu plăcere și sănătate! îi spuse Ion al lui Buzalichi

- Sănătate! îi ură și Zabolichi, promițându-i că-i va aduce o bucată de urdă dulce.

* * *

- M-am ținut de cuvânt, moș Ilieș, și ți-am adus o bucată de urdă dulce, îl anunță Zabolichi când a trecut pe la el, la câteva zile. Îi ca zahărul și grasă. A făcut-o anume pentru matale, Vasile Asandei. Îl cunoști, nu?

- Da îl cunosc. Sântem parcâ și neamuri. O mătușă de-a lui este din sat cu baba mea.

- Mi-a spus că îi ești ca un tată și n-o să te uite niciodată. A zis că om ca matale n-a mai întâlnit. Că l-ai ajutat la greu.

- Nu i-am făcut mare lucru. Îi arse casa și eu i-am adus niște căpriori și grinzi di la pădure fără să-i cer bani. Era în pragul iernii și ave copchil nic. Da, el îi cioban?

- El, moș Ilieș.

- Foarte ghini. Și părinții lui au fost ciobani. Au avut și oi multe. Am dat și oile meli la stâna lor. Erau de treabă, făceau brânză bună. Nu știu ce s-a întâmplat că după război au mai avut un an sau doi stână. Apoi, taică-su a plecat la oraș. Acum are pensie. Mai ghine mă duceam și eu. N-aș mai dormi în colibă pe dealul ista iar baba să stea singură acasă.

- Moș Ilieș, tot la mătușa Ilinca te gândești.

- Dar la cini, măi nepoate, să mă gândesc?

* * *

Era o zi limpede de sfârșit de vară. Cu o zi înainte plouase iar cerul deveni de un albastru ireal. Nori albi, rari, ieșeau de după dealul Mătăhuia și erau duși de un vânt ce umbla doar pe sus, spre apus, pentru a se aduna deasupra munților, undeva spre Horaița. Era un soare blând ce predispucea la meditație.

Moș Ilieș îl invită pe Zabolichi și pe ficioru-său să ia loc pe un braț de fân uscat, își netezi barba netunsă de vreo două luni și începu să povestească așa cum le povestea propriilor copii în serile de iarnă sau vara, la umbra nucului, despre viața lui.

- Măi nepoate, zise el către băiatul lui Zabolichi, care avea vreo 15 ani, privindu-l lung. Ti văd încălțat, cu cămașa albă de pânză faină și cu pantaloni de stofă. Ai fost vreodată cu vaca la păscut? Știi să mâni un cal, sau să-l călărești? Dar oi știi să mulgi.

Băiatul se uita nedumerit la el. Taică-su doar îl trimitea la școală și îi spunea să învețe. Lapte și brânză avea destulă acasă. Oile și vacile le cunoștea doar din trecere pe drum. Moș Ilieș știa acest lucru de la nepoții lui. Începu să povestească.

- Eu, când eram ca tini, cunoșteam doar ochincile din șoric de porc iar pantaloni erau izmeneli pe care nu li schimbam toată vara.

Într-o zi, pe când eram cu oile cu un frate mai mare și era cald, cald de ni se frigeau tălchile la chicioare pe bățatură, ci videm noi un nor mintitel că sî ridică dinspre munți. Și apoi sâ faci mare, tot mai mare și întunecă cerul, un chic de rază di la soare nu vinea spre

pământ. Și o început să fulgere și să trăsnească, iad era nu altceva. Și o început să ploaie dar nu cu apă ci cu gheață. Noroc că aveam pălării, că altfel ne spârgea capul. Și ca să ni ferim de gheață, ne-am făcut nici, ghemotoc, și ne-am băgat între oi, că ele stăteau grămadă și ne-au apărât de furtună. După aceea a fost rău, că gheața pe câmp era de-o șchioapă și ne era frig la chicioare, tremuram ca varga de alun când o bati vântul.

- Moș Ilieș, interveni Zabulich, vremurile s-au schimbat. Copii nu mai merg pe câmp, s-au boierit.

- Dar la mâncare nu s-au boierit? răspunse moș Ilieș, oarecum supărat.

- Mâncare trebuie să fie și încă bună. Sunt copiii noștri, doar n-o să-i lăsăm flămânzi.

- Ar mai trebui să știi și ci este munca. Altfel or crede că așa s-o trăit de când esti lumea.

- Îi mai spun și eu că nu sânt străin de vremurile grele. Nu-s de seama matală, am prins, totuși, foamea din '47.

- Să lăsăm astea și spuni-mi ci mai este pi le sediu. Di când stau în coliba asta nu mai știi ci este prin sat, cini mai trăiește, cini o murit. Baba a cam uitat de mini. Îmi aduci ceva mâncare și mă lasă-n pace.

- Dar fetele? Băiatul?

- Au treburile lor. Nu prea le năcăjăsc. Doar Todirică mai este în sat. Doar știi.

- Cum să nu. Face treabă bună la colectivă. Și în sat. A fost lăudat la ziar. Au zis că are mâni de aur...

- Aia de la partid, tot des trec prin sat. Le mai dați de pomană.

- Le dăm. Ce să facem. Vin cu președintele de la sfat, cu acela a lui Bandrabulă. N-avem ce face. Rămâne

și pentru oameni destul. Dacă e vremea bună este pentru toți, mai rămâne și pe câmp. Acum am să plec că am treabă. Am să mai trec. Am să-i spun și lui Todirică să nu uite de mata.

Rămas singur cu coliba și în tovărășia câinelui, gândurile îi plecară înapoi la înscrierea în colectivă. Fugise de câteva ori în pădure din calea activiștilor iar nevastă-sa spunea că nu poate să semneze fără el. Într-o bună zi veni fata cea mare de la liceu și-i spuse că trebuie să se întoarcă cu adeverință de la sfat că părinții s-au trecut în colectivă dacă vrea să mai rămână în școală cu bursă.

- Dacă ești bună la carte, n-are ci-ți faci, îi zise el.

- Au zis că mă dau afară. Și pe mine și Maria...

Mi-au spus: ori mă întorc cu bani pentru taxe ori cu dovadă că te-ai înscris în colectivă.

- Mă-i bărbate, interveni și Ilinca, nevastă-sa, ar ci ghine să ne înscriem că doar n-om muri fără de pământ.

- Sâ-mi mâni calicii ăia ai lui Hodorogea caii nei!

S-au ținut numai de băut și acum să se mândrească cu lucrul neu.

- Tată, îi zise fata, eu n-am să vin la prășit niciodată. Chiar dacă mă dau afară, la Valea Oilor nu vin niciodată. Doar n-am să pasc toată viața găștele pe prund. Mă duc muncitoare la Buhuși. De ce să mă mai ploaie ca pe mama sau pe mata.

- Zâci ghine fata, se adresă Ilinca către bărbat. Fetele mele n-au să muncească la prășat. În toamnă o dau și pe asta nică la școală, la învățătoare.

- Cie cum zâciți voi. Uite semnezi cererea și du-ti la sfat și ie-ți adeverință.

Ieși, apoi, afară, izbind ușa de sări din țâțâni. Se duse în grajd, scoase caii afară și îi înhămă la căruță. Scoase și vaca și o legă în urma carului.

- Ei, Ilincă, vino și urcă-te în căruță!

- Unde vrei să mergim? îl întrebă Ilinca

- La colectiv. Nu pentru asta ai semnat?

- Dar de ci cu căruța cu caii?...

- Ce-i semnat fimeie? Ai fost chioară? De mâni ești cucoana. Dacă o să-ți chiorăie mațile, ai să ti duci la feti la școală.

* * *

- Am crezut că m-ai uitat de n-ai mai trecut pe la mini. S-au copt și merile. Acuși chică și bruma și plec acasă la babă. La anul Dumnezeu știe dacă am să mai păzesc grădina. Mă chinuie reumatismele și pământul acesta răci parcă mă cheamă la el.

- Mai este timp, moș Ilieș. Tata parcă are ceva ani în plus și tot nu se gândește la cele veșnice, îi spuse Zabulichî. Mai avem nevoie de matala la colectivă, mai poți să ne fii de folos.

- De folos, zâci. Ci mai poate faci un moșneag ca mine?

- Ei moș Ilieș, moș Ilieș. Fără bătrâni se trăiește greu. Colectiva are nevoie de ei. Dacă matala vrei să pleci, tata ar vrea și el, și ceilalți vreo zece câți mai sunt ar face același lucru, va trebui să aducem bătrâni din satele vecine.

- Sânteți voi distul di diștepți și nu mai aveți nevoie di noi.

- Nu-i adevărat, îi răspunse Zabulichî. Eu am venit cu convocare, că mâine este adunarea generală a

colectivei. Să vii să ne spui cum a crescut colectiva. Vom face și alegeri pentru un nou președinte.

- Măi Zabolichi, răspunse supărat moș Ilieș. Tu mă crezi prost și mini. Vin ăia de la raion și pun președinte pe cini vor ei, mă. Așa a fost de la înființare. Noi facim și zăc ei.

- Tocmai de aia vrem să vii la adunare. Matală dacă ai să propui pe unul de-al nostru, să zic pe mine, n-au ce-ți face.

- Da di ci să-l schimbăm și Mihai. E un președinte distul di bun.

- Zice că a obosit, că vrea să iasă la pensie. Se retrage la oraș.

- Și ai vre tu să cii președinte.

- De ce nu. Doar am muncit atâta...

- Ghine. Dacă vrei tu dar ăia pun pe cini vor ei. N-aș vrea să mă iau de rău cu ei.

- Matală n-au ce-ți face, îl încurajă Zabolichi

- Nie n-au ci-n faci, dar copchiilor nei... Dar am să vin că mi s-a urât să tot stau aici ca un cuc.

* * *

Adunarea generală a colectivităților fusese programată să se țină în sala căminului cultural, nou construit. Fusese dat în folosință în vara aceluia an. Pregătirile pentru ornarea sălii în vederea ținerii adunării generale începură din timp. Se cumpără catifea grenă pentru cortină. Profesorul de desen fusese scutit de ore pentru a scrie lozinci mobilizatoare. Fundalul scenei fusese drapat cu pânză roșie. Un poster imens 1,5 pe 1 metri cu figura tovarășului Ceaușescu fusese așezat chiar în mijloc. Era prima adunare generală de când Nicolae Ceaușescu deveni secretar general al partidului. Deasupra

era scris cu litere argintii *Trăiască Partidul Comunist Român*. Portretul era flancat de stema partidului în dreapta și stema republicii în stânga. În sală, două lozinci imense ocupau pereții laterali: *Trăiască alianța dintre clasa muncitoare și țărănimea colectivistă, baza propășirii viitorului socialist în Republica Populară Română și Trăiască cel mai iubit fiu al poporului, tovarășul Nicolae Ceaușescu*.

Pentru prezidiu se adusesese mese din cancelaria școlii și de la sfatul popular, care fusese acoperite tot cu pânză roșie. La pupitrul de la care luau cuvântul se instală un microfon legat de patru difuzoare mari așezate, două pe scenă și două agățate de peretele din fundul sălii. Operatorul de la cinematograful din comuna vecină făcu probele de microfon cu o zi înainte.

În aceeași zi, președintele cooperativei, președintele sfatului popular și instructorul teritorial de partid verifică dacă nu s-a omis nimic în pregătirea săli și asistă și la o repetiție a brigăzii artistice de agitație a căminului cultural, a corului mixt al școlii generale din comună; elevul Clopoțel recită poezia *Partidul* de Nicolae Labiș iar elevul David recită poezia *Partidul* de George Lesnea. Cei trei făcură mici observații privind programul artistic ce avea să se țină după adunare.

- Mai revoluționar, mai revoluționar, recomandă instructorul de partid celor doi elevi. Fiți adevărați pionieri, viitorul țării noastre socialiste. Mai mult patos, spuse el și celor din brigada artistică de agitație

Nemulțumirea președintelui sfatului era că nu reușise să cumpere scaune pentru căminul cultural iar cooperatorii erau nevoiți să stea tot pe bănci din lemn de

brad. Se adresează el instructorului de partid, pe această temă.

- Ar fi fost perfect dacă în loc de bănci am avea scaune tapițate, așa cum sunt la cinematograful la oraș. Măcar câteva în față.

- Da, n-ar fi rău, răspunse activistul. Uite ce, la teatrul din oraș s-a schimbat mobilierul. Dacă n-au dat altcuiva scaunele, poate le obținem noi. Nu sunt capitonate, dar sunt mai bune decât băncile astea din lemn de brad.

Până se lăsa seara, din camionul cooperativei se descărcară băncile și se și așezară. Mai erau unele scaune rupte, dar toată noaptea, Todirică, băiatul lui moș Ilieș, le repară, le unse să nu scârțâie și le fixă la dușumea. A doua zi, dis-de-dimineată cei trei, activistul de partid, președintele sfatului popular și președintele colectivei, la care se alipi și secretarul B.O.B. erau în corpore în sala căminului cultural.

- Așa da, zise activistul de partid, mulțumit de sine.

Președintele colectivei și președintele sfatului îl aprobă. Doar secretarul organizației de bază stătea gânditor.

- Mai trebuie ceva, spuse el.

Ceilalți se uitau nedumeriți la el.

- La masa prezidiului, trebuie niște drapele, unul al partidului și unul al republicii

- Are dreptate, spuse activistul. Vedeți că am făcut bine că l-am luat și pe el, continuă adresându-se celorlalți doi.

- Și mai trebuie ceva, spuse secretarul organizației de bază.

- Ce mai vrei, îl întrebă președintele colectivei, vădit deranjat de amestecul secretarului.

- Niște ghivece cu flori în fața mesei prezidiului.

- Merge și așa zise activistul.

Căzură toți de acord că sala se prezintă bine.

* * *

Adunare era planificată să înceapă la ora trei, după masă. La ora 12 în față la sfatul popular opri *Gazul* primului-secretar de la raion. Din aceeași mașină coborî și președintele sfatului popular al raionului,

După o oră sosiră de la regiune într-o *Pobedă* secretarul cu propaganda și șeful secției agricole, Asemenea avalanșă de forțe politice, țăranii din Valea Oilor nu mai văzură de la înființarea colectivei. Presimțeau că trebuie să fie o adunare deosebită, altfel nu ar fi insistat brigadierii și șefii de echipă atât de mult ca să nu lipsească.

- Ci s-întâmplă aici? îl întrebă moș Ilieș pe Zabulichî. Di cii atâta forfotă? A murit cariva?

- Nu, moș Ilieș. Bine că ai venit că mă tot întreba președintele de matală.

- Vrea să-mi dea vreun rachiu, di mă caută?

- Nu știu ce vrea, spuse sincer Zabulichî. S-a mai interesat și de alții care s-au înscris printre primii în colectivă. Tovarășii de la partid au zis că vor să vorbească cu matală.

- M-or găsi în sală dacâ au nevoie de mini.

* * *

Adunarea începu cu o jumătate de oră întârziere. La prezidiu urcară pe scara de pe marginea scenei, în ordine, tovarășii de la regiune, apoi cei de la raion și la

urmă puterea politică locală, instructorul de partid, președintele sfatului, președintele cooperativei și în final secretarul organizației de bază și Buzalichi cu Zabolichi. La masa prezidiului, secretarul de la regiune stătea la mijloc, în dreapta se afla primul-secretar al raionului, în stânga șeful agriculturii de la regiune. Ceilalți era dispuși, proporțional de o parte și de alta a primilor, în ordinea funcțiilor, la margine aflându-se brigadierii Zabolichi și Buzalichi.

În sală, moș Ilieș se afla în primul rând de bănci, pe partea dreaptă alături de Zabolichi cel bătrân, de Ion Beșleagă, de Ghiță Vrabie, Vasile Chistol și Vasile Tudose, cumnatul său, căsătorit cu sora lui cea mică, Catinca.

Ședința a fost deschisă de secretarul organizației de bază

- Tovarășii, începu el, adunarea generală de astăzi are o mare însemnătate. Se împlinesc zece ani de când țărani din comuna noastră conduși și lămuriiți de comuniști, cei mai devotați fii ai localității, s-au înscris în gospodăria colectivă, mijlocul principal de creștere a producției agricole și de îmbunătățire a nivelului de trai al țăranimii. La acest important eveniment participă tovarășul Hascal Davidovici, secretar cu propaganda de la regiunea de partid și tovarășul Gheorghe Diaconu prim-secretar de la comitetul raional de partid precum și...(au fost enumerați ceilalți tovarășii de la Bacău și de la Piatra-Neamț).

Tovarășul președinte al gospodăriei colectivei va prezenta raportul de activitate despre realizările mărețe, de mari victorii nu numai în comuna noastră ci în întreaga țară.

Dat fiind că tovarășul inginer Tofan și-a exprimat dorința de a ieși la pensie, va avea loc și alegerea unui nou președinte. Dăm deci cuvântul tovarășului Tofan pentru a prezenta darea de seamă.

După ce președintele termină de expus darea de seamă și vorbiră despre munca lor mai mulți șefi de echipă, vorbi primul-secretar de la raion. El sublinie rezultatele deosebite pe care le obținură colectiviiști din Valea Oilor.

Urmă alegerea noului președinte. Această parte a ședinței fu condusă de secretarul cu probleme agricole de la comitetul raional, tov. Mocancea.

- Comitetul raional de partid, arată el, a analizat rezultatele în muncă a mai multor colectiviiști pentru a vedea cine este capabil să ducă mai departe colectiva pe drumul socialist. Biroul comitetului raional a ajuns la concluzia că cel mai bun tovarăș, sătean de-al dumneavoastră, este tov. Ion Buzalichi. Dacă are cineva de obiectat ceva asupra tov Buzalichi?

- O propunere mai bună nu putea să fie, spuse Ghiță I. Zabolichi, deși pe fața lui se vedea nemulțumirea că nu fusese el numit. Toți știu, nu numai cei din comună ci și din alte sate, că sectorul vegetal de la G.A.C. din Valea Oilor este recunoscut pentru rezultatele obținute la producția de porumb-boabe la hectar. Realizările sunt asociate cu numele lui Ion Gh. Buzalichi.

În final, luă cuvântul tov. Davidovici, secretarul de la comitetul regional de partid. El dădu indicații prețioase colectiviiștilor din Valea Oilor privind creșterea producției de cereale la hectar și a producției de lapte pe cap de vacă furajată. Evenimentul cel mai important, avea

să fie schimbarea numelui de gospodărie colectivă în cel de cooperativă agricolă de producție.

- Prin această hotărâre a partidului nostru, arată tovarășul Davidovici, în special a tov. Ceaușescu, România intră pe un nou drum al independenței. În curând vor urma și alte măsuri de revenire la tradiția românească. România va deveni cu adevărat, așa cu se arată în Constituție, un stat unitar, național, independent și suveran.

La auzul acestor cuvinte în sală porni un ropot de aplauze, inițiate de directorul școlii și directorul căminului cultural.

Acasă Zabulichî povesti nevastei ce adunare importantă a fost și că noul președinte este prietenul lui cel mai bun, Ion Buzalichî.

- Nu puteau să te numească pe tine, îi zise Țița, nevastă-sa.

- E mai bine ca brigadier. De ce să fiu eu toată ziua... la cap de cei de la județ că nu s-a arat la timp, că păpușoii au rămas pe câmp. La văcuțele mele nu mă plouă, nu mă ninge.

- Dar de ce-ai băut atunci? Te pomenești că ți-a făcut cinste Buzalichî.

- Să știi că nici el nu era bucuros de numire, dar, știi, sarcină de partid.

- Frumoasă sarcină de partid e să ai pe mână tot colhozul!

- Mai lasă-mă în pace, femeie, încheie Zabulichî discuția cu nevastă-sa. Am destule treburi eu pe cap, nu-mi mai trebuie altele.

* * *

Când s-a însurat, Ilieș avu de ales ca loc de casă între un lot de zece prăjini la drumul național ce ducea spre Suceava prin Tg,Neamț și Fălticeni, drum circulat intens de căruțe de comercianți și de care de la câmp, și un lot mai mare de sub dealul Mătăhuia, în apropiere de pădure. Mai cumpără pământul de la un frate, mai găsi niște fânaș și își făcu în jurul casei un lot de trei hectare. Își ridică o casă din două camere și tindă, cu prispă înaltă. Alături avea grajdul și fânăria. La bătrânețe în gospodăria lui mai era o casă mai mică, cu bucătărie și o cameră unde stătea el cu nevastă-sa. Fetele locuiau în casa mare. În mijlocul curții crescuse un nuc imens iar pe deal avea o livadă cu pomi bătrâni, peri, meri, pruni, toți roditori. La poalele dealului se afla un corn cu fructe mari, din care după ce le bătea o dată bruma făcea rachiou bun pentru durerile de stomac. Alături de casa mică avea beciul, totdeauna avea pe lângă cartofi, sfeclă pentru animale, butoaie cu murături, câteva rafturi cu mere. Nucile le ținea pe podul casei iar perele le băga în stogurile cu fân și se făceau moi și gustoase, de să le mănânci pe nerăsuflăte. Din toate aceste bunătăți se înfruptau într-o deplină armonie nora, fetele, ginerii și nepoți până într-o zi.

Timpu curge mereu... La Valea Oilor ca în oricare sat de români, se fac nunți, se nasc copii, mor bătrâni, schimbul de generații se face cu bucurii și tristeți. Moș Ilieș se îmbolnăvește, este dus la spital și operat. Doctorul nu-i face injecții cu penicilină și moare. Un țaran bătrân nu merita o asemenea cheltuială. La un an

mătușa Ilinca este adusă la spital. I se face o injecție în grabă și nu apucă să-și spună ultimele dorințe. S-a grăbit să se ducă lângă moș Ilieș. Noră-sa, nevasta lui Todirică, mulțumește lui Dumnezeu că „babornita” nu mai nimerea la ea în timpul meselor.

- Ce mai caută surorile tale pe aici? îl întrebă Anica pe Todirică, într-o zi când acesta desprindea câteva scânduri di grajdul făcut de taică-su.

- A fost casa lor.

- Dar au plecat. Stau la oraș. Ele nu lucrează la ceape. Ce le trebuie lor case, niște lemne putrede.

- Și ce vrei să fac?

- Să le stricăm, să nu mai aibă unde veni.

Todirică gândi acest lucru mai dinainte. Ideile lui erau gând la gând cu ale neveste-si. Nu era ușor. Știa ceva despre dreptul tuturor copiilor la moștenire. Găsiră aliați în două surori.

- Mie îmi trebuie niște geamuri să termin o cameră. Am nevoie și de niște căpriori, zise Catinca.

- Și eu am nevoie de niște uși cu tot cu tocure pentru un antreu, completă Ileana.

- Celelalte ce zic? întrebă Todirică.

- Ce să zică? Om vedea pe urmă.

Ilieș își ridică gospodăria în zeci de ani, punând o scândură ici, lipind un perete, adăugând o grindă.

- Să aibă copii, zicea mătușa Ilinca

- Să rămână după noi ceva, adăuga moș Ilieș în noapțile lungi de iarnă, când nevastă-sa torcea la fuioare de cânepă până seara târziu, copiii dormeau iar el îi ținea de urât.

Când anii trecură, și puterile se reduseră, în casa mică, le ajungea de dormit un pat din scânduri, așezat

lângă sobă și acoperiți cu o cergă. Vorbeau în nopțile care deveneau tot mai lungi, moș Ilieș de la un capăt de pat, mătușa Ilinca de la celălalt. Erau amintiri din tinerețe, erau mulțumiri că mai trec copii pe la ei, că în urma lor rămâne ceva, că nu au trăit degeaba, că n-a fost o goană după vânt. De unde să știe ei ce va urma.

- Prinde cârligul bine de căprior! strigă Todirică la vărul Costache. Mână caii! Așa mai departe. Încă.

Acoperișul cade. Apoi un perete. Alt perete. unul, doi, trei patru cinci...Pe rând la pământ.

Grajdul este demontat bucată cu bucată. Era făcut de dulapi de lemn. Nu trebuiau ruși. O zi, două. Totul devine o grămadă de lemne care se sortează, se împart, se încarcă în camioane. Rămâne până la urmă o movilă de lut amestecat cu var și peste ea un butuc de poamă ce fusese cândva în fața casei și care se încăpățina să mai trăiască. Cât? Două zile. Trezea amintiri. Toporul îl reteză de la rădăcină.

- Cu nucul ce facem? întrebă Anica.

- Îl tăiem, ce să facem. Până la iarnă se usucă.

Căzură sub lovituri de topor și merii, și perii, și prunii. A mai rămas un singur martor, cornul. Anica și Todirică beau la masă un pahar de rachiu de coarne, Face bine la stomac. Peste doi ani un lan de porumb acoperă totul.

- Aici a fost casa lui moș Ilieș, povestește învățătorul Bordeianu unui reporter de la ziarul local care voise să scrie despre treizeci de ani de când se înființase ceapeul din Valea Oilor și se interesa despre primii înscriși.

* * *

Timpuri trec, timpuri vin. Gheorghiu Dej, cel care în martie 1962 a prezidat Marea adunare a țăranilor colectivști, 11000 de participanți, ținută la Complexul Expozițional din București, purtat pe afet de tun pe arterele principale ale Capitalei și depus în mormântul sub formă de stea din interiorul Monumentului Eroilor din Parcul Libertății, este scos din Mausoleu și înmormântat în afară, în rând cu ceilalți foști membri de seamă ai partidului. La Valea Oilor, Bandrabulă pleacă și el în lumea dreptilor nedrești. De voie, de nevoie, toți țăranii din Valea Oilor devin colectivști, apoi, ceapiști. Republica Populară Română devine Republica Socialistă România. Regiunile, raioanele dispar, reapar județele. *Aceeași Marie cu altă pălărie*, zic cârcotașii, dușmanii muncii în comun. Referindu-ne la oameni, este valabilă altă zicală: Lupu-își schimbă părul dar năravul ba. Cooperatorii, foștii colectivști, sunt plătiți tot ca înainte, după zile muncă, care sunt calculate după un sistem original, după norme efectuate. Puteau să lucreze patru zile astronomice, de vară, și să fi primit doar două zile muncă. Brigadierul era cheia și lacătul rezultatelor muncii cooperativelor. Ca să aibă ce mânca, cu ce se îmbrăca până venea timpul plății, cooperativii mai cereau avansuri, mai luau ce se putea de pe câmp. Era o înțelegere mutuală, o cutumă cum ar zice un intelectual spilcuit, cu studii în capitală.

* * *

- De ce nu mai treci pe la mine, zise Lița către Tița, când se întoarse de la primărie, unde era secretară.

- Am treabă, se scuză Tița. Trebuie să termin socotelile cu zilele muncă. Acuși vine toamna și trebuie să dăm produsele la oameni.

- Mai pot aștepta, doar n-au intrat zilele-n sac.

- Știi cum sunt oamenii. N-aș vrea să mă cert cu ei. Apoi bărbatu-tu mi-a cerut să închei situația cât mai repede..

- Am să-i spun să îți dea pace.

- Nu-i nevoie, îi răspunse Tița.

Toamna se termină și odată cu ea și lucrările agricole. Țăranii își luau ultimele produse de la magazia cooperativei. Gospodinele se retrăsese în case și se pregăteau pentru începutul activităților de iarnă. Torsul lânii, cânepei, țesutul de prosoape sau așternuturi de pus pe jos. Totul intră în ordinea tradițională, mai ales după lăsatul secului pentru postul Crăciunului. Fetele își pregăteau zestrea, cu speranța că în cășlegile de iarnă le va surâde măritișul.

- A trecut atâta timp, și n-ai mai venit pe la mine, se adresă din nou Lița către Tița.

- Ce să mai caut la tine, am văzut că te-ai împrietenit cu alte femei.

- Tovarășa Dascălu face pregătire cu fata, la matematică.

- Desigur, la tovarășul președinte vine acasă. Pe băiatul meu zicea că nu poate să-l pregătească, că nu avea timp și nici nu avea voie să facă preparații cu proprii elevi. Da de ce nu vii tu pe la mine. Doar n-ai decât să treci puntea. Sau poate ți-i frică să nu cazi în apă.

Vara era secetoasă. Pârâul deveni mai întâi pârâiaș, apoi se retrase departe în munți. Puntea devenise

inutilă dar Lița nu trecu prundul la Tița, iar Tița n-avea nici gând să bată în poartă la Lița.

* * *

Ziarele centrale, la întrecere cu cele locale, radioul, televiziunea anunțau schimbări hotărâtoare în viața Republicii. Schimbări peste schimbări. *Sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist în frunte cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, titrau ele, poporul făurește cea mai dreaptă societate din lume, societatea socialistă multilateral dezvoltată. Se obțin producții record în industrie și agricultură. Elevii și studenții muncesc cu drag pe tarlalele I.A.S. (Întreprinderile Agricole de Stat). Intelectualitatea română este profund atașată Partidului Comunist Român, partid al întregului popor, cu peste patru milioane de membri. Cei mai mari artiști ai țării, scriitori, pictori, sculptori reflectă în opere nemuritoare marile realizări ale celei mai înălțătoare epoci din istoria neamului, o adevărată epocă de aur. Chipurile tovarășilor Nicolae Ceaușescu, geniul din totdeauna, de necontestat al talentatului popor din spațiul carpato-danubiano-pontic, și al Elenei Ceaușescu, mamă devotată și savant de renume mondial, au fost transfigurate în adevărate capodopere nemuritoare. Partidul, Ceaușescu, România sunt cântate de șoimii patriei, de pionieri, de uteciști, de membri de partid, de pensionari, de văduve, de tot neamul românesc din țară și de peste hotare. Această nemărginită prețuire se datorește faptului că tovarășii Nicolae Ceaușescu și Elena Ceaușescu, cu numele de tovarășa Elena Petrescu, un cuplu familial format prin dragoste curată în anii grei ai regimului capitalist, regim de tristă amintire pentru*

poporul nostru, știu să dea indicații prețioase în creșterea copiilor, în neîntreruperea sarcinilor și pedepsirea avorturilor care pun în pericol viața femeilor, tezaur prețios al societății socialiste.

Țara este un întreg șantier, averea națională, proprietate a întregului popor muncitor sporește neîncetat. Marele conducător al țării este recunoscut drept cel mai mare politician al timpului în marele capitale ale lumii, la Londra, Paris, Madrid, Washington. Nu există colț de pe planeta Pământ unde cel mai iubit fiu al poporului român să nu fie primit cu prietenie, cu urale.

În asemenea condiții, La valea Oilor se țin o ședință fulger .

- Ținând cont de rezultatele obținute la sectorul zootehnic, de faptul că este un bun organizator, biroul comitetului Județean de partid, a hotărât ca până la alegerile de anul viitor pe funcția de primar al comunei Valea Oilor să fie numit tovarășul Ghiță Zabalichi, spuse primul-secretar al comitetului județean de partid, la adunarea cetățenilor din comună la care participară directorul școlii, președintele cooperativei de consum,, șeful postului de miliție, medicul de la dispensar, secretarul de partid pe comună.

- Cred că este cea mai bună alegere, zise Ion Buzalichi, când primul secretar ceru părerea participanților la adunare. Ne cunoaștem de copii, dar important este să vă spun de felul cum a muncit la ceape. Sectorul zootehnic, așa cum îl cunoaștem acum, este rezultatul muncii lui.

- Să-i dăm cuvântul și lui tov. Zabalichi, poate are și el ceva de spus, interveni din nou primul-secretar.

- Mulțumesc tovarășilor pentru încredere ce mi-o acordă și în primul rând tovarășului Buzalichi. Sper să colaborăm pentru a face din comuna noastră o perlă a județului. Vom face din Valea Oilor o adevărată vale a prosperității, o vale de rai.

Primului-secretar îi plăcu zicerea *valea prosperității, o vale de rai* dar avu de făcut o observație.

- Preoții făgăduiesc oamenilor raiul după ce vor muri. Deosebirea dintre capitalism și socialism este aceea că noi vom construi adevăratul rai aici pe pământ și sunt sigur că tovarășii Zabulichii și Buzalichi, sub îndrumarea organizației de partid, vor reuși să facă din această comună, cu tradiții istorice deosebite, poate una din cele mai vechi din județ, o adevărată gură de rai al socialismului. Valea Oilor a intrat în istorie datorită comuniștilor din comună care au lămurit pe consătenii lor și au înființat prima colectivă din județ.

În sală se aplaudă furtunos. După aceea tov. Zabulichii îi invită pe oameni la restaurantul cooperativei de consum.

* * *

- Deschide, doar ai cheia la tine, strigă Tița, care adormise pe scaun la bucătărie în așteptarea soțului.

În familia lui Zabulichii se obișnuia să se stea la masă numai împreună. Era o hachiță a lui. Acasă, la părinți, fuseseră zece persoane. Maria, maică-sa, Ion, taică-su. Smaranda, Casandra, Catinca și Gherghina. Ordinea anunțată este ordinea în care s-au născut. După ele au venit Toader, Vasile, Dumitru și el, mezinul. Ion Zabulichii, bătrânul, le-a făcut opt scaune, cu trei picioare înfipte în niște cioate îndreptate și netezite.

Pentru el avea un scaun cu patru picioare făcut de tâmplarul din sat, Ion Trifan. Maria nu avea nevoie de scaun. Toți stăteau în jurul unei mese rotunde, tot cu trei picioare, făcută din scânduri de stejar, geluite. Pe un fund așezat la mijlocul mesei, Zabolichi, veteranul, răsturna mămăliga. O făcea într-un ceaun de zece litri. O mesteca el fiindcă Maria nu mai avea forța necesară să poarte melestelul.

Statul la masă era o adevărată procesiune. Mămăliga, de culoarea lunii pline în anotimp de toamnă, făcută din făină de păpușoi nemțești, aburea la mijlocul mesei ca Ceahlăul după o ploaie de vară. Ion Zabolichi o tăia, cu ață de cânepă, întâi în patru. Își rezerva lui o bucată iar ce rămânea o împărțea în raport cu vârsta și pofta de mâncare a copiilor. După aceea, Maria puneă în strachina fiecăruia borșul de fasole, sau de cartofi, sau de carne dacă tăia vreo găină sau era în câșlegii de iarnă, după tăierea porcului. Canonul nu era respectat când se mânca friptură de porc. Maria era pricepută în pregătirea unui asemenea prânz. Într-o tigaie mare din aramă, făcută de țigani, puneă bucăți potrivite, nici mari nici mici, de slănină. După ce se topeau și jumările erau aproape gata, puneă bucățile de carne afumată și le lăsa să se frigă. La urmă turna conținutul a cinci șase ouă bătute bine și un pumn de brânză de oi. Tigaia o puneă la mijlocul mesei. Fiecare întingea cu mămăligă, făcută boț în mână, de care se prindea o bucată de carne, o jumară, ceva brânză amestecată cu ou. Maria îi privea de pe margine cum se îndemneau, într-o tăcere deplină, la mâncare. Ion, stând între ei, le mai potolea pofta și îi liniștea dacă mai apăreau ceva certuri. Uneori, se așeza și el lângă Maria și-și priveau duios odraslele, mulțumiți de ei înșiși. Cel

mai adesea, „ceremonialul” era tovărășia străchinilor pline cu lapte, fiert în ceaun după ce se făcea mămăliga.

Desigur, la Ghiță I. Zabolichi, această imagine idilică, lăudată de semănătoriști, nu se întâlnea. Tița și el stătuseră în gazde la oraș, la internate, învățaseră să mănânce cu furculița și lingura de metal din farfuria de porțelan, fiecare cu blidul lui. Mămăliga nu se mai tăia cu ața de cânepă, sau de orice o fi fost ea, ci se răsturna pe farfurie și se ducea la gură cu furculița. Apoi, nici nu mai erau zece la masă, erau doar trei: el, Tița, nevastă-sa, și Dan, fiul său. Totuși, când se aflau toți acasă el ținea să mănânce împreună, să se bucure de această necesitate organică care aduce și satisfacții. Desigur, el nu știa idea lui Schopenhauer, că viață ne este dată s-o trăim nu ca să mâncăm. Ghiță și Tița își trăiau viața frumos, cătând mici plăceri și în statul la masă, că, zicea el, că nu trăim să muncim ca boul și să nu ne bucurăm de viață.

* * *

- Lițaaa... Lițaaa... strigă Tița la poarta Liței, a doua zi spre seară.

    Ieși Raluca, fiică-sa, elevă la liceul tehnologic.

- Mama, este acasă o întrebă, Tița.

- Nu, îi răspunse Raluca.

- Știi pe unde este? Aș vrea să vorbesc cu ea.

- Abia am venit de la târg și n-am găsit-o acasă.

Cred că este prin sat. Trecea pe la mine dacă se ducea în altă parte.

- De când nu te-am mai văzut, ai crescut mare.

Ești o domnișoară frumoasă. Ptiu, să nu te deochi.

Tița nu mai discută cu Raluca de când Buzalichi deveni președintele cooperativei. În acest timp, Raluca avu o evoluție fizică surprinzătoare. Fața îi era de o fragezime de piersică coaptă. Părul îi cădea în valuri peste umeri. Ceea ce o surprinse însă pe Tița era pieptul de fată împlinită.

- Acuși o să mă chemi la nuntă, îi zise Tița. Trebuie să mă pregătesc de pe acum, să nu fiu luată prin surprindere.

- Ce vorbești cu fata mea?

- Tu ești?

- După cum vezi.

- Aveam treabă cu tine. Nu fie de deochi, fiică-ta a devenit o domnișoară. E așa de frumoasă!...

Tița o mai scuipe o dată, să nu se deoache.

- O fată ca toate fetele din sat, îi răspunse Lița.

- Nu-i adevărat. E deosebită. Mâine, poimâine ai să mă chemi la nuntă.

- Dacă n-ai să mai fii supărată

- De ce să fiu supărată?

- Știu eu...

- Uite că m-am luat cu vorba și era să uit să-ți spun de ce am trecut pe la tine.

- Să intrăm în casă dacă ai mai multe de spus, o invită Lița

- Nu, că mă grăbesc. Diseară, adică acuși, veniți pe la noi. Ghiță vrea să facă o cinste fiindcă fost numit primar. De asta am venit. Ghiță ține foarte mult să vină Ion. Acuma plec, mai am ceva treabă...

- Bine. Să văd ce o să zică și Ion.

* * *

Ghiță Zabolichi, își puse de casă încă înainte de însurătoare. De pe pârâu își adună pietre pentru temelie. Din pădurea de pe Mătăhuia își aduse grinzi și căpriori. Cât a fost în armată, taică-său i-a făcut cărămidă, douăzeci de mii de bucăți. Când a adus-o pe Tița acasă avea deja o cameră făcută. În doi treaba a mers mai repede, iar când a apărut Dan, casa era aproape gata, patru camere cu tot cu bucătărie.

- Mama a făcut opt copii și am stat toți în două camere și o bucătărie mică. Noi în patru camere am putea crește încă pe atâția.

Frica lui că ar putea trăi în continuare îngrămădiți nu se adeveri. Tița, după prima naștere, prin cezariană, nu mai vru nici un copil. Doctorița Hurduc de la Maternitatea din Piatra-Neamț i-a spus:

- Ai băiat, ajunge. Soțul trebuie să fie mulțumit că este cine să-i poarte numele mai departe. Ai scăpat cu viață, fii mulțumită. Dacă mai rămâi gravidă, vii la mine să te scap de necaz.

Chiar dacă doctorița nu iar fi spus, Tița tot nu ar mai fi făcut copii. Intrase frică de moarte în ea după cezariana cu anestezie locală. O auzise tot spitalul cum țipa la naștere. Soacră-sa și o cumnată, care așteptau pe hol se speriaseră. Către soț, Tița contracara dorința lui de a avea mai mulți copii pe o cale apropiată de ideile doctoriței.

- Ajunge unul. E băiat, îți duce numele mai departe, numele zabolichilor nu va dispărea. Chiar dacă ar dispărea n-ar fi mare pagubă. Țasta e nume de familie? Mă gândeam ca băiatului să-i fi dat alt nume. Dacă ajunge om mare, în Comitetul Central! Ia ascultă: a venit

tovarășul Zabolichi de la București. Sună destul de anapoda.

- Era mai frumos al tău. Dăm cuvântul tovarășului Scârțu de la Craiova. Ce nume mai aveți și voi oltenii!

Pe Tița, Zabolichi a cunoscut-o în timpul stagiului militar făcut la Craiova. Într-u exercițiu de lungă durată, batalionul II din U.M. 0375 a fost cartiruit în satul Pielești. Zabolichi a nimerit în gazda la Marin Scârțu, a cărui fată era Tița, elevă la Liceul „Frații Buzești”. S-a cunoscut când Tița a venit acasă într-o sâmbătă. S-a plăcut și s-au reîntâlnit în Craiova. În anul acela, Tița nu s-a mai dus sâmbăta acasă. Soldații aveau duminica învoire în oraș. La eliberare, Zabolichi a venit la Valea Oilor legat pe viață de Tița.

- Îi cam slăbuță și mărunțică, a zis Zabolichi cel bătrân, dar dacă ție îți place, să facem nuntă, conchise el.

- Am făcut, a zis Zabolichi cel tânăr.

- Nu se poate, îi răspunse taică-său. Nu există sămânță de Zabolichi care să nu facă nuntă la Valea Oilor. La popă ai fost?

- Nu, recunosc juniorul.

- Atunci cum ai făcut nuntă?

- După ce am fost la sfatul popular. Tița a zis că nu merge cu mine dacă nu face acte de cununie. După aceea am mâncat și băut și...

Juniorul era să-i spună că s-a culcat cu Tița.

- Asta nu-i nuntă îi spuse taică-su.

La Valea Oilor nunțile țineau două, trei săptămâni, dacă nu și mai mult, în funcții de anumite situații. Chiar dacă tinerii se cunoșteau veneau femeile cu împețitul. Dacă cererea în căsătorie era acceptată, pe bază de argumente morale, estetice și materiale, urmau

negocierile între părți, familiile tinerilor venind cu pretențiile pentru contribuția cu zestre la formarea noii familii. După terminarea acestora, urma logodna, anunțată în comună cu participarea viitorilor nași. Mireasa se bucura începând de acum de un regim special, era tratată ca o domniță, făcea numai anumite treburi personale privind apropiatul viitor. În unele cazuri logodnica mergea și locuia până la nuntă în casa soacrei, pentru a fi cunoscută mai bine de aceasta.

După logodnă se mergea la primărie pentru depunerea actelor de căsătorie. Legiferarea se făcea de primar, sau funcționarul de specialitate, abia după două săptămâni, pentru ca tinerii să aibă timp de gândire în vederea unirii destinelor. După încheierea actelor, evenimentele se precipitau. Se mergea la biserică pentru cununia religioasă, candidații devenind abia atunci miri cu adevărat, se costumau specific evenimentului, cu rochie albă, cu voal, cu pantofi noi, toate cumpărate de mire. Băiatul avea și el haine noi. În ziua legiferării de biserică a căsătoriei era freamăt mare acasă la mireasă. Prietenele, rudele o pregăteau sufletește, o îmbrăcau, mireasa trăia emoții unice. La casa miresei sosea mirele și cu alai plecau spre biserică, veseli chiuind, strigând, de regulă în căruțe cu cai amenajate de sărbătoare.

După aceea urma hora, de obicei la casa mirelui, la care participa tineretul, indiferent dacă era invitat sau nu. Noaptea era adevărata nuntă, veneau familiile invitate. Se mânca, se dansa. La miezul nopții se ridica hobotul iar tinerii însurăței se retrăgeau pentru prima noapte de dragoste.

Așa era tipicul, așa erau obiceiurile venite din moși strămoși. Cu timpul mai dispăruse. Tița avu, totuși,

parte de o nuntă deosebită. Ghiță era mezinul lui Ion Zabulichî și taică-su dori să încheie apoteotic datoria de părinte. Se duse singur după vin la Panciu, tăie porcul pe care-l creștea pentru Crăciun, măcină grâul la moara lui Beral pentru a scoate făină de mâna-ntâi. În ajutorul neveste-si veni, Ilinca soția lui Ilieș, nevasta lui Buzalichi cel bătrân, o vecină de-a lui Țuștea. Anica lui Todirică îi spuse lui Ghiță, mirele, că o cumnata de-a ei și soră cu Todirică, are un profesor de muzică la casa pionierilor care cântă extraordinar. Aranjamentul se făcu foarte ușor, domnul Pălărieru pentru aș-i completa veniturile era un client pentru un botez, o nuntă, o onomastică. Sala, amenajată special pentru nunți deveni neîncăpătoare, încât Zabulichî, seniorul, se văzu nevoit să întindă și niște mese afară. Desigur după ridicarea hobotului, tineri căsătoriți nu se mai retrase pentru prima noapte de dragoste, burtica Tiței începuse deja să se rotunjească. Gurile rele începură și ele să clevească dar seniorului Zabulichî și Mariei, nevastă-sa, nu le păsa. Tița era o mireasă frumoasă, cum puține au fost și vor mai fi la Valea Oilor.

Tița nu era numai o olteancă frumoasă ci era și harnică, ageră și fășneată. Acum era în casă la făcut mâncare, acum la cooperativă după cumpărături. Știa să scrie frumos și să socotească bine. Era și o fată citită. Liceul pe care îl terminase era cunoscut în toată Oltenia. Dacă n-ar fi intervenit dragostea chioară pentru Ghiță, ar fi devenit poate profesoară, poate doctoriță. Nu regretă că s-a măritat și se dedică cu totul gospodăriei. Până la data când Zabulichî fu numit primar, casa deveni un model de curățenie și ordine. Înlocui mobila „Popular” pe care și-o cumpărase le începutul căsniciei cu mobilă din furnir de

nuc făcută la Rădăuți, cu șifonier cu trei uși, pat dublu și masă extensibilă pentru șase persoane. La intrarea avea o măsuță cu oglindă. Pe peretele din sufragerie avea un tablou mare, 1,40 pe 1,20, cu un cerb alergat de lupi. Pe jos înlocuise covoarele de iută cu covoare de Cisnădie. Pe recamier era o cuvertură din plus cu trandafiri roșii. Într-un colț se afla un televizor Temp și un aparat de radio rusesc, Daugava, cu multe posturi și cu difuzoare puternice.

- Ce frumos e! aprecie Lița. De când n-am mai trecut pe la tine ai schimbat multe.

- Tu cred că ai mai multe. Bărbatu-tu e președinte la ceape, ai alte posibilități.

- Eu trebuie să fac zestre fetei. Ai văzut că a crescut mare. Când ne-am măritat noi era altceva. Nu se cereau atât de multe lucruri. Acum, copii cer numai lucruri noi.

* * *

În casa lui Zabulichii distracția era în toi. Pe lângă Buzalichii mai erau Todirică, băiatul lui moș Ilieș, în memoria căruia se închină un pahar de vin, activistul de partid, secretarul organizației de partid, directorul căminului cultural, directorul școlii generale și președintele cooperativei de consum. Nu exista sindrofie, botez sau nuntă la care acesta să lipsească.

- Ia vezi, Tiță, cine umblă prin ogradă, îi zise Ghiță neveste-si care ocupa la masă un loc mai comod de ieșire, anume ales pentru aș-i putea îndeplini serviciile de gazdă.

Tiță ridică perdeaua grea, de tul, de la geamul în trei canate.

- Vai de mine, strigă ea. E Dănuț. Ce bine îmi pare... și ieși în hol pentru a-l întâmpina.

Se întoarse cu el la braț. Fața ei radia de bucurie. Îl prinse de gât și-l sărută în fața oamenilor.

Dan fu obligat să explice că este în permisie de două zile, obținută după ce a depus jurământul.

- Dă-i băiatului ceva să mănânce. Pe urmă o avea timp să ne povestească cum mai este prin armată, zise Buzalichi. Eu știu ce este armata, că am făcut doi ani plini la infanterie.

Tița îi căută un loc și, voit, îl așează lângă Raluca.

- O mai ții minte, îl întrebă ea pe Dan. De când ai plecat tu la facultate, uite ce mare și frumoasă s-a făcut! Altă fată ca ea nu există în Valea Oilor..

Dan se simțea stânjenit că ochii tuturor se îndreptau aspra lui. Se consideră obligat, totuși, să răspundă printr-o afirmație.

- Era frumoasă și de mică când arunca cu pietre în apă să mă stropească.

Raluca se roși toată, dezvăluindu-și simțămintele de adolescentă printr-un gest contrar. Încercă să se depărteze de scaunul lui Dan. Dădu peste un pahar cu vin și și-l vărsă în poală.

- Ce-ai făcut? Ți-ai pătat fusta, o mustră maică-sa

- Nu-i nimic, interveni Tița. Se mai întâmplă.

- Du-te și te schimbă, îi spuse maică-sa, poruncitor.

Dan îi făcu loc să iasă de la masă. Apoi o conduse.

- Nu fi supărată, îi spuse el. Nici eu nu mă simt bine între „moșnegi”.

- De ce nu mi-ai răspuns la scrisoare, replică Raluca.

- Ce scrisoare? Doreai să-ți rezolv vreo problemă. N-am primit nimic.

Când era la liceu, Dan o ajuta în rezolvarea unor probleme la matematică când ea trecuse în clasa a V-a.

- Nu mai am nevoie...

Vocea Ralucăi rămase suspendată.

- De ce nu mai ai nevoie? o întrebă Dan.

Ajunseseră la pârâu. Raluca luă o piatră mare și dădu tare cu ea în apă, apoi fugi pe punte. Dan se uită după ea cu ochi de bărbat. Raluca nu mai era eleva din primele clase de gimnaziu. Era o domnișoara plină de sănătate. Femeia din ea o luase înaintea anilor. Juca carnea pe ea ca pe un cal de rasă, bine întreținut și pregătit pentru curse. Luă și el un bolovan și dădu în pârâu ca s-o ude. Nu reuși. Raluca îi făcu în ciudă și fugi spre casă.

- Te prind eu! îi răsună în urechi vocea lui Dan.

- De ce nu vii, prostule, după mine, își zise ea în gând.

* * *

De data asta cred că ai să-mi răspunzi la scrisoare. Ai plecat fără să ne revedem și te-ai lăudat că ai să mă prinzi. Te-am așteptat. Te aștept... Vii? Sau poate nu știi să fugi.

Dan nu știa ce să-i răspundă. După clipa aceea de străfulgerare, luat de preocupările armatei, uită de Raluca. Să-i răspundă, să nu-i răspundă, gândea el. Îi răspunse evaziv, fără nici o implicație. Îi povesti cum este în armată, cum comandantul de grupă, un caporal cu

patru clase, mărunț și îndesat pe care-l botezase Crăcănel, face instrucție cu ei, cum au fost alergați prin păpușoi. cum sunt puși să se târâie prin noroi. Încheie:

Când termen cu convocarea și vin acasă am să-ți povestesc mai multe.

Raluca i-a răspuns imediat.

Cred că hainele tale arată mai rău decât fusta mea. Voi sunteți obligați să vă murdăriți, eu mi-am pătat singură fusta. N-am spălat-o o amintire. O păstrez alături cu caietul cu probleme rezolvate. Fiecare cu amintirile lui.

Dan îi scrise cu un aer de superioritate.

Ce note ai mai luat? o întrebă el. Ai început să te pregătești pentru bacalaureat? La ce facultate vrei să te duci?

Eu m-am săturat de armată. Aștept să se termine odată...

Raluca desfăcu plicul cu atenție. Își pusese în gând să le păstreze ca amintire. Mai avea două scrisori de la un băiat pe care-l cunoscuse vara trecută, când fusese în tabără la Năvodari. Plicurile de la Dan le puse aparte, legate cu ață roșie. Rămase nemulțumită de ce-i scrisese Dan. Nu-i mai scrise pe hârtie roz, cum făcuse în primele scrisori, ci rupse o foaie din caietul de matematică.

Aceleași întrebări mi le-a pus și diriginta, o baborniță a dracului care nu vede decât formule și substanțe chimice. De ce nu-mi descrii cum arată o pușcă și cum se trage la țintă? Mi-ar fi de folos la PTAP. Deocamdată nu mă interesează bacalaureatul. Mai este

până atunci.. Ce să-ți mai spun? A, da. Mama a făcut plăcinte și i-a dus și lui maică-ta. Au fost moșii de iarnă.

Îți place ce ți-am scris, încheie ea scrisoarea.

Dan înțelese nemulțumirea Ralucai și se hotărî să o necăjească și mai tare. Îi trimise din nou o scrisoare numai cu câteva întrebări.

- Fetițo, plăcinte știi să faci? Dar borș cu fasole? Sarmale, cartofi prăjiți?

- Știu, îi răspunse Raluca.

Atunci, lasă-te de școală și mărită-te, îi răspunse, tot lapidar, Dan

Raluca îi răspunse la fel scurt:

- Am să învăț și am să și mă mărit. Tu, n-ai decât să stai burlac toată viața.

- Să-mi spui când ai să te măriți.

- De ce?

- Să vin la nuntă. Ce fel de flori vrei? Trandafiri?

- N-am nevoie.

După acest dialog, Raluca hotărî să nu-i mai scrie. La întrebarea maică-si dacă i-a mai scris, i-a răspuns nervos.

- O pușlama. Seamănă cu ai lui Zabulich. Neseerioși. Nu mai vreau să aud de el.

- E totuși băiat bun, îi replică Lița.

- Nu mă interesează. Am de pregătit bacalaureatul. E un prost!

Raluca vorbea cu atâta ură încât o îngrijoră pe maică-sa. Lița știa ce este dragostea. Fugise de acasă și se instală la Buzalichi. Soacră-sa o alungă la părinți, dar plecă împreună cu Ion. O primise o mătușă de-a ei în

gazdă. Și ea era elevă la târg, într-a zecea. Se transferă la seral pentru aș-i continua școala. Căută să o liniștească.

- Lasă-l în plata sfântului. Doar nu-i singurul băiat. Nici nu-i chiar așa de frumos. Un lungan. Dacă mai crește ajunge la doi metri.

Lița nu avea dreptate. Dan era un adevărat bărbat. În școală făcuse fiori printre fete. Orice mamă de fată și-ar fi dorit un asemenea ginere. Și Lița visa la o nuntă a Ralucai cu Dan, cum alta să nu mai fi fost la Valea Oilor. Zise și ea așa doar pentru a o liniști pe fată. Raluca izbucni în plâns.

- Îl iubesc! spuse ea maică-si, printre lacrimi.

- Nu fi proastă. Mai sunt și alți băieți. Cu timpul ai să uiți de el.

* * *

Iarna trecu. Pe nesimțite, trecu și primăvara. După serbarea de sfârșit de an, Raluca veni acasă bucuroasă că avea note de trecere la toate obiectele. Era s-o încurce la chimie, dar până la urmă profesoara se îndură și îi încheie medie de trecere.

- Dacă la anul înveți tot așa, să știi că nu intri în bacalaureat. Ai avut noroc de domnul de matematică. Altfel, aveai să stai cu burta pe carte toată vara.

După o săptămână cu ploi, când Pârâul Oilor intră prin grădinile oamenilor, vremea se făcu frumoasă ca la comandă. Spălat, cerul era de un albastru marin. Raluca lenevi în pat până târziu când o treziră razele de soare intrate prin geamul deschis de dimineață de maică-sa. Se încălzise și aruncă plapuma de pe ea. Bluza de la pijama se deschise și sânii, doldora de tinerețe, se zbenguiau în ritmul unei respirații sănătoase. Lița o privi, o scupă încet să nu se deoache și plecă la sfat.

- Sărut mâna, auzi ea, spunându-i-se din spate.

Întoarse capul.

- Tu ești? Când ai venit? Îl întrebă ea pe Dan..

- Ieri, îi răspunse el. Raluca-i acasă? se interesă

Dan.

- Când am plecat era acasă.

I-ar fi spus că dorme și să n-o deranjeze dar s-a gândit că era destul de târziu, trecuse de ora zece, și nu voia ca fata să fie considerată o leneșă. Apoi, nici nu se gândi că Raluca nu s-o fi trezit.

Băiatul se despărți respectuos de Lița, spunându-i ca și la întâlnire: sărut mâna. Lița se uită lung după el. Îl urmări cu privirea până intră în magazinul cooperativei de consum. Apoi intră și ea în sediul sfatului popular.

* * *

Dan era înalt, drept, mergea elegant, ca un ofițer de carieră. Nu aducea a nimic cu Zabolichi, care avea o statură mijlocie și era puțin crăcănat. Nu semăna nici cu Tița, aceasta fiind mărunțică, un minion, dar bine proporționată la trup. Era o furnică, subțirică la mijloc, cu un bust bine conturat, cu sâni, care și la vârsta de patruzeci și ceva de ani străpungeau bluza de in topit. Dan aducea la fizic, mai mult cu Zabolichi cel bătrân, om voinic, de ispravă, care se ducea singur la pădure fără să se teamă de sălbăticiuni și-și încărca singur carul cu lemne.

Dan crescuse sub ochii Liței, în mai multe rânduri avuse grijă de el. Odată, când Tița fusese bolnavă și stătu în spital la Iași, îl ținu două săptămâni. Îl iubea ca pe copilul ei. Și Zabolichi îl adora, el imputându-i adesea Liței că nu a fost în stare să-i aducă un băiat.

Spre deosebire de Tița care rămase gravidă după prima noapte de dragoste, după nunta de la Pielești, pentru Lița trecură nu numai nopți ci și ani până când trupul ei deveni roditor. Se gândi chiar că Buzalichi ar fi de vină, însă el susținea sus și tare că nu se poate ca un urmaș de-al buzalichilor se suferă de asemenea meteahnă. Toți buzalichii din Valea Oilor aveau familii numeroase, de șapte opt copii vii, plus alții care luase drumul cimitirelor din cauza bolilor. Domnul îi dădea, Domnul îi lua și perpetuarea speciei era neîntreruptă. Viața de după război a adus modificări și în domeniul socio-familial. Femeile devenind salariate nu-și mai doreau să fie doar slujnice în casă, voiau să fie libere, să se bucure și de altă fericire decât de a crește copii.

Lița și Buzalichi își doreau neapărat un urmaș. Aveau nepoți, dar nu vedeau o soluție în înfierea unuia din aceștia. Cunoșteau cazul unei familii din sat, care ajunsă la anii bătrâneții, fusese lăsată pe drumuri de o nepoată. E drept că în sat aveau și exemple de copii care nu se mai interesau de părinți, în special exemple de băieți influențați de soții. Dorința lor de a avea urmași era însă nemărginită, nu putea fi oprită de câteva exemple negative.

Fata cea mare a lui Moș Ilieș se afla la Iași și era asistenta lui Dobrovici. Tratamentul nu dădu roade. Când se împăcară cu gândul că își vor petrece bătrânețile singuri le veni și bucuria.

- Cred că am rămas gravidă? Îi spuse ea lui Buzalichi. Săptămâna aceasta trebuia să am ciclul.

- Nu-i chiar așa de rău cocoșul, glumi Buzalichi, dar se bucură ca un copil când primește o jucărie. O sărută părintește pe Lița, pe frunte

Pentru a fi sigură și că nu-i doar o dereglare a ciclului, Lița merse la consultație la cel mai bun medic din Piatra, la Țapov. Examenul îi confirmă bănuiala. Venea bucuroasă acasă, luminată la față, mergând pe marginea Pârâului Oilor meditând la viitorul ei. Se întâlnește cu Tița.

- Ce te ții de burtă? o întreabă aceasta. Ții rău?

- Nu. Nu, mi-i bine. Chiar foarte bine. Sunt bucuroasă. Am fost la doctor.

- De ce? ești bolnavă, cumva?

- Nu. Am rămas gravidă. Am fost să mă verific.

- S-a înverzit broscoiul?

- Încă, cum.

- Ce bine!

Tița o îmbrățișează și o sărută.

- Eu am să-l botez. Să nu mai vorbești cu nimeni.

Am să și strâng bani ca să îi iau trusoul de botez. Cum vrei să fie? Roz sau albastru?

- Cum o da Dumnezeu.

- Eu am să-i iau roz. O să fim cuscre.

Tița și Lița se îmbrățișează din nou și se sărută.

În aceeași zi, Lița își spuse bucuria la surorile ei, maică-si și Anicăi lui Todirică.

- Sigur, soacră-mea o să ti moșească. M-a moșit și pe mini. E pricepută.

- Mai este timp până atunci, dar n-am să risc. Acum avem dispensar în comună, avem moașe pregătite dar n-am să stau acasă. E riscant în cazul meu. Nu mai sunt de 18 ani, vârstă la care ai născut tu prima dată.

- Așa cred și eu că e mai bine. Și Tița, parcă, a avut necazuri.

- Încă mari, îi spuse Lița, care îi știa mai bine situația. I-o povesti chiar Tița.

* * *

Lița își petrecu sfârșitul de vară, toată toamna și toată iarna numai cu gândul la copilul ei. Își imagina cum va arăta. Aduse acasă o revistă „Flacăra” pe coperta căreia era poza unui băiețel bucălat. O afișase pe un perete și se uita în fiecare seară la ea. Buzalichi era și el bucuros că Lița își dorea atât de mult să aibă un băiat. În momentele intime o mângâia pe burtă să simtă nouă viață, își punea urechea s-o asculte.

- Sărută-l! îi zicea Lița, și Buzalichi săruta cu plăcere burta Liței care devenea tot mai bombată, mai grea.

Tița cu Dănuț de mână, o vizita aproape zilnic. Îi arăta și ce scutece i-a cumpărat, ce bonetele, ce hăinuțe, păturele. Toate erau roze.

- Și dacă o fi băiat, o întrebă Lița.

- Nu-i nimic. Cumpăr altele iar cu astea, poate mai naște Anica lui Todirică un băiat, că văd că se pricepe la băieți.

- E vânos Todirică, deși moș Ilieș a avut parte mai mult de fete, reflectă Lița.

- Era mai ageră mătușa Ilinca, N-o vezi și acum cum mai deapănă picioarele. Greu e să te ții de ea. Dacă a fost adevărat ce se spune cu boierul, cred că l-a băgat în draci și pe el, comentă Lița.

- Cred că Todirică seamănă mai mult ei. E mai mărunțel și îndesat.

- Tu îl cunoști mai bine. Ești de aici din sat. Eu sunt o venetică. N-am de unde ști ce oameni sunt ai lui

Ilieș. Știu doar de la bărbatu-meu. Dar el e cam tăcut. Vorbește mai puțin, îl interesează mai mulți monta vacilor. O zis că o să aducă la colectivă niște vaci de prin Maramureș.

- E puțin mai mare ca bărbatu-meu. Când era flăcău eu eram elevă. Apoi a fost și a învățat meserie. E băiat bun. Mă mir cum a luat-o pe Anica. A adus-o din alt sat.

În iarna aceea, Tița și Lița puse la cale tot satul. Nu scâpă nici un vecin. Lița îi povesti despre toți băieții din sat, despre prima poezie recitată la un spectacol și un om i-a dat niște bani. Tița îi povesti cum un profesor de la liceul ei din Craiova se îndrăgostise de ea.

- Și? o întrebă Lița.

- A apărut Zabulich. La început îmi dădea note foarte bune. Când trecea printre bănci mă mângâia pe cap. Odată a băgat mâna pe spate pe sub rochie. Am sărit în sus și am țipat. Apoi m-a văzut în parc cu Zabulich. Anume m-am prins de gâtul lui Buzalichi și l-am sărutat.. Era să rămân corigentă la el.

- Porcul! replică Lița.

- Bărbați! zise Tița. Încearcă. Dacă le merge, le merge, dacă nu... Parcă popa din satul nostru nu se ține de prostii.

- Ce-i cu popa? Se interesă Lița.

- Nu știi? S-a despărțit de cucoana preoteasă.

- Da are copii. Doi. Ea este o femeie serioasă. E o învățătoare bună.

- Mai sărută poala popii, glumi Tița.

Dar câte nu și-au spus în iarna aceea! Devenise atât de prietene că dacă nu venea Tița la Lița, se ducea neapărat Lița la Tița.

* * *

- Mai ai? o întrebă mătușa Ilinca pe Lița, când aceasta ieșise la poartă și se ținea cu mâna de burta mare cât o stamboală.

- Mă năcăjește rău. Nu mă lasă nici să dorm. Greu se mai fac copiii! îi spuse ea mătușii Ilinca.

- Nie-ni spui. Primul e mai greu. Pi urmă mergi mai repedi. La vârsta ta eu făcut-am vreo patru. Acu v-ați boierit, aveți numai câți unu.

Nu se înnoptă bine și pe Lița o apucară durerile faceri. În jurul ei stăteau Tița și mătușa Ilinca.

- Du-o la spital, îi zise mătușa Ilinca lui Buzalichi. Eu am cam îmbătrânit iar ea nu-i de 18 ani. Du-o la spital repetă ea către Buzalichi..

Tița o însoți în mașina salvării și petrecu toată noaptea și a doua zi la spital alături de Buzalichi.

- E bine. A fost destul de greu dar e bine. Ai o fată cât un băiat. Are patru kilograme, spuse doctorița Hurduc.

Buzalichi păru dezamăgit. Visase băiat, în toate cele nouă luni. Se gândise și la un nume, Ralu, numele unui fost coleg.

- Tița îl consolă.

- Sunt bune și fetele, îi spuse ea. Ba chiar mai bune. La bătrânețe au grijă de părinți. Pe urmă, eu am băiat. Cum puteam să ne încusrim dacă n-ar fi fost fată.

- Se mănâncă multă mămăligă până atunci, filosofă Buzalichi.

- Trece repede, îi răspunse Tița. Acuși ne vedem bătrâni cu nepoții de mână.

Lița se făcu bine destul de repede. Lui Buzalichi îi trecu supărarea, se împacă cu ideea că și o fată e bună la casa omului. În discuția cu Lița acceptă ca fata să fie botezată de Zabulich. Conform regulilor creștine, Liței i se citi de 40 de zile și participă și ea la botez, alături de maică-sa, de surori. La oficierea mării taine a botezului, biserica fu plină de zabulichini și buzalichini, cele două familii dominante de Valea Oilor. Spectacolul fu completat de prezența Ilincăi lui moș Ilieș, alături de Todirică, fiul său, și Anica, noră-sa. După aceea alaiul se îndreptă spre căminul cultural, unde avură sărbătorirea evenimentului. Buzalichi aduse pentru imortalizarea momentului pe fotograful de la ziarul local.

A fost un botez la care era prezent tot tacâmul. Desigur personajul principal era fata lui Buzalichi.

- I-ai dat un nume rar, zise Zabulich către Buzalichi. La noi la Valea Oilor nu mai există nimeni cu asemenea nume. Îmi place.

- Ar fi fost mai frumos dacă era Ralu, Zise Buzalichi, manifestându-și încă o dată nemulțumirea că n-are băiat.

- Nu-i nimic! îl consolă și Zabulich, îndemnându-l să mai ia un pahar.

* * *

De la magazinul cooperativei, Dan cumpără niște bomboane cu mentă și un pachet de biscuiți cu miere de albine. Căută ciocolată, dar la Valea Oilor ciocolată nu se mai văzuse de mult, din timpul războiului, din 1944, când un batalion motorizat de nemți cantona câteva săptămâni pentru refacere înainte de a se întoarce pe

frontul de la Pașcani. Atunci copiii din Valea Oilor aflară de ciocolată, soldații germani împărțind desertul cu ei.

Se întoarse spre casă și în drum intră și pe la Raluca. Nu bătu la poartă, dori să-i facă o surpriză. Câinele, îmbătrânit, îl recunosc pe prietenul cu care se jucase pe când era cățelandru; se gudură pe lângă el, iar Dan îi răsplăti fidelitatea cu doi biscuiți.

- Pe cine căutați? îl întrebă Raluca, stând rezemată pe pervazul geamului de la camera în care dormise, cu bluza pe jumătate deschisă, lăsând să i se vadă o mare parte din sâni.

- Bună! îi spuse Dan.

- Am întrebat pe cine căutați, zise Raluca, fără să-i răspundă la salut.

- Am venit să te văd, îi spuse Dan.

- M-ai văzut suficient și te rog să închizi poarta pe dinafară. Normal este să bați la poartă, când intri în ograda cuiva.

- Sper că glumești, îi zise Dan.

- Nu glumesc deloc, răspuse Raluca. Nici tu nu ai glumit în scrisori.

- Știi... Încercă Dan să motiveze răspunsurile de-a bățului la scrisori.

- Nu mă mai interesează. Te rog, închide poarta, repetă imperativ Raluca

Dan se uită lung la ea. Desfăcu pachetul de biscuiți și-l dădu câinelui care se bucură, mâncând cu poftă; se auzeau cum pocneau biscuiții în colții lui.

- Tot tu ești cel mai bun prieten, vorbi Dan cu câinele, și se aplecă și-l mângâie pe cap. Câinele se întinse la picioarele lui, parcă voia să-i spună că îi va fi credincios toată viața. După ce se mai uită o dată la

fereastra în care apăruse Raluca, Dan plecă, cu pași rari. La ieșirea din curte izbi portița, cu ciudă.

* * *

- Te-ai apucat să fumezi? îl întrebă maică-sa pe Dan. Și taică-tu a fumat dar s-a lăsat. Nu-ți face bine.

- Lasă-mă-n pace! îi răspunse Dan.

- Ce ai? De ce ești supărat? Parcă ieșezi de la Buzalichii. Nu-i acasă Raluca? Maică-sa a zis că abia așteaptă să te vadă.

- Cine să mă vadă? întrebă Dan.

- Raluca. Cine altcineva?

- M-a văzut maică-sa. Fiică-sa e cam zăludă.

- De ce zici așa? Raluca este o fată frumoasă.

- O fi, dar nu mă interesează. Îi de-a lui Buzalichi, cu gura mare.

- I-o fi semănând maică-si. Ea vorbește mult, dar e femeie bună. Când ai nevoie de ajutor uită tot. Nu-i rea la suflet. Și Raluca este la fel. A venit de multe ori și m-a ajutat la treabă.

* * *

Lița nu stătu mult la sfatul popular. Veni repede, aproape într-un suflet, să spună Ralucăi că Dan a venit acasă.

- Știu îi răspunse fata, Și ce-i dacă a venit acasă? De asta n-oi putea să dorm eu! Nu mă interesează nici un Zabulichii. Îs sătulă de numele Buzalichi, nu mai vreau un Zabulichii. La căsătorie trebuia să-ți păstrezi numele de acasă, să vă luați numele tău de familie. Ce nume-i acesta? Buzalichi! Poate era mai frumos Buzatu, sau Buzilă. Așa Buzalichi. Buzalichi Raluca. O asociere ca naiba. Mai bine mă botezai Catinca. Sau Ileana. Buzalichi

Ileana se potrivea mai bine, suna mai frumos, mai autentic. De pildă pe profesoara de română o cheamă Buzilă Paraschiva. Așa mai merge.

Lița nu luă în seamă și aduse discuția, din nou, la subiectul care-o interesa.

- Erai supărată că nu-ți scria. Acum când a venit acasă nu te mai interesează.

- I-am dat papucii. A trecut pe aici dar l-am trimis acasă, la maică-sa.

- Dar e băiat frumos.

- Să-și țină lui frumusețea. Gata nu mai vreau să aud de el. Acum am treabă, mă duc la oraș.

- Unde te duci? Nu vezi că vine ploaie?

- Și ce? Nu mă topește.

- Ai înnebunit? Ce ai?

- Mai lasă-mă în pace, odată!

Între timp, începu să se simtă un curent rece dinspre Mătăhuia. Nori negri amestecați cu nori albi de lapte se frământau, acoperind soarele ce nu trecuse cu mult de zenit; cerul se întunecă. Stropi mari începură să cadă, amestecați cu gheață mărunță și deasă la început, rară și mare, apoi. Lița o luă de mână și forțat o trase înspre casă. Discuția în contradictoriu continuă în cerdac.

- Nu vrei să-mi spui de ce vrei să te duci la târg? o întrebă din nou Lița pe Raluca.

- Multe mai vrei să știi. Mă duc la o prietenă.

- Când te întorci? Să vii repede!

Cum se termină ploaia, Raluca și plecă. Izbi poarta cu ură de sări din țâțâni.

- Ce ai, nebuno? strigă maică-sa la ea.

Raluca nu o auzi. Mergea val vârtej ca să prindă cursa de ora patru. Lița căută o ieșire pentru a se liniști. Trecu pâraul prin apă, desculță, și se duse la Tița.

Cerul se limpezi. În aer plutea o atmosferă plăcută, liniștitoare. Tița scoase două scaune din bucătărie și se așezară în fața casei, ferite de soarele care începu să ardă mai tare ca înainte de ploaie de umbra nucului ce acoperea aproape jumătate din curte.

- Pari supărată, îi spuse Tița.

- Nu, miști Lița. Sunt singură acasă și am venit la tine să mai stăm de vorbă. Tot e Sfântu' Petru azi.

- Am și uitat. La Bobotează popa n-a venit cu calendar și nu mai știu când e sărbătoare. Mă duc să aprind o candelă, să mă ierte Dumnezeu că am făcut treabă.

- Bine faci! îi spuse Lița. Mă duc să aprind și eu candela.

- De ce o fi venind Lița? se întrebă pentru ea Tița. Parcă nu era în apele ei. O fi având vreun necaz și nu vrea să-mi spună.

- De ce să-i spun necazurile mele? își zise pentru sine Lița. Prietenă, prietenă, dar tot s-ar bucura că nu mă ascultă fata. Apoi, poate este o ceartă de moment între ea și Dan. De ce să mai pun și eu paie pe foc. E băiat bun. Mi-a spus sărut mâna. E băiat educat. Nici unul de-al lui Zabulichî nu-i ca el. Cui i-o fi semănând?

Tița intră în casă, merse la bucătăria de iarnă și se duse direct la locul în care ținea candela. Nu o mai folosise de la Paști, din noaptea de Înviere. Mai puse puțin ulei, curăță fitilul și căută un chibrit s-o aprindă. Nu găsi. Cutia era goală. Era să zică o vorbă păcătoasă dar se opri. Își făcu cruce să o ierte Dumnezeu pentru acest gând

necurat. Aprinse apoi aragazul cu aprinzătorul electric și-și îndeplini și scopul pentru care intrase în casă. Candela ardea frumos. Mulțumită, Tița făcu cruce de vreo trei ori și se rugă în fața icoanei cu Maica Domnului să-i ajute Dumnezeu lui Dan și lui Zabulich, la sfat.

- Da de ce o fi venind Lița? se întrebă ea din nou, după ce ieși în pridvor, de unde vedea valea Pârâului Oilor până hăt departe precum și casa Liței care se afla pe celălalt mal numai la o sută, două de metri.

E să mă duc eu până la ea, își zise Tița. Tot e sărbătoare.

Și Tiței ca și Liței îi plăcea vorba. Cu femeile nu stătea la taclale pe șanț pentru simplul motiv că nici la casa ei, nici la a Liței și nici a Anicăi, nora lui moș Ilieș și soția lui Todirică nu existau șanțuri pentru scurgerea apei de ploaie. Pentru discuție, Tița și Lița, ca și femeile din vecini înlocuiau șanțul cu puntea de peste pârâu, în zile fierbinți stând cu picioarele în apă și la umbra răchitelor de pe mal.

Tița plecă spre Lița. Mergea agale, în dorul lelei, îndoindu-se dacă ar trebui să o întrebe de ce a trecut pe la ea. Se întoarse din drum.

- Dar de ce să nu mă duc? se întrebă ea din nou și se întoarse.

Trecu puntea tot cu îndoieli dacă e bine să meargă s-o întrebe de ce a trecut pe la ea. Când era pe punctul de a se întoarce acasă pentru a doua oară se auzi strigată.

- Vii la mine?

- Da! răspunse ea automat la întrebarea Liței.

- Și eu pornisem spre tine, îi mărturisii Lița.

Ploaia trecuse cam de multșor și deși soarele scăpăta spre Ceahlău și să se ascundă în spatele

Mătăhuiei, era încă cald. Tița și Lița se așezară la capătul punții. Lița își scoase papucii de cauciuc și-și înmuie picioarele în apă.

- Ai băiat frumos, îi zise Lița. L-am întâlnit mai devreme prin centrul comunei. Nu-l mai văzusem de la numirea lui Zabolichi ca președinte. E doar un an și s-a schimbat așa de mult. E un adevărat bărbat.

- Un băiat ca toți băieții, îi răspunse cu modestie Tița, iar ca drept răsplată la laudele Liței, adăugă: și Raluca este frumoasă. O domnișoară în toată regula. A trecut timpul. Mai ieri copiii noștri se jucau în pârâu și azi uite-i ce mari sunt, s-au făcut de căsătorie.

- Ai să mă chemi la nuntă? O întrebă Lița pe Tița.

- Cum să nu. Dar poate n-o fi nevoie. Poate vin în peșit.

- Chiar... Ce bine ar fi! îi răspunse Lița. Apoi continuă. Tu nu ești de aici. Știi că bărbații noștri au fost prieteni din copilărie. A zis al meu că se mai băteau ei, dar tot cel mai bun prieten îi este Zabolichi. S-au certat o dată de la mine, chiar înainte de a pleca la armată. Zabolichi te-a adus pe tine din Oltenia. Eu n-am venit la nunta ta. Eram supărată.

- De ce? o întrebă Tița.

- Vrei să-ți spun?

- Desigur. Sunt curioasă.

- Dar n-ai să te superi.

- De ce să mă supăr? Doar suntem prietene,

- L-am iubit pe Zabolichi, recunosc Lița

- Știu, îi răspunse Tița. Mi-a spus Ghiță. Dar el zice că tu ești vinovată. A zis că venea odată, seara târziu, de la câmp și te-a văzut la poartă cu Zabolichi.

- A trecut timpul acela.

- Și îl mai iubești. Așa-i?

Lița nu mai zise nimic. Începu să se spele pe picioare, frecându-și un picior de altul.

* * *

- Unde-i Raluca? o întrebă aspru Buzalichi pe Lița, când veni seara de pe câmp.

- S-a dus la o prietenă, o colegă de liceu, la târg.

- E târziu. De ce n-a venit acasă?

Lița nu știu ce să-i răspundă. Până la urmă îi povesti cearta ce o avuse cu ea.

- Și cine crezi că este de vină că se poartă așa? S-o fi dus la vreun derbedeu. O să-ți vină cu burta la gură. Dacă mă face de râs, plecați amândouă de acasă.

- Ce ai omule de ești așa supărat?

- Cum vrei să fiu? Am atâtea probleme. Combinele încă nu sunt reparate și mâine-poimâine încep recoltatul. Pe mine m-a prins ploaia pe câmp, m-a udat, apoi m-a uscat soarele, nici n-am mâncat azi și vrei să fiu calm. Acum îmi mai spui că te-ai certat cu fiică-ta și că este plecată de acasă.

- Și de ce sunt eu vinovată? Președinte de colectivă ai vrut să fii, de însurat nu te-am obligat eu. M-ai luat și a trebuit să întrerup liceul

- Te-am luat fiindcă ai venit la mine. Nu-ți mai aduci aminte?

- Ce, trebuia să trăiești cu mine fără acte. Eram o copilă, nu împlinisem 17 ani. Tu aveai vreo 20. Cine ar fi fost vinovat?

- Gata! N-ai să-mi amintești toată viața că te-am păcălit. Numai băieții sunt de vină. Fetele sunt niște îngeri. Nu-ți mai amintești că toată ziua îmi ieșeau în cale.

Veneai și pe câmp după mine. Eu te-am luat la scăldat sau tu ai venit în luncă?

- Bine! Zii cum vrei. Atunci eram boțul tău de aur. Nu te mai săturai.

- Gata, Gata, sunt amintiri. Ne-am iubit, a fost frumos. Acum vreau să mănânc și să mă culc, mâine eu mă scol dimineată.

- Bine! Nu te mai saturi de dormit când e vorba de Raluca.

Lița o așteptă pe Raluca toată noaptea. Când Buzalichi o întrebă dacă a venit fata, îl minți că i-a dat telefon că este la mătușă-sa, sora Liței, în târg. Buzalichi nu pre părea că o crede dar nu-i mai zise nimic. O dată, moș Ilieș îi spuse că mai ușor păzești un cârd de iepuri decât pe o femeie. Trăia cu această convingere și când Lița o născu pe Raluca nu fu prea bucuros. Îl invidia pe Zavalichi că-l are pe Dan. După ce o născu pe Raluca, Lița își dădea seama cât suferă Buzalichi că nu are băiat. Cu tot riscul unei noi nașteri, Lița ar fi vrut să mai rămână o dată gravidă. Poate i-ar fi dat Dumnezeu un băiat. Cât a fost gravidă se rugase la Sfântul Gheorghe, icoana ce o avea în casă, să-i îndeplinească dorința și nu contenea să se roage. Rugămintile i-au fost zădarnice

* * *

Vara lui '89, după iunie continuă atipic. Luna lui cuptor fusese mai rece decât florar și mai ploioasă decât cireșar. August intră în limite normale și permise cooperabilor din Valea Oilor să strângă toată recolta de grâu. Cadrele didactice scoaseră pe pionieri la strâns spicele iar în septembrie la recoltat cartofi.

Conferința județeană de partid adună toată floarea politică a județului. Directori de fabrici, președinți

de ceape, directori de școli, șefii de la vidanjare. Nu lipsea nici un tovarăș cu munci de răspundere. Se alegeau delegații pentru congresul al XIV-lea al partidului și trebuia dată o declarație care să exprime voința unanimă a comuniștilor din județ ca tovarășul Ceaușescu să fie reales în funcția de secretar general al partidului.

Evenimentului i se dădu o importanță deosebită. Plenara lărgită, extraordinară, a comitetului județean avu loc în Sala Teatrului. Pe frontispiciul clădirii trona un poster imens, color, cu chipul lui Ceaușescu, pictură în ulei, pe pânză, de doamna acuarelei Moldovei. Dedesubt, o lozincă cu litere de o jumătate de metru înălțime titra: *La al XIV-lea Congres, Ceaușescu reales.*

În foaier, un spațiu imens, se organiză o expoziție cu rezultate obținute în economia județului. Era imagini 1/1 cu tovarășa Elena Ceaușescu în vizită de îndrumarea a industriei chimice din județ, alături de inginerul șef de la secția lactamă a uzinei de fibre sintetice. Pe alt panou, se afla o fotografie, tot 1/1, cu tovarășul Nicolae Ceaușesc în halat alb, în grajdul cooperativei „Victoria Socialismului” cooperativă fruntașă pe țară. Pe alt tablou se afla tovarășul Nicolae Ceaușesc și toată conducerea de partid și de stat din județ în mijlocul unui lan de grâu în pârgă de pe tarlalele stațiunii de cercetări agricole. Pe panouri alăturate, poze de dimensiuni mai mici cu imagini de la combinatul de îngrășăminte cu azot, cu imensa mașină de la fabrica de hârtie, barajul și hidrocentrala de pe Bistrița, mândria realizărilor socialiste ale județului și ale țării. aspecte din secția de 16 țoli a laminorului, muncitori forestieri doborând brazi falnici din pădurile bătrânului Ceahlău, imagini cu bălțata

de Maramureș, vacă care dădea peste 20 de litri lapte la mulsoare, hale al crescătoriei de păsări.

Trei panouri erau fost destinate învățământului, sănătății și condițiilor de locuit ale omului nou, constructor al socialismului dezvoltat, etapă premergătoare făuririi societății comuniste. Se afla o imagine de ansamblu cu blocuri de locuit cu patru și opt etaje, clădirea nouă a spitalului județean, clădirile liceelor industriale Nr.1, 2 și 3. de asemenea, pe panouri, erau prinse cu cleme aurii, fotografiile cu elevi la muncă patriotică pe ogoarele ceapeurilor, elevi în atelierile din întreprinderi alături de muncitori care-i învățau meserii corespunzătoare noului nomenclator al meseriilor ce se practicau în România socialistă. Toate aceste imagini erau subsumate ideii *Grija pentru om a tovarășilor Nicolae și Elena Ceaușescu*.

Două panouri, ceva mai lateral erau dedicate culturii. Erau prezente imagini cu noua clădire a bibliotecii județene, cu casa de cultură a sindicatelor, clădiri al căminelor culturale, artiști amatori conduși de instructorul Aniței, prinși în vârtejul dansului, brigada artistică de agitație de la marea uzină de fibre sintetice condusă de instructorul Sile Neni și texte scrise de cel mai mare poet al județului, deținătoarea locului I pe țară la Concursul Republican „Cântarea României”. Nu fusese uitat nici sportul. Un panou cuprindea imagini din ultimul meci în care echipa locală a promovat din divizia C în divizia B

În sală era aceeași atmosferă de sărbătoare, de entuziasm comunist. Pe fundalul scenei, se afla de asemenea un mare poster cu chipul lui Ceaușescu. În dreapta tabloului, scrisă cu litere aurii pe un fond roșu,

lozinca: *Trăiască Partidul Comunist Român în frunte cu Secretarul său General, Tovarășul Nicolae Ceaușescu*. În fața mesei prezidiului, spațiul era decorat cu mușcate înflorite, toate roșii.

Lucrările plenarei ținură toată ziua, cu o pauză de două ore la prânz, cu masă la restaurantul partidului și la cantina liceului tehnologic, în două serii.

Dimineață se ținu raportul primului-secretar, 50 de pagini A4.

” Sub conducerea înțeleaptă a tovarășului Nicolae Ceaușescu, Secretarul General al Partidului și Președintele țării, se arăta în preambul, județul nostru a obținut rezultate însemnate în politica de definitivare a construcției socialiste. Rezultatele deosebite s-au obținut în industria constructoare de mașini, baza economică a socialismului.

Și în agricultură s-au obținut rezultate însemnate. Mă declar mulțumit de ce au realizat cooperatorii din comuna Valea Oilor, de felul cum tov. Buzalichi a mobilizat oamenii pentru obținerea unor recolte record de grâu, peste 5000 kg. la hectar. Și la porumb se estimează o recoltă record de aproape 10 tone porumb boabe la hectar pe teren neirigat”.

Sala aplaudă furtunos și îl obligă pe tov. Buzalichi să se ridice în picioare.

- Așa, aplaudați-l că merită, spuse primul-secretar. Însă mai sunt și alții. De exemplu, la IAS s-a obținut o recoltă record de cartofi, peste 40 de tone la hectar. Ca întotdeauna, agricultura de stat este un exemplu de urmat pentru cooperatori și-l felicit pe tovarășul director Popescu...

.....

După masă au fost discuțiile pe marginea raportului, votul adeziunii ca tov. Nicolae Ceaușesc să fie reales secretar general, alegerea delegațiilor pentru congres.

- Va trebui să propunem să mergă la cel mai înalt forum de conducere al partidului pe cei mai buni dintre cei buni, își începu spiciul primul-secretar, nu numai activiști devotați cauzei partidului, clasei muncitoare, țărănimii cooperatiste, întregului nostru popor, ci și pe acei membri de partid care au obținut rezultate deosebite în producție, în uzine, pe câmp, și intelectuali care s-au evidențiat în educația comunistă a tinerii generații, în formarea omului nou, comunist, făuritor al unei societăți noi. Alături de cei mai buni bărbați, în proporție corespunzătoare, va trebui să ne reprezinte județul la Congres, femeile, tovarășele noastre de viață, ființele care contribuie în mod direct la întărirea României prin sporirea populației, îndeplinind o sarcină nobilă stabilită de partidul nostru prin indicațiile tovarășei Elena Ceaușescu, savant de renume mondial, adevărată mamă, model de femeie comunistă.

În sală se ridică asistența în picioare. Se strigă minute în șir Ceaușescu – PCR; Elena Ceaușescu, Elena Ceaușescu. Entuziasmul reverberă prin pereții seculari ai teatrului, ieși în stradă și cuprinse sutele de cetățeni care așteptau în fața clădirii rezultatele Plenarei.

Se trece apoi la alegerea delegațiilor pentru Congres.

Zabulich și Buzalich se uitau unul la altul:

- Ce-ar fi să te propun pe tine să mergi la congres, zise Buzalich lui Zabulich.

- Fii serios! Tu ai merite deosebite. Mai bine te propun pe tine. Ești mai priceput la vorbe decât mine. Ai și școală de partid la regiune. Tov. prim te cunoaște mai bine.

- Tov. Buzalichi, ce planuri pentru dezvoltarea cooperativei mai puneți la cale, de tot vorbești cu tov. Zabolichi? îl întrebă primul-secretar.

Buzalichi se înroși și se ridică în picioare ca un școlar vinovat. Zabolichi lăsă capul în jos. Crezură că ei trebuie să facă propuneri. Li se prezentă o listă a biroului comitetului județean de către tov. Podaru, secretarul cu probleme organizatorice, și se votară individual după ce era discutat fiecare delegat în parte, dacă era cazul. Zabolichi ridică mâna

- Pofitim tovarășul Zabolichi, îi spuse tov. Surceanu, secretarul cu propaganda care preluă conducerea ședinței.

- Cred, începu tovarășul Zabolichi, că merită din plin să meargă la congres tovarășul Buzalichi. Îl susțin pe el nu fiindcă este președintele cooperativei agricole din comuna mea, ci fiindcă este președintele unei cooperative agricole cu rezultate foarte bune, cu o contribuție însemnată la ridicarea nivelului de trai, un adevărat exemplu, cu producții record.

Sala aplaudă îndelung.

- Cred că nu mai este cazul să votați. Aplauzele ne arată că biroul comitetului județean s-a orientat just când s-a gândit la tov. Buzalichi.

Lucrările plenarei se terminară seară târziu. Zabolichi și Buzalichi se urcară în *Gazul* cooperativei și plecară. Mașina se grăbea spre Valea Oilor, ca un cal, către casă. După o oră de mers se opri în fața sediului

cooperativei, „Drumul Socialismului”. Zabolichi și Buzalichi se dădură jos îndreptându-și oasele. De după Dealul Cornilor, opus Mătăhuiei, se ridică o lună rotundă mare, roșie, tăiată pe la mijloc de un nor.

- Se anunță vreme bună. Sper să mai strâng ceva de pe câmp să dau oamenilor. Ne-a luat aproape totul pentru export, spuse Buzalichi.

- Chiar, care-i producția de grâu la hectar? îl întreabă Zabolichi.

- Vreo trei mii de chile.

- Și la păpușoi?

- Patru mii de kile.

- După producția raportată, nu-ți mai rămâne nimic pentru ca să dai la ziua muncă.

- Am.

- Cum? Se interesă Zabolichi.

- Doar n-am raportat toată suprafața. Știi și tu că avem mai mult pământ decât în acte. Nici tovarășii de la județ nu vor să aibă nemulțumiri cu țărani. Mai închid și ei ochii. Le sunt suficiente cozile de la pâine, de la ulei, de la zahăr.

- Luna asta e prea roșie. Am văzut un film cu un cer roșu. Profesorul de română cu care l-am discutat la ora de dirigenție ne-a spus că cerul roșu era un simbol al prevestirii războiului.

- Luna are țarcalan, îi spuse Buzalichi. Mama când o vedea așa, spunea că o să fie secetă. Dar să mergem acasă că sunt destul de obosit

- Și eu, îi răspuse Zabolichi.

* * *

- Voi merge delegat la congres, îi spuse nevastei, mândru de sine, Buzalichi .

- Mai bine treceai pe la liceu pe la fiică-ta, că am primit o scrisoare de la director, îi răspunse Lița, indiferentă la bucuria lui.

- Mai du-te și tu la ședințe că eu am fost de atâtea ori. Apoi, voi femeile vă înțelegeți mai bine.

Diriginta Ralucăi avea obiceiul de a ține ședințe lunare cu părinții. Avea o clasă formată mai mult din fete și din experiența de la promoția trecută, patru fete se căsătoriră înainte de a intra în bacalaureat, se hotărî să le țină din scurt. Nu mai dorea să aibă necazuri cu policlinica, cu doctori de la bolile venerice, cu părinții unor băieți care se derobau de răspundere, că nu odraslele lor sunt vinovate, că fetele i-au tras în ispită, și cu unii profesori rigizi în aplicarea legilor școlare și înțelegerea elevilor. Îi rămăsese în minte o discuție cu profesorul de fizică când interveni pentru promovarea unei elev

- Mă acuzați de pomană, doamnă, îi spuse profesorul Bucșoiu. Eu am o programă școlară care prevede ce trebuie să-i învăț pe elevi. Care știe, știe, care nu, pa și pusi.

- N-aveți copii? îl întrebă doamna Dinulescu.

- Am. Sigur că am, dar ce are asta cu trecerea elevei Popescu. Să vină la școală, să învețe și totul este în regulă. Dacă nu vine, nu vine. N-am să mă duc eu să o aduc de acasă.

- Dacă te rog eu să-i închei media, o faci.

- Desigur. Pentru elevele dumneavoastră ce nu fac eu. Nu vă las nici-o corigentă. Numai să învețe ceva. Chiar de geaba, nu se poate.

- Poate-i dați un extemporal.

- O pun să dea și teză, și extemporal, o verific și oral, numai să vină. Să vadă și elevii. La anul ce mă fac? Nu-mi mai învață nimeni.

După această discuție, a doua zi eleva Popescu se prezintă la ore. Mândră, plină de sine trece ea printre colegi. Ochii tuturor erau pe ea. Cu trei ani în urmă câștigase concursul de Miss Boboc. De atunci înflorise mereu, petalele se deschisese larg și începu să dea rod.

- Domnișoară, doamnă, cum să-ți zic, ai venit la școală.

- Ziceți-mi tovarășa, tovarășul profesor.

- Bine, tovarășa Popescu, după cum doriți. Eu însă am gândit un subiect pentru o singură persoană, glumi profesorul. Apoi se adresa clasei:

- Undei locul pentru mama și copilul.

- Aici tovarășul profesor, răspunse Georgescu șefa clasei. Vă rog să mă iertați că l-am ocupat. E din greșeală.

Clasa izbucni în râs.

- Tov. profesor, eu n-am venit să vă bateți joc de mine, replică eleva Popescu, și dădu să iasă să plece,

Profesorul deveni sobru.

- Ia loc în bancă. Nu eu îmi bat joc de tine ci tu de colegele tale. Aici nu-i maternitate iar eu nu sunt medic mamoș. Toate se fac la timpul lor.

Eleva se apucă de plâns. Atmosfera în clasă deveni apăsătoare.

- A venit timpul să plângi după ce în vacanță ai râs. Așa-i viața. Colegele tale cred că au de învățat. Ești liberă. Du-te la tovarășa dirigintă și spune-i că ți-am încheiat medie de trecere.

După ce îi încheie media, profesorul rămase la catedră cu capul între palme.

- Celora cărora nu le ies medii de trecere să vină la clasa paralelă să vă ascult. Ba, nu. Nu mai este nevoie. V-am trecut pe toți. Sunteți liberi!

Elevii se ridicară în liniște și plecară. Șefa clasei îi lăsară pe catedră un buchet de trandafiri.

* * *

Era la începutul lui noiembrie. Trecuse mai bine de o lună de școală. După zilele de practică agricolă, elevii intrau greu în atmosfera învățării. Profesorii nu aveau timp de acomodare, materie era multă, trebuiau recuperate orele. Fiecare avea obiectivele lui, preda, asculta, punea note fără să țină seamă de situația celorlalte discipline.

Profesoara Dinulescu făcu o oră de dirigenție în care analiză situația școlară. O situație de promovabilitate proastă aducea în totdeauna neplăceri, critici în consiliile pedagogice, în cercurile de specialitate, la ședințele educative pe care le organiza comitetul UTC pe oraș. Toate acestea, din experiența ei de peste 20 de ani, trebuiau contracarate prin atenționarea elevilor, discuții cu părinții și cu profesorii de la clasă. Pe aceștia era cel mai greu de convins. Fiecare avea hachițele lui pedagogice, pretenții, gusturi. Mai mergea un pachet de țigări Kant, un pachet de cafea. La insistențele prea mari erai suspect de primire de avantaje. Era mai ușor când se făceau servicii contra servicii sau când toți profesorii înțelegeau că trebuie ridicat procentul de promovabilitate în interesul școlii, unei imagini bune la inspectorat sau partid. Consiliile pedagogice sau ședințele de partid se transformau uneori în adevărate certuri pe această temă. Erau profesori care țineau morțiș că obiectul lui este cel

mai important, că elevul trebuie să învețe tot timpul și la toate obiectele că doar de asta este elev. Alții erau mai indulgenți, elevii care aveau anumite înclinații artistice, sportive, la anumite discipline trebuiau ajutați. Rolul dirigintelui, prin cunoașterea mai apropiată a elevilor trebuia să rezolve această dispută pentru clasa lui.

- Buzalichi Raluca, crezi că ai să treci și anul acesta clasa cu intervențiile tovarășului ....

- Raluca se ridică în picioare și nu mai zise nimic.

- Ce ai fată de nu vorbești? Erai destul de vorbăreț până mai anul trecut.

- Iubește! glumi Popescu, un elev mai șugubăț dar bun la carte, fapt pentru care i se iertau vorbele mai aiurea.

- Iar spui prostii, Popescule, îl admonestă doamna Dinulescu.

- Dar nu-s prostii, doamna profesoară. Eu am o soră care a fugit de acasă cu unul, când era de 16 ani, și mama n-a avut ce-i face. Așa că am nepoți la școala primară. Soră mea mai este bătută câteodată, dar mama n-o primește acasă. Ai vrut bărbat, îi zice ea, stai și-ți crește copchii. Și mie mi-a făcut necazuri. A trebuit să stau cu nepoții de multe ori și să am grijă de ei. Știți ce greu este! Ba vreau mâncare, ba vreau să fac...

Doamna Dinulescu găsi momentul să explice fetelor, erau doar într-a XII-a, responsabilitatea unei vieți de familie, recomandându-le să nu se grăbească la măritiș până nu au o profesie.

- Din experiența mea de dădacă și eu le recomand acest lucru, glumi Popescu.

Discuțiile de la ora de dirigenție au fost un episod care a deschis alte orizonturi. Doamna Dinulescu, mamă

a doi copii, cu nepoți, nu putea să nu observe unele schimbări pe fața Ralucai. Fata deveni mai plinuță, mai rotundă la față. Corelă aceste aspecte cu o informația primită de la profesorul de sport că la o oră elevei Buzalichi Raluca i s-a făcut rău și trase o concluzie, care n-ar fi dorit să fie adevărată. Apelă însă la doctorița de la cabinetul medical al liceului.

- Bine, îi spuse aceasta. Am să fac un control la toate fetele. Și vă spun peste câteva zile.

Rezultatul a fost pozitiv.

- Nu riscă nimeni, spuse doctorița doamnei Dinulescu. E periculos. Știți că doctorul Georgescu, vrând să facă un bine, stă acum la închisoare. Trebuie informați părinții.

Conștiincioasă ca profesoară și ca mamă, doamna Dinulescu îi anunță pe părinții elevei Buzalichi Raluca.

Când află ce s-a întâmplat, Lița crezu că înnebunește. I se încleștă gura și nu mai scoase nici un cuvânt. Tovarășa Dinulescu o luă de braț și o duse în cancelarie, spunându-i să stea jos. Apoi îi aduse un pahar cu apă și o lingură de zahăr. După acest tratament, Lița își reveni, deveni din nou mama aspră ce era.

- O spânzur, declară ea către tovarășa Dinulescu, deși în sinea ei n-ar fi făcut acest lucru nici în ruptul capului. Să-mi facă ea mie una ca asta? Și cât m-am zbatut pentru ea ca să nu-i lipsească nimic.

- Tocmai de aceea, tovarășa Buzalichi, Raluca a făcut ce a făcut. Nu i-a lipsit nimic. Dar nu numai ea este vinovată. Va trebui să aflăm cine este autorul. Eu am vorbit cu doctorița și a zis că nu se mai poate face nimic. Mă înțelegi la ce mă refer. Suntem păzite mai ceva ca niște hoațe. Întrerupere de sarcină nu poate face nimeni și

în situația ei va trebui s-o scot din liceu. Fiindcă ne cunoaștem așa de bine și Raluca este o fată bună am să fac să termine liceul la seral.

Lița nu auzi nimic din ceea ce-i spuse diriginta. Se gândea la ceea ce va zice satul despre fata președintelui. Până la urmă vorbi.

- Mă face de rușine în sat. Și a avut un băiat așa de bun, un vecin, student.

- Poate el e de vină, îi spuse doamna Dinulescu.

- Nu... S-a certat cu el. A zis că e un motoflete. Și e un băiat atât de bun. Părinții lui sunt prieteni de-ai familiei. Doamne, cu ce derbedeu s-o fi întâlnit.

- Pe profesorul de matematică Udrescu, îl cunoașteți?

- Am vorbit să facă pregătire cu ea. Nu se prea descurcă cu algebra. Nici mia nu-mi prea plăcea. Citește tot timpul cărți. Romane. Eu aș fi vrut să devină ingineră.

- Cum ați spus? Face pregătire cu Udrescu?

- De ce mă întrebați de el, zise Lița.

- Așa... Da. A intervenit la profesoara de istorie e s-o treacă clasa. Anul trecut era să rămână corigentă. Acum vă puteți duce acasă. Am eu grijă de ea.

- Vă mulțumesc. Aș vrea să trec pe la dumneavoastră, dacă se poate.

- Nu-i nevoie.

- Atunci luați pachetulul acesta.

- Nu se poate tovarășa Buzalichi. Ce fac, fac pentru fată. Nu-i nevoie să-mi plătiți.

- O nimica toată, tovarășa profesoară. Un pachet de cafea și niște țigări. Poate fumează soțul dumneavoastră.

Când auzi de cafea și de țigări, tovarăsei Dinulescu începură să-i strălucească ochii.

- Să mergem până-n cabinetul meu. Am să mă preocup în mod special de Raluca, a promis ea tovarăsei Buzalichi.

Lița plecă acasă, mulțumită că diriginta Ralucăi manifestă atâta sollicitudine.

* * *

- Iar este ședință, îl întrebă Ștefanache Rozalia pe responsabilului cu propaganda din biroul organizației de partid. Mai avem copii acasă. Soțul stă toată ziua în fabrică cu îndeplinirea planului în cinstea congresului, acuși vin tezele,... Înebunesc de-a binelea.

- Au înnebunit alții, de aia facem ședință. Când ai să auzi raportul, ai să-ți faci cruce.

- Mă lasă rece, răspunse Ștefanache. Sunt sătulă de ședințe și de minciunile mele.

- Ai să te înviiorezi... Ai să vezi.

Ședința fu scurtă. Locțiitorul secretarului de partid prezentă un material documentat, bine argumentat. După ce făcu o introducere cu sarcinile stabilite de partid, în frunte cu tovarășul Ceaușescu, privind rolul școlii în educația tinerei generații, adjunctul intră în miezul problemei, abaterea tovarășului Udrescu de la morala comunistă.

Noi, dascălii, se arăta în raport, avem sarcini de mare răspundere, formarea tinerei generații pentru a fi demni de viitorul luminos al țării. Când vor fi de seama noastră, peste douăzeci, treizeci de ani, România va arăta altfel, socialismul va fi victorios în toate domeniile, și al înlăturării tuturor lipsurilor din conștiința

oamenilor. Cu noi se face primul pas în educația tineretului pentru a înțelege munca ca o necesitate și nu numai ca mijloc de procurare a celor trebuitoare vieții.

Regretăm că printre profesori mai sunt tovarăși, chiar membri pecere, care nu se ridică la nivelul sarcinilor stabilite de partid, în frunte cu tovarășul Ceaușescu, model de abnegație și devotament în făurirea socialismului. Un astfel de om este și tov. profesor Udrescu. După cum știți tov. Udrescu este un cadru didactic bine pregătit din punct de vedere profesional, dar pentru ca efortul său să dea rezultate nu este suficientă numai pregătirea profesională specifică pe care a învățat-o în școală. Vorbind matematic, matricea succesului în învățământ este dată de dublarea pregătirii profesionale cu pregătirea politico-ideologică comunistă. Numai această pregătire ne asigură garanția unor rezultate corespunzătoare în educația tinerei generații. Neacordând atenție acestei laturi a activității cadrelor didactice, tovarășul Udrescu a făcut o mare abatere de la morala proletară, comunistă, maculând onoarea liceului nostru. A avut relații neprincipiale cu una din elevele liceului, cu Buzalichi Raluca, fata unei familii de onoare din județul nostru.

Pentru această abatere, biroul organizației de bază propune excluderea tovarășului profesor din partid.

- Secția de învățământ a județului a trimis deja la minister o solicitare pentru a fi aprobată scoatere din învățământ a profesorului Udrescu, interveni inspectorul general adjunct, tov. Modoran.

- Dacă are careva de spus ceva despre acest act de abatere de la morala comunistă, interveni instructorul de partid, tov. Cojoc.

În sală se făcu liniște deplină. Întru târziu vorbi profesoara Ionescu.

- Tovarășul Udrescu a obținut rezultate bune în pregătirea elevilor. Chiar la olimpiadele școlare. Mă mir cum de a făcut asemenea act de imoralitate. Pentru această abatere, care pătează onoarea școlii noastre, sunt de acord să fie exclus din partid.

De aceeași părere a au fost profesoara Popescu și profesorul Georgescu. S-a votat în unanimitate pentru excludere.

- Dar, n-a vorbit nimic în apărarea sa tovarășul Udrescu, observă susținătorul raportului tov. Dumitrescu, responsabil organizatoric în biroul organizației de partid.

Udrescu se ridică și plecă. După ce ieși pe ușă se întoarse:

- Să vă ia dracu pe toți, cu tot cu morala voastră comunistă, spuse el tare, ca să fie auzit cât mai bine.

Unii zâmbiră. Niște profesoare își făcură cruce.

În încheierea ședinței luă cuvântul tov. Cojoc:

- Adunarea generală a luat o hotărâre justă, spuse el. Asemenea elemente degradate din punct de vedere politic nu au ce căuta în rândurile partidului nostru, mai ales în rândurile membrilor de partid din școli, care au o mare responsabilitate în fața societății. Asemenea elemente decadente, specifice moralei burgheze, trebuie eliminate cu hotărâre. Pe viitor organizația de partid din școală va trebui să fie mai atentă, nu numai la comportarea elevilor, dar și cu a profesorilor, să depisteze orice abatere de regulile de conviețuire socială.

* * *

Apropierea lucrărilor scrise, efervescenta politică, desfășurarea lucrărilor congresului partidului, făcură ca evenimentul relației unui profesor cu eleva sa să treacă pe planul doi. Câțiva profesori deschisese în cancelarie o discuție periculoasă. Dacă avea rost sau nu construirea Casei Poporului.

- Noi nu avem pâine, mai bine zis ni se dă cu rație, fiindcă grâul este vândut peste hotare, zise furios profesorul Tătaru.

- Este un edificiu măreț. Va rămâne peste veacuri. Istoria va aprecia această perioadă de construcții socialiste mărețe, zise profesorul de istorie Țibuncu.

- Nici o construcție, oricât de impunătoare, nu justifică ținerea poporului în foamete, replică Farcaș, profesorul de socialism.

Atmosfera în cancelarie era grea. Unele glume cu Bulă mai destindeau pe profesori, în pauze. În recreația mare se bea ceai calmant și se mânca biscuiți. Fum gros, de țigări de proastă calitate, obtura sănătatea.

Știrea că profesorul a luat-o pe eleva Buzalichi acasă la el și că s-a despărțit de soție mai învioră discuțiile care deveniră pro și contra elevei.

- El este vinovat, afirmă prof. Popescu. Făcea pregătire la matematică și a profitat de ea. Dacă aș fi în locul părinților fetei, i-aș sparge capul.

- Numai bărbații sunt vinovați, fetele nu? O să vă rog să mă iertați, dar știți zicala cu coada cățelei. Sunt sigur că fata e vinovată, ea l-a ademenit. Ce bărbat se dă înlături când îi cade o trufanda.

- Dacă n-ar avea un copil de-o seamă cu noua nevastă aș mai zice, dar așa a dat dovadă de o crasă iresponsabilitate.

- Este un profesor bun. Păcat de el, interveni Georgescu.

- Brânză bună in burduf de câine, sublinie profesoara Popescu. Oricât de viril ar fi, treizeci de ani diferență e prea de tot. Nu-i văd un sfârșit fericit.

- Sfârșitul nu-i nici fericit, nici nefericit, interveni iarăși în discuție, profesorul Farcaș, de filosofie. Fericire se trăiește, acum el este fericit. Sunt sigur că mulți îl invidiază. Nu contează cât timp material trăiești, ci câte evenimente trăiești, calitatea evenimentelor. Or, să ai o soție tânără la o vârstă înaintată, din punct de vedere al unui mascul este un eveniment deosebit.

- Dacă tăceai te credeam că ești chiar filosof. Din păcate, pe pământ sunt prea puțini filosofi.

- Este o fericire că sunt prea puțini filosofi. Lumea s-a înmulțit fără filosofie. Dacă toate actele făcute de oameni ar fi gândite, viața n-ar avea culoare, ar fi searbădă. Insolitul dă farmec. Ce am discuta noi dacă viața ne-am petrece-o după reguli precise, fără abateri. Legea morală este o minciună. Moral este numai ce face fiecare individ din punctul lui de vedere, se apără profesorul Farcaș.

- Mai lăsați filosofia și duceți-vă la ore, altfel o să avem și alte subiecte de discutat, le zise directoarea.

- Chiar așa, o aprobă profesorul Țibuncu. Să mergem la ore că altfel nu ne luăm nici jumătatea de pâine de pe cartelă.

* * *

Plecarea la congres se făcu în grup. Delegații se adunară mai întâi la comitetul județean de partid. Primul-secretar făcu o scurtă inspecție să vadă dacă sunt tunși, au haine de schimb conforme protocolului, costume

negre, cămăși albe și cravate asortate, cu cel puțin câteva dungi roșii. Femeile au fost obligate să treacă pe la coafor, să n-aibă tonsura tip tov. Elena Ceaușescu, ea trebuia să fie unică. Li se explică delegațiilor să nu iasă din manifestările generale, odată cu agitatorii de serviciu să strige și ei lozinci, să aplaude, să scandeze.

Se plecă la 12 noaptea, iar de la Bacău vagoanele de Bicaz fură legate la trenul de Suceava care avea și o garnitură de Botoșani. Sosiră în București a doua zi spre orele șapte, de unde fură luați în autobuze „Maercedez”, cu care era dotat O.N.T. „Carpați”, și duși direct la Academia „Ștefan Gheorghiu”. Li se făcură cazarea, în camere de două paturi. După ce primul-secretar îi vizită pe delegați în camerele lor și se asigură că fiecare are un pat bun, plecă la hotelul partidului din Aleea Modrogan, unde avea camera lui, rezervată pe tot timpul funcției. Toți șefii din județe se bucurau de acest drept. Excepții făcând, desigur, cei care aveau domiciliul în București. Pentru ai feri pe primii-secretari, și nu numai pe ei, de nepotism, de relații mai strânse cu localnicii, partidul rotea cadrele. Majoritatea celor din fruntea comitetelor de partid, a sfaturilor populare, erau venetici, de baștină din alte locuri.

Buzalichi fu repartizat în cameră cu președintele ceapeului „Zorii Socialismului” din Buțicani, Erou al muncii socialiste.

- Chiar ați dat mâna cu tov. Ceaușescu, îl întrebă Buzalichi pe eroul muncii socialiste.

- Desigur, îi spuse mândru acesta. Am băut și un pahar de șampanie, cupă cum i se spune.

- În ziar, am citit că ai obținut recolte deosebite. E chiar așa de bun pământul pe la tine, îl întrebă Buzalichi.

- Mai trebuie lucrat bine pământul, se laudă eroul, plin de sine.

Buzalichi tăcu. Își dădu seama că nu trebuie să-l întrebe prea multe și începu să se laude și el cu recolta obținută, un adevărat record de la înființarea cooperativei. Obosit de drum, se culcă și se trezi spre prânz, când merseră la masă. Seara au mers cu toții la un spectacol cu „O scrisoare pierdută” la Teatrul Național.

* * *

Poporul nostru, își începu tovarășul Ceaușescu raportul, în frunte cu comuniștii, în perioada dintre cele două congrese, a obținut, după cum știți, rezultate remarcabile, în opera de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Aceasta se datorește faptului că partidul este fidel concepției marxist-leniniste, că baza societății socialiste o formează proprietatea socialistă, cu cele două forme de manifestare, de stat și cooperatistă, asupra mijloacelor de producție, acele mijloace care produc bunuri pentru ridicarea nivelului de trai al oamenilor munci. Între cele două congrese, valoarea mijloacelor de producție a crescut, exprimată în procente, cu 15 la sută. Aceasta ne artă că politica partidului nostru de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate este pe drumul cel bun.

Odată cu dezvoltarea mijloacelor de producție a crescut averea națională, satele și orașele noastre nu mai sunt localități de mizerie, muncitorii trăiesc în apartamente confortabile, țăranii cooperatori și-au făcut case noi.

La apărarea tuturor acestor realizări mărețe veghează nu numai partidul ci și glorioasa noastră

armată, care s-a umplu de glorie împotriva dușmanului fascist. Alături de ea stau de strajă țării, cadrele din ministerul de interne, milițienii, grănicerii și gărzile patriotice, cărora nu le scapă nici un act de încălcare a legilor țării. Granițele țării sunt păzite cu devotament și strășnicie pentru a nu pătrunde în țara noastră dușmanul imperialist și a nu pleca din țară trădătorii. Trebuie să remarcăm, de asemenea, contribuția pe care o are presa noastră comunist la făurirea societății socialiste, atât cea locală cât și cea centrală, în special ziarul Scânteia...

* * *

După șapte zile de dezbateri, în ultima zi a congresului, Ceaușescu se fotografie, pe rând cu delegații tuturor județelor, Buzalichii încercă să fie cât mai aproape de secretarul general, dar locul lui fusese stabilit de înainte după un criteriu care lui îi scăpă. Eroul muncii socialiste stătea pe rândul din față alături de primul-secretar, în stânga lui Ceaușescu. În dreapta se afla președintele sfatului popular județean și directorul uzinelor de fibre sintetice.

Delegații pleacă spre case în ordine, respectând mersul trenurilor. Spre Moldova se îmbarcă într-un tren de noapte, un accelerat cu plecarea din București la ora douăzeci și trei. Li se pusese la dispoziție vagoane speciale, de clasa I, cu banchete capitonate cu pluș roșu. Delegații județului Neamț ocupară trei compartimente. La Bacău trenul rămase aproape gol. Pe parcurs coborâră cei din Buzău, Râmnicul Sărat, Focșani, din Mărășești, Adjud. De la Bacău, pentru a merge mai departe, mai rămăsese cei din județele Suceava și Botoșani și

romașcanii. Pietrenii urcară într-un tren de Bicz, rece și umed.

Buzalichi ajunse acasă pe la ora zece. Îl așteptase la gară Zabulichii cu mașina lui personală.

- De ce n-a venit mașina cooperativei? se interesă el.

- Palaghia a vrut să vină, i-a răspuns Zabulichii. Ieri am vorbit cu el, însă fiindcă am avut eu treabă la județ, m-am gândit să te iau eu. Nu stăm mult prin oraș, am de cumpărat doar niște pâine dacă o să-mi dea de la magazin

Buzalichi se urcă pe scaunul din spate, vădit obosit de drum.

- De ce nu stai în față? îl întrebă Zabulichii.

- Vreau să dorm un pic. N-am închis un ochi în tren. Au tot vorbit ceilalți. Te rog, dă căldură în mașină.

- Nu vrei să-mi spui cum a fost la Congres?

- Ai să citești în ziare.

- Eu vreau să știu de la tine. Ziarele...

Zabulichii dădu de înțeles că informațiile din ziare nu-l satisfac.

- Aseară am nimerit din greșeală peste un post străin care relata despre Congresul de la București. Nu prea se auzea bine. Vorbea de nu știu ce împotriviire în reelegerea tovarășului Ceaușescu ca secretar general.

- Am să-ți spun mai târziu. E bine să nu discutăm noi...Ni s-a spus că o să se scrie în „Scânteia” poziția tovarășului Ceaușescu.

Zabulichii nu mai scoase o vorbă. Se hotărî să nu-i spună ce a ascultat la „Europa liberă”. Cine știe ce gânduri are Buzalichi, cugetă el. Doar nu degeaba a fost ales delegat la congres. După ce îl lăasă acasă, se întoarse

la primărie. Se așează pe scaun, chemă pe secretar și agentul agricol.

- Cum stăm cu contractele la carne? îi întrebă el. Mergeți în sat, poate reușiți să mai faceți vreo două. Poate are cineva nevoie de bani, vreun bătrân. Fiți mai credibili și voi.

- N-au primit banii nici pe luna mai cei care au dus animalele la abator, îi spuse secretarul. Sunt multe contracte neachitate.

Zabulichii se scărpină în cap, vădit necăjit de încheierea de contracte pentru colectarea cotelor ce i se stabilise.

- Vedeți și voi cum vă descurcați. Faceți ceva, le porunci el.

* * *

Buzalichi nu era de loc entuziasmat de timpul petrecut la Congres. Își aduse aminte de zilele de armată când se culca la ordin, se trezea la ordin, totul se făcea după un program cu ore precise.

- Numai că n-am fost îmbrăcați în haine militare, îi povesti el Liței. Eram duși și aduși cu mașinile de la ședințe la masă, de la masă la dormitoare. Nici n-am văzut centrul Bucureștilor.

- Am urmărit televizorul să te văd, dar n-am reușit. Erau dați numai cei din față, îmbrăcați în costume naționale. Se spunea că au obținut recolte mari, record. Tu n-ai obținut?...

- Ce să obțin? întrebă Buzalichi pe nevastă-sa.

- Recolte record, răspunse aceasta intrigată.

- Ba, da. Dar nu ca ei. Nu știu cum au făcut. Poate au mai mult pământ nedeclarat. Nu știu. Eu atât am putut. Lasă asta. Dacă mă dădeau la televizor, eram mai bogați.

- Nu, dar mă laudam și eu în sat. Cine mai avea bărbat ca al meu să fie văzut de toată țara, glumi Lița.

- Poate ai să mă vezi la ziar. Am făcut, toate județele, poze cu tovarășul Ceaușescu ca să avem ca amintire. Vezi să nu faci ceva pe tine când au să vină ziarele.

- Pe dracu... Mă crezi chiar atât de proastă. Te iubesc eu, dar nici chiar așa, să cad jos din cauza ta.

- Dacă nu mă iubești așa de tare, atunci nu-ți mai dau...

- Ce să-mi dai? îl întrebă Lița

- Ce ți-am adus de la București. Ia uite-te aici.

Buzalichi îi dădu o rochie tricotată, din lână fină, cu paiete argintii pe mâneci și pe la gât. Lița după ce o probă formal, o întinse în față și se uită în oglinda de cristal de la mobila de Rădăuți, se întoarse, îl prinse de gât și îl sărută ca în zilele bune, când a fugit de acasă.

- Stai! îi spuse Buzalichii, ai să-mi plătești diseară după ce m-oi odihni și eu.

- Dar pentru Raluca n-ai cumpărat nimic?

- Căciulița asta este pentru ea iar pentru tine ai și...

Buzalichi îi întinse un furou de mătase artificială cu dantelă pe la gât, un sutien brodat și o pereche de chiloți, tot din mătase cu dantelă fină și cu un trandafir în față, cum nu îmbrăcase Lița niciodată.

- Ce frumoase sunt? Unde ai găsit așa ceva.

- La București.

- Ai umblat prin magazine?

- Nu. Unde am stat, la „Ștefan Gheorghiu”, este un magazin pentru tovarășii de la C.C.

Lița nu mai avu răbdare și le probă. Sutienuț îi ridică sânii bogați ce începuseră să se lase pe piept, Chiloți acopereau doar în parte fesele. Îl chemă pe Buzalichi, să vadă dacă îi stă bine. Se alinta ca un copil. Îl prinse iar de gât și îl sărută pătimaș, cum nu mai făcu de mult timp.

- Stai, stai ! Abia i-am îmbrăcat... n-ai zis că vrei să te odihnești?

* * *

Lița îl lăsă pe Buzalichi în dormitor, după ce îi puse așternut curat, îi dădu o pijama nouă pe care voise să i-o dea cadou de Sfântul Ioan, mai pusese un lemn în sobă să fie cald, și se duse în hol să mai probeze odată lenjeria și rochia aduse de la București. Se admira că încă mai este tânără, că sânii nu se lăsasera prea mult iar în sutienuț adus i se păreau chiar tineri. Și-i mângâie pentru o clipă, își așeză mai bine chiloții de mătase cu danteluță și își trase furoul, Văzuse cu ani în urmă filmul italian *Nu-i pace sub măslini*. Eroina principală, Ana, apărea într-un furou elegant. Pe atunci ea purta o cămașă de albită, o pânză ce se dădea pe cartelă. Era un pas înainte totuși. Trecuse perioada cămășilor de cânepă, țesute în casă. O invidia pe artistă. Acum avea și ea un asemenea furou, dar regreta că este trecută de prima tinerețe, că dacă ar fi avut pe ea o asemenea lenjerie când s-a măritat, Buzalichi ar fi rămas cu gura căscată. Dar tot ea gândi că pe bărbați îi interesează mai puțin lenjeria femeilor, ci mai mult ce îmbracă lenjeria. Își trase și rochia și-și plănuie să iasă în public cu ea de Anul Nou, dacă

Revelionul va avea loc tot la căminul cultural cu învățătorii și profesorii din comună, cu funcționarii de la cooperativa de consum. Se gândea la impresia ce o va face, mai ales cucoanei preotese. Nu apucă bine să admire că auzi bătând în poartă.

- Ce este? Ce s-a întâmplat? îl întrebă ea răstit și supărată pe omul de serviciu de la primărie.

- Tovarășul primar m-a trimis să spun tovarășului președinte să vină la primărie. A sunat la telefon și nu ați răspuns, continuă omul de serviciu.

- Telefonul e deranjat. Nu știu ce are. Bărbatu-meu doarme. Doar știe tov. primar că abia a venit de la București. El l-a adus de la Piatra.

- Mi-a spus să vină neapărat...

- Da ce? A luat foc cineva de e atâta grabă? întrebă furioasă, Lița.

- Ce-i Costache? Ce s-a întâmplat? se auzi vocea lui Buzalichi, ieșit în ușă, auzind discuția dintre omul de serviciu și nevastă-sa.

- A zis tovarășul Zabolichi să veniți neapărat la primărie.

- Pentru ce, nu ți-a spus, îl interogă Buzalichi pe Costache, omul de serviciu al primăriei

- Nu mi-a spus, dar am văzut o mașină venită de la județ. Parcă era și primul-secretar, dacă nu greșesc.

- Bine! Îi zise Buzalichi. Du-te că vin și eu, numai să iau ceva pe mine.

Apoi către nevastă-sa:

- Nici să dormi nu te lasă aștia. M-am săturat. La anu' nu mai vreau să fiu. M-am săturat... repetă el sintagma cu care cineva subliniază că vrea să scape de un serviciu, de neazuri.

* * *

Întors de la primărie, seara târziu, Buzalichi n-avu parte de dragostea care i-a promis-o Lița. În loc de liniște găsi ceartă. Raluca veni acasă și se certa cu maică-sa.

- Ce-aveți? Ce s-a mai întâmplat? Intervenți Buzalichi.

- Eu am făcut-o, eu o omor, îi răspunse Lița. Zice că se mărită cu boșorogul acela de profesor.

- Nu-i boșorog deloc și-l iubesc, le răspunse Raluca.

- Azi nu, dar mâine o să fie. O să te pună să-l freci pe spate, să-i aduci mâncarea la pat...

- Ba mi-o aduce el, zise Raluca. Ce-i dacă-i bătrân. Mă iubește.

- Cred și eu că te iubește, doar n-o fi prost să nu profite de prostia ta, îi explică maică-sa. Fată, îți spun aici de față cu taică-tu, femeile au nevoie de dragoste până la moarte. Maică-mea îl necăjea pe bunicu-tu până a murit. Tu ai să te duci după alții.

- Dă-i pace, intervenți Buzalichi. S-o descurca ea. Numai să n-o lese pe drumuri că acasă n-o mai primesc. Da, poate e mai bine așa decât dacă se încurca cu vreun golan și o lăsa cu burta mare.

- Da, este. E gravidă. El zicea că o prepară și uită-te ce i-a făcut, Golanul dracului. Să nu te văd cu el pe aici că vă rup picioarele. De asta nu ai mai vrut să vorbești cu băiatul lui Zabalichi. Și ce frumos și bun este.

- Dacă-i prost ce să fac cu el. Să-mi rezolve probleme de algebră.

Lița se enervă și mai tare și-și dădu drumul la gură, necontrolat.

- Dar ce doreai să-ți faci? Să te călărească, curva dracului. Nu puteai să mai aștepți. Cui dracu' semeni?

- Ție, cui se semăn. La vârsta mea nu ai fugit după tata. Crezi că nu știi cine ai fost?

- Ce știi? Da am fugit de acasă după taică-tu. Da, dar era tânăr, era frumos nu un moșneag, poate mai mare ca mine. Are să te pună să-i faci frecții pe o carne zbârcită. Ai să-ți blestemi zilele că nu mai ascultat.

- Gata! Intervenii Buzalichi iar, împăciuitor. Ai să fii bunică tânără.

- Și crezi că am să-i cresc... ei, spuse ea un cuvânt urât. Mai bine îmi fac eu alt copil...

- Chiar, unchiul ar fi mai tânăr decât nepotu-i. Ca la ai lui Foșai. Și mama și fata mergeau fudule pe drum că erau cu burțile la gură. Copiii au fost botezați în aceeași apă, sunt frați de cruce. Ceaușescu m-o premiat pentru că am dat recoltă de grâu mare. Poate mă premiază pentru că îi îndeplinesc și planul la creșterea populației. Tot vrea el să fim 25 de milioane, glumi Buzalichi, enervând-o și mai tare pe Lița.

- Ție îți arde de glume, îi reproșă Lița. plângând, și noi ne facem de râs în sat. Ce o să zică Zabulichii, Tița, Dar fecioru-său. Și ce ginere ar fi fost. Visam și eu la o nuntă cum să nu fi fost alta în sat și uite ce ne-a făcut. Și cât am mai îngrijit-o. N-am dormit atâtea nopți. Pleacă să nu te văd...

Raluca își împachetă hainele, le puse în valiza de armată a lui taică-su și plecă. Lița ieși la poartă și o urmări până dispăru după un colț al uliței pentru a intra în drumul principal.

* * *

- N-ai mai dus la reparat televizorul acesta, îi reproșă Lița soțului. Când ți-i lumea mai dragă se oprește. Ar trebui să ne luăm altul mai bun. Am auzit că sunt televizoare color, se vede omul cum este în realitate.

- Pentru două ore de program să mai cheltuim atâția bani. Știu și eu de televizoare color, dar sunt scumpe. Pentru un aparat nu ne-ajung banii de pe patru sau cinci salarii de-ale tale. Apoi, se fac înscrieri ca la mașini. Așteptăm de atâta timp pentru o Dacie.

- Poate te ajută primul-secretar. Vara mai merge, mai ies pe prund la vorbă, dar iarna am să înnebunesc singură.

- Mai du-te la Tița și puneți țara la cale.

- La ea se vede și mai prost și de când cu Raluca și stricarea prieteniei cu băiatul ei nu prea îmi mai vine să mă duc la ea. Și ea credea că o să ne încuscrim, deși ea are băiat și prea puțin îi pasă de ce face. Pare și ea mai indiferentă. Parcă e supărată. Vorbește mai puțin iar la noi vine foarte rar.

Îmboldit de Lița, Buzalichi reuși să obțină o aprobare pentru televizor color. După mai multe vizite la magazinul de electronice, cu aprobarea secretarului cu propaganda, tovarășul Surceanu, reuși să obțină televizorul dorit.

Primii musafiri la vizionarea emisiunilor au fost Tița și Zabulichî.

- Costă mult, dar se vede bine și frumos, zise Zabulichî. Cum se zice: dai un ban dar face.

- Va trebui să ne luăm și noi, îi spuse Tița lui Zabulichî. Dacă nu de Crăciun, măcar de Paști. Mai strângem ceva parale până atunci.

Lița își găsi o nouă preocupare, Urmărea programele de televiziune să vadă care sunt emisiunile color și care alb-negru.

- Am dat atâția bani de pomană, se plânse ea lui Buzalichi. Cu banii ăia luam o vacă și televizor alb-negru.

- Și ne mai rămânea ceva, completă Buzalichi. Tu ai vrut. Rabdă și taci. Câștigi, păgubești, negustor te numești, filosofă Buzalichi.

Dar, peste câteva săptămâni, Lița avea să fie mulțumită că are televizor bun, Cromatic.

* * *

- Am primit instrucțiuni de la județ să pui pază dublă la sediu și la grajduri, i-a spus Zabolichi, primarul, lui Buzalichi, președintele ceapeului. Nu e de glumit. Se spune că nu știu ce intervenție străină este la Timișoara. Este ordin și te rog să nu-mi faci greutăți. Milițienii sunt consemnați, fac de pază toată noaptea.

- N-ai un aparat de radio mai bun? îl întrebă Buzalichi.

- Ce să faci cu el?

- Să ascultăm posturile străine, să vedem ce se întâmplă.

- Ești nebun? Vrei să intri la belele?

- Cine să te afle în fundătura asta?

- Glumești. Partidul se află peste tot.

- Mâine am să-ți spun.

- N-am nevoie.

Ajuns acasă, Zabolichi o găsi pe Tița frământându-se.

- Ce ai nevastă? o întrebă el, cu o oarecare frică.

- Am trecut azi prin oraș și am văzut pe stradă soldați și milițieni cu arme în mâni. La pâine era coadă și n-a vrut să-mi dea fiindcă n-aveam cartelă. Noroc de soră-ta că mi-a dat ceva de mâncare. Ea mi-a spus că la Timișoara este război, au fost împușcați oameni. N-o fi ceva rău și Dănuț nu-i acasă. Ce o fi făcând la București

- Nu te teme, nu este nimic.

Zabulichii se duse la aparatul de radio, unul portativ, Selena, și plecă în dormitor. Încercă să prindă ceva dar nu reuși. Înjură de ciudă, cu voce tare.

- Ce ai de înjuri? îl întrebă Tița.

- Nimic. Voiam să ascult niște muzică dar nu prind ceva bun. Nici televizorul nu are emisiune... Să-i ia dracu'...

- Pe cine? îl întrebă Tița.

- În nici un caz pe tine.

- Atunci e bine, se consolă ea.

* * *

21 decembrie. Țăranii din Valea Oilor începură să se întrebe de ce la primărie unul din băieții lui Struț, Vasile, îmbrăcat militar și cu arma în mână, stătea în hol. Seara, întâlniră pe drum pe alți doi tineri de la gărzile patriotice cu arme în mână, însoțiți de milițianul Vasile Chistol.

A doua zi nu mai ieșiră din casă, priveau înmărmuriți la televizoare. La primărie Zabulichii, dădea telefon peste telefon la județ și nu putea lua legătura cu nimeni care să-i spună ce să facă.

- Eu mă duc acasă îi zise șeful de post. Fie ce-o fi, doar n-am să mă bat cu oamenii.

- Trimite soldații să stea aici cu paznicul. Ne vedem mai târziu, zise Zabolichi.

- Ce doriți? se adresă paznicul maistrului de lucrări agricole de la școala generală, ce se afla în fața unui grup de vreo zece oameni, printre care băiatul lui Ion Bercu, fostul sanitar al comunei.

- Primarul e aici!

- E aici, dar are treabă. Veniți mai târziu.

- Dă-te la o parte, strigă Bercu, venind în față. Ajunge cu voi. Unde-i primarul?

Zabolichi ieși în hol.

- Ce dorești? se adresă el lui Bercu.

- Să pleci. Ajunge cu voi ceaușeștilor. Gata s-a terminat. Dă-mi cheile.

Zabolichi stătea la îndoială. Între timp pe ușa de la intrare își făcu apariția șeful de post.

- Alungă-i de aici, îi comandă el.

Milițianul ridică din umeri. În clipa următoare execută ordinele lui Bercu. Îi spuse să plece el. Zabolichi ieși în stradă. Ho! Strigară mai mulți colectiviști. Cu capul plecat, trecu printre ei, apucă pe ulița care mergea spre casă. Se opri la Buzalichi. Bătu nervos în poartă.

- Ion e-acasă, o întrebă el pe Lița, ieșită, speriată, în ușorul uși să vadă cine este.

- Intră, îl invită ea. Ion stă la televizor. Mergi în camera din fund.

Alături de Buzalichi se afla activistul de partid, secretarul de partid pe comună, directorul căminului cultural, directorul școlii.

- Bine c-ai venit îi zise Buzalichi lui Zabolichi. Ce mai este la primărie. Ai pățit ceva de te văd așa-ngrozit?

- Au venit al lui Bercu cu mai mulți sărăntoci, cu maistrul de la școală, m-au forțat să plec. Șeful de post n-a schițat nici o mișcare, ba a ascultat de ordinele lui Bercu. A trebuit să plec, doar nu eram nebun să mă opun. Erau în stare de orice.

- Cine zici că a venit și s-a instalat în primărie? Îl întrebă directorul școlii.

- Unul de-al lui Bercu, băiatul fostului sanitar din comună.

- Cum! se miră directorul căminului cultural, un om de-al locului, profesor de istorie. Soră-sa este în biroul Comitetului municipal de partid. Taie și spânzură la târg. N-a vrut să-i dea carnet de partid fetei lui moș Ilieș.

- Măi, a dracului treabă! zise Zabulichî.

- E bine așa. N-avem de ce ne teme. Era rău dacă veneau urmașii lui Moza, reflectă activistul de partid, care parcă se mai însenină la față.

- Să știi că au făcut bine că l-au alungat pe Ceășescu, își spuse părerea Buzalichî. M-am săturat de minciuni. După rapoartele trimise la județ privind producția de porumb, satul ar fi avut mămăligă pe zece ani.

- Și eu zic bogdaproste, mărturisî Zabulichî. Nu mai știam ce să fac cu contractele la carne. Nu dormeam deloc din această cauză. Acum pot să fiu prieten cu tovarășul Băltog. (Balog era activistul de partid).

- Crezi că-mi făcea plăcere să te tot întreb zilnic de cote. Eram și eu... (și spuse un cuvânt urât) de cei de la județ.

- Să nu ne mai certăm, interveni împăciuitor directorul căminului cultural. Ce a fost a fost. Vom vedea ce va veni.

A doua zi, la primărie flutura un drapel cu stema scoasă de la mijloc. Bercu îl chemă pe directorul școli și ordonă să scoată toate cărțile din bibliotecă, tablourile cu Ceaușescu de pe pereți și să le aducă în curtea sfatului popular. Adună, de asemenea, toate steagurile de partid. Dădu foc la tot.

- De ce arzi cărțile? zise un bătrân, fostul învățător Boroianu. E păcat!

- E ordin, îi răspunse Bercu. Să dispară orice urmă de comunism

- Tot aș a dispărut orice urmă de burghezi, replică bătrânul învățător. Au mai ars și alții cărți. Vai de neamul nostru, spuse înainte de a pleca mâhnit de ceea ce văzuse.

* * *

Lăsat fără servicii, Urdescu butona toată ziua la aparatul său de rodio, „Selena”, adus din Uniunea Sovietică, din vară, când fusese în excursie la Moscova. Căuta știri pe „Europa liberă”, despre ce se mai întâmplă la Timișoara. Se auzea prost, aproape nu înțelegea nimic. Enervat plecă să bea un coniac la barul de la Hotelul „Ceahlău”.

- Ce se întâmplă? întrebă pe unul din foștii colegi de la liceu, inginerul Nemeș.

- A fugit Ceaușescu, îi răspunse. Apoi, îl întrebă.

- Nu vii cu mine?

- Unde ? se interesă Udrescu.

- La județ... Să-i dăm afară pe comuniști.

- Tu nu ești comunist? îl întrebă Udrescu. Parcă ai votat să fiu dat afară din partid.

- Era altceva, îi răspunse Nemeș. Ce ți-a trebuit să te încurci cu una proastă care s-a lăsat gravidă. Nu te putea apăra nimeni. Sunt destule amatoare care nu se leagă de capul tău.

Nemeș era cunoscut printre colegi ca un mare fustangiu. Relațiile lui cu inginera Herșcovici erau știute, dar erau acceptate ca o cutumă a înțelegerii între cadrele didactice. Nimeni nu se amesteca în treburile celuiilalt. Și înainte ca Udrescu să se încurce cu eleva Buzalichi, gureșele cancelariei comunicau ceva aventuri a urmașului lui Tales și Euclid cu niște școlărițe coapte la trup. Au tăcut, deși gurile le erau mori hodorogite iar Udrescu și-a făcut mendrele. Relația de amor între Nemeș și Herșcovici se baza pe principiul, tac eu, taci și tu.

Trăind în aceeași lume a fericirii erotice, cei doi s-au înțeles pe dată, au călcat în picioare steagul roșu cu secerea și ciocanul, au luat drapelul tricolor, au decupat cu cuțitul stema cu spicele de grâu și sonde de petrol și au plecat spre comitetul județean de partid. Le mai trebuia un cântec pentru ca imaginea să fie convingătoare. Salvarea a venit de la alt personaj, profesorul de muzică de la Școala Populară de Artă. Pe distanța a trei sute de metri parcurși cu drapelul fluturând în adierea unui crivăț blând timp de un sfert de oră și cu „Deșteaptă-te române”, cântat din tot sufletul în acompaniamentul radiourilor de la balcoanele blocurilor, se adunară în jurul lui Udrescu și Nemeș vreo zece gură cască. Cu piepturile deschise erau hotărâți să meargă la victorie chiar și cu riscul primiri în inimă a glonțului dușmanului. Victoria fu deplină, pe scările palatului administrativ îi aștepta

primul-secretar cu cheile în mână pentru a le preda puterea. Dezamăgire totală. Ce se va scrie în cărțile de istorie. Salvarea veni de la preotul catedralei voievodale.

- Să-l rugăm pe Dumnezeu să ne ajute în lupta împotriva lui anticrist. Se îngenunchem și să mulțumim Domnului pentru marea victorie ce am obținut-o azi 22 decembrie 1989.

- Nu popa acesta i-a botezat fata tovarășului prim? îl întrebă Ilie Iliescu, portar la comitetul județean de partid pe Vasile Vasilescu, alt portar de la comitetul județean, care trebuiau să intre în schimbul de noapte.

- El este. Să mergem însă de aici. Să nu sară careva la noi.

Vasile Vasilescu avu premoniție. Nu plecară bine că se auziră huiduiți:

- Comuniștilor! Ho!

În urma lor se aprinse un foc mare. Un *revoluționar* dădu foc bradului din fața clădirii. O dovadă în plus că la Piatra-Neamț a fost revoluție.

* * *

Iarna trecu repede. Țăranii nu mai fură chemați la ședințe la ceape. Prin căminul cultural bătea vântul. La școala generală de zece clase, director deveni maistrul Tănăselea, ginerele sanitarului Bercu. La cooperativa de consum începură să sosească pâine, brânză, ouă. De Paști se aduseseră portocale, lămâi și banane. Zabulichii își cumpărară televizor color fără repartiție, produs în Coreea de Sud, cu mult înainte de Paști. Programele de televiziune nu mai erau numai de două ore, ci țineau de dimineața până seara târziu, uneori și după miezul nopții.

Lița nu mai trebuia să țină evidența care emisiune este alb-negru și care color, iar Tița nu mai avea motiv să-i facă vizite atât de des.

- Pe cine votezi? îl întrebă Zabulichi pe Buzalichi la alegerile din iunie..

- E secret, glumi Buzalichi.

- Nu, serios, pe cine votăm?

- Cum, pe cine? îi răspunse Buzalichi. Pe Iliescu. Doar n-o să votăm pe țărăniști. Ce vrei să mergem argați pe moșia lui Moza ca părinții noștri.

- Nu-s tot comuniști? reflectă cu o întrebare Zabulichi.

- Tu n-ai fost membru de partid? îl întrebă Buzalichi. Te pomenești că vrei să te duci la partidul lui Coposu? îl întrebă Buzalichi.

- La țărăniști nu mă duc, dar nici la Iliescu. M-am săturat de partide. Vreau să fiu liber, îi răspunse hotărât Zabulichi

- Directorul școli a intrat la liberali, îl informă Buzalichi

- Comunistul ăla. Nu-ți aduci aminte ce făcea cu profesorii. Nu le dădea caracterizări bune ca să nu se înscrie la grade. Lua numai el premii.

- Directorul căminului cultural este cu Iliescu.

- Ți-am spus că nu mă mai interesează nici un partid. Tu mai ai Cooperativa, trebuie să faci ceva să nu te dea afară. Nu te teme că rămâi fără ea. O să se aleagă praf și pulbere de munca noastră.

- De unde știi? Ți-a spus Dumnezeu? Iliescu nu a participat la formarea colhozurilor. Crezi că o să lase treburile să meargă cum vor Câmpeanu și Coposu.

- Nu cum vrea Coposu, ci cum vor alții mai mari.

- Deștept mai ești! Glumi Buzalichi.
- Ai să vezi. Să nu dea Dumnezeu să fie așa.

* * *

Ghiță Zabulichii se trezi mai obosit de cât când se culcase. Avu un vis care îl frământă aproape toată noapte.

- Ce naiba ai avut de nu mai lăsat să dorm? Te zvârcoleai în pat parcă erai cuprins de necuratul, îi reproșă Tița.

După ce se frecă la ochi câteva clipe, încercă să-și amintească ce a visat și să-i spună nevastei de ce nu a lăsat-o să doarmă.

- Îl mai ții minte pe moș Ilieș. Astă noapte a venit la mine cu furca de aruncat snopi la batoză, cea cu două coarne și mi-a cerut să-i dau caii înapoi că de nu mă împunge cu ea.

- Care ea? îl întrebă Tița, care nu înțelese fraza cam încurcată a bărbatului.

- Cum care ea? o întrebă la rândul. Te-ai prostit de când cu revoluția și nu mai înțelegi ce vorbim. Cu furca.

- Nu mă face pe mine proastă. Mai bine vorbește tu mai ca lumea, să te înțeleagă oamenii, iar că l-ai visat pe moș Ilieș, poate te-ai gândit la el sau la vre-o fată de-a lui. Nu ți-a fost ibovnică niciuna? Vise de noapte, bărbate, adăugă în final Tița și se întoarse cu spatele ca să mai doarmă

- Nu, nu sânt vise de noapte. Ieri, Catinca lui Zavalichi, văduva, m-a oprit pe drum:

- Măine vin la stână să-mi dai oile înapoi, mi-a zis ea hotărâtă.

- Care oi? o întreb eu. Cele pe care le-a adus moș Toader sunt oale și ulcele, caut eu s-o lămuresc.

- Oale și ulcele, zici. Le-ați mâncat voi și acum vreți să luați totul. Vă știu eu. N-ați furat 'deajuns?

- Ce-am furat mătușă? Ți-am adus de atâtea ori brânză ca să ai ce mânca și acum mă faci hoț.

- Dă-i pace, îi zise nevastă-sa. Mai bine vezi cine bate în poartă.

- Vezi tu, că doar ești la marginea patului.

- Poftim, treci îi zise Tița, ne vrând să se scoale din culcușul cald.

Zabulichii se uită pe fereastră.

- E Ion a lui Buzalichi. Ce o mai fi vrând și asta, cu noaptea-n cap.

* * *

- Ce s-a întâmplat, întrebă Zabulichii pe Buzalichi.

- N-ai auzit. Este un nou primar, Vasile a lui Gâdioi. A hotărât să dea vacile la oameni. El vrea să ia vreo cinci că taică-su are mult pământ. Mai sunt și alții, de-a lui Tânjală. Să mergem la grajduri.

- N-o să ia nimeni nici o copită, darmită o vacă.

- Tu nu te-ai uitat la televizor să vezi ce e în țară?

- M-am uita. Dar eu n-am să-i las să ia vacile. E munca mea. Cunoasc fiecare vacă-n parte.

- Și tata își cunoștea vaca când a dat-o la colectiv.

- Și tata a dat.

- Mai bine să mergem la grajduri.

Pe drum Ghiță Zabulichii și Ion Buzalichi s-au înțeles ce să facă. Intrară în primul grajd, priviră vacile și fără să mai zică nimic, fiecare dezlegară câte două.

- Unde mergem? întrebă Zabulichii.

- Peste deal, la Poieni, la cumnatu-meu.

- Ce faceți cu vacile, îi întrebă paznicul, când Zabulichî și Buzalichî erau pe punctul de a ieși pe poarta saivanului.

- Ia și tu două și du-le unde crezi. Vine primarul cu ăla al lui Bercu, să împartă vacile.

- De ce? întrebă paznicul.

- Îți spun mai târziu.

Mai târziu, paznicul rămăsese cu o singură vacă pe care o ținea de funie. Prin grajd bătea vântul. Peste un an magaziile deveniră goale. Nu era un pic de grâu sau de porumb. Urmele comunismului dispărură fără urme.

Buzalichî se uita la ce fusese sectorul zootehnic al ceapeului. Se duse la sediul cooperativei. Contabilul împărțea ultimii bani ce mai rămăsese în fondurile cooperativei, după numărul de zile muncă pe care le avusese fiecare.

- Mașinile unde-s? îl întrebă el pe contabil.

- Care mașini? i se răspunse cu o întrebare.

- Mașinile pe care le avea cooperativa.

Contabilul dădu din umeri. Apoi, vorbi ca pentru el:

- S-au dus.

- Fără șoferi.

- Fără. Apoi, continuă. E bine să te mulțumești și cu cele două vaci. Alții n-au luat nimic.

* * *

Casele lui Ion Buzalichî și Ghiță Zabulichî se aflau, după cum am mai spus, față în față pe pârâul Oilor, a lui Zabulichî pe malul drept, iar a lui Buzalichî pe malul stâng. Între ele se afla, după cum știm, un maidan întins, totdeauna plin de găște și rațe. În decursul timpului

geologic și istoric, maidanul, datorită cursului pârâului, lua forme diferite. Pârâul când își făcea drum pe partea dreapta, mai aproape de casa zabulichilor, când pe parte stângă, mai aproape de casa buzalichilor. În funcție de aceste modificări, pretențiile de proprietate ale celor două familii, a buzalichilor și zabulichilor, asupra maidanului se schimbau. Asta în decursul istoriei antebelice. După al Doilea Război Mondial, mai precis de când partidul clasei muncitoare condus de ceferistul Gheorghiu-Dej, (Dej de la închisoare din Dej, unde a stat Gheorghiu pe vremea când era ilegalist), a înființat după modelul celei mai avansate țări în lucrarea pământului, colhozurile, cu numele de gospodării agricole colective, locuitorii riverani ai Pârâului Oilor nu mai aveau pretenții teritoriale. Revoluția din 1989, întorcând roata istoriei și timpul cu vreo cînzeci de ani înapoi, conștiința asupra proprietății a revenit la matca ei, proprietatea privată fiind sfântă, devenind baza dezvoltării noi societăți, societate a tuturor posibilităților.

Legătura între malul stîng și malul drept se făcea, din moși strămoși, printr-o punte formată din doi bușteni de brad, legați la capete cu sârmă de oțel, *împletită în șase și răsucită-n trei*. Puntea, care odată cu schimbarea albiei pârâului își schimba și ea locul, era priponită de un copac, o răchită, după caz, sau de o salcie pletoasă de pe celălalt mal, să n-o ia apa la vale când pârâul se umfla din cauza ploilor ce cădeau sus în munți.

Țița lui Zabulichii trecea îngândurată puntea, după ce fusese la oraș și o zăpăcise căldura din mașină.

- Hei, nu mai vezi oamenii, îi zise Lița lui Buzalichi, ai cărei casă se afla la capătul unde puntea era legată de copac, în acea perioadă.

Surprinsă de vocea din spate, Tița se dezechilibrează și căzu în pârlău.

- Ce te-a apucat, strigă Tița la Lița, pe care o bufnise răsul. Nu vă mai ajunge maidanul și vreți să puneți stăpânire și pe punte

- Ce-ai zăs? îi răsponse Lița. Ați făcut gard până-n marginea apei. Nu-i lăsați pe oameni să treacă acasă.

- Noi? Voi ați închis drumul.

- Ce-i, Liță? Ce vrea nebuna asta a lui Zabalichi? Ce pământ mai vrea?

- O nebună! A băut și s-o dus în apă.

- Nebună ești tu, scorchia dracului.

Ion Zabalichi ieși cu furca în drum.

- Dumnezeii... așa și pe dincolo. Vă arăt eu vouă...

Cu furca în mână, trecu pârlăul și distruse gardul, niște răzlogi legați de doi șarampoi.

Seara când Zabalichi veni de la lucru, din târg, o întrebă pe Tița:

- Ce s-a întâmplat? Cine a rupt gardul?

- A lui Zabalichi. Au vrut să mă bată.

- A auzit cineva?

- Marghioala lui Ciotârcă. Baba. Scosese găștele pe prund. Au alungat-o și pe ea.

Zabalichi, om civilizată, fusese doar primar, în timpul comunismului, doar fusese, cum se spune, om al legii, după revoluție adept al statului de drept, apelă la justiție pentru rezolvarea diferendului.

* * *

Familia Zabalichi se cunoștea cu familia avocatului Îțic Bercovici din tată-n fiu. Ion Zabalichi, bătrânul, avuse un diferend cu Ghiță Zabalichi, tot

bătrânul, odată, de mult, pe când începuseră să-și încropească gospodăriile. Cauza o constitui un loc mai bun în albia Pârâului Oilor pentru topitul cânepei. Nevestele lor se scărmanaseră urât la spălatul cânepei.

- Fă, nu-ți mai ajunge tot prundul acesta de trebuie să vii tocmai aici în fața casei mele să-ți pui cânepa la tochit, zise Maria, nevasta lui Zabolichi cel bătrân.

Maria, nevasta lui Buzalichi cel bătrân, se ridică în picioare, își strânse mai bine pe cap baticul cu care era legată de modă, își prinse mai bine catrința în brâu fiindcă era pe cale să-i scape în apă, și făcu trei, patru pași înainte către Maria, nevasta lui Zabolichi cel bătrân.

- Ci vrei, fă? se repezi ea. Când ți-oi trage una cu hlandanii ăștia, te pupă mă-ta răci.

- Vin-o-ncoaci pocitanie, că îți rup gâtu'.

În adevăr Maria lui Zabolichi cel bătrân era mai scundă decât Maria lui Buzalichi cel bătrân, dar era bine legată. La înălțimea ei de 1,65 m., cântărea 75 de kilograme, avea corp de halterofil. Pulpa descoperită de catrința prinsă în brâu evidenția musculatură de bărbat dar cu format de femeie, cu piele albă și curată. Pieptul, aflându-se la întărcarea primului copil răbufnea prin cămașa de in și bumbac, în ritmul respirației.

Maria lui Buzalichi cel bătrân era cu vreo 10 centimetri mai înaltă, avea picioare lungi, talie mică, vreo 60 de cm. și un bust cu sâni maternali. Își scoase pieptul în față, conștientă că avea ce arăta, își dădu broboada jos, descoperindu-și podoaba capilară strânsă într-un coc bogat, prins cu patru spelci mari. Nu purta catrință, dar își ridicase fusta cu mult deasupra genunchilor. Avea niște picioare de cal de cursă, arse de soare. În mijlocul pârâului era o Ana Ipătescu pe baricade.

Când o auzit-o cum o face, Maria lui Zabulichii, n-a putut suporta insulta. Cum să fie ea pocitanie, când are înălțime potrivită, ea care trage la coasă ca bărbații, aruncă snopii de grâu pe claie și se duce singură la moară, sacul de 50 de kile purtându-l ca pe un fulg.

- Scânduro, ți-arăt eu ție! țipă ea și se repezi la Maria lui Buzalichi s-o prindă de cap. O prinse de bluză și o despică în două. Încercă să o muște de sâni dar nu reuși. Maria lui Buzalichi o prinse de cap și o ținea departe cum ține un boxer cu alonje lungi pe un adversar care preferă lupta corp la corp.

- Ce-aveți fă? interveni Lucreția, una din vecine, o femei mai bătrână și respectată în sat, care, fără frică se băgă între ele și le despărți. Maria lui Buzalichi rămase cu un smoc de păr în mână iar cealaltă cu o bucată bună din cămașa adversarei.

- Zâci că n-ari loc unde să-și tochiască cânipa, răspunse a lui Buzalichi.

- Ba, ea o zâs că m-am băgat pisti ea.

- Da nu vă e rușini, le zise Lucreția, Aveți de stat atâta timp ca vecine. Eu credem că vă batiți de la bărbați, Doamne firește, că frumoase sânteți amândouă, nu cie de deochi!, și de când ați venit aici a neu tot se uită după voi. Într-o noapte când stătem, așa, de vorbă că nu putem dorni ni-o zis că faine nurori și-au luat vecinii. Eu îi zâc atunci. Eu nu mai sânt faină. Da, zice el, da nu ca ele.

Auzind laudele despre ele, cele două Marii încetară de a se mai certa. Rămase în stare în care se aflau după războire. Maria lui Buzalichi, cu sâni goi iar Maria lui Zabulichii cu părul răvășit. Parcă erau doi cocoși în momentul de luptă când se studiază.

- Pti!, nu cie de deochi, repetă vecina, dar mândre mai sânteți. Ari dreptate Vasâle al neu să vă giseze noaptea, să se zvârcolească în pat și să-l gălesc tăt ud pe chicioare.

Cele două Mării se împăcară a doua zi cu sine însele. Dumnezeu, ca să le pedepsească, trimise o ploaie cum nu se văzu de la potop încoace, spuneau martorii oculari. În amonte de comuna Valea Oilor, noaptea, pe munți plouă cu găleata. Pârâul Oilor se umflă și veni din mal în mal. Puhoiul dură o oră. Apoi, Pârâul Oilor intră în matca lui, apa, însă, mătură totul în cale. Mai ia cânepă de unde nu-i.

- Ghine c-a luat-o, zise Maria lui Zabulici către bărbatu-su. M-am și săturat di melițat, di răgilat și di tors.

- Și eu m-am săturat, îi mărturisi cealaltă Marie lui Buzalichi cel bătrân, bărbatu-său.

Ne mai existând motiv de ceartă pentru moment, cele două Mării, după îndelungi meditații ajunseseră la concluzia că vecinii nu trebuie să se afle în ceartă. La nevoie, un vecin poate fi mai apropiat la un ajutor decât un frate sau părinții, care pot locui în altă parte, sat, județ, poate și țară. La această concluzie identică ajunseseră amândouă în mod separat. Când Maria lui Zabulich, Zabulich cel bătrân, îi zise într-o zi bună ziua Mariei lui Buzalichi cel bătrân, aceasta îi răspunse cu plăcere și adăugă.

- Nu ti-am văzut de mult. Ci mai faci?

- Ghine, mulțumesc de întrebare, îi răspunse cealaltă Marie.

- Vină, sâmbătă pi la mini. Am de gând să fac niște alivinci. Am măcinat ieri niște păpușoi noi, din ăia

nemțești. Am făcut o făină ca aurul, parcă făcută anume pentru a faci alivinci.

- N-am să ti refuz. Ti știu ce pricepută ești tu la făcut alivinci. Poate o chemi și pe țața Lucreția.

- Cum să nu. Nici ea n-a mai trecut di mult pila mine.

Zabulichî cel bătrân nu știa de intențiile Mariei lui și, om al statului de drept cum era, dorea ca justiția să facă dreptate în pricina dintre cele două Marii.

- Undi ai fost, îl întrebă Maria pe Zabulichî, bărbatu-său.

- Undi să ci fost? la domn' avocat Bercovici.

- Dar pentru ci?

- S-o dau în judecată pe Buzalichi.

- Dar pentru ci?

- Pentru că a pus stăpânire pe baltă. Nu v-ați sfădit voi pentru pusul cânichii.

- Ne-am sfădit, dar ne-am împăcat. Maria lui Buzalichi este cea mai bună vecină și prietenă.

Zabulichî își făcu semnul crucii:

- Dracu' să vă mai înțaleagă. Acu' vă stuchiți ca mâțele, acu' sunteți prietene. Dracu' să vă înțaleagă, repetă el.

Eu, însă, am plătit domnului Bercovici șâ n-am să cer banii înapoi. E destul că am să-l rog să retragă procesul de pe rol

- Ce să facă? îl întrebă Maria, nevastă-sa, nu prea știind ea ce este aia proces pe rol.

Zabulichî s-a dus timid la avocat să-i spună că nu mai vrea proces cu Buzalichi.

- E bine și așa. Chiar mai bine. Este preferabil ca oamenii să se împace între ei. Pentru bani, eu am tăiat chitanță, nu ți-i pot da înapoi, îl minți avocatul..

- Nu-i nevoi zise Zabolichi. Eu tot v-am năcăjit

Zabolichi plecă mulțumit de la avocat, mulțumit mai ales că nu mai trebuia să se ducă cu nevastă-sa la tribunal.

* * *

- Zici că a sărit cu furca la nevastă-ta. Că ți-a stricat gardul. Ai martori? îl întrebă avocatul Ștrul Bercovici, fiu lui Ițic Bercovici, fost avocat, pe care-l cunoștea de la cabinetul județean de partid unde el era cursant al universității de partid, iar avocatul era lector pe problemele proprietății socialiste

- Am, i-a răspuns Ghiță Zabolichi, ficiorul lui Ion Zabolichi, convins de dreptatea lui. A auzit tot satul.

- Dar titlul de proprietate pe teren ai? Legea 18 a lui Petre Roman.

- Am.

- Pe maidan?

- Dar nu-i maidan.

- Ai lui Buzalichi mi-au spus că este maidan, că pășteau oamenii oile.

- În timpul colectivului.

- O să vedem la proces.

Avocatul întocmi acte de dare în judecată pentru tulburare de posesie și amenințare cu moartea. Zabolichi plăti onorariul în dolari, cum dori avocatul.

În drum spre stația de autobuz, Zabolichi în trecere peste punte se întâlnește cu Buzalichi. Se privesc chiorăș, ca nemții cu rușii după trecerea Prutului, sau americani cu japonezi după atacul de la Pearl Harbor.

- Ai să vezi tu ce ai să pățești, îi zice Zabolichi lui Buzalichi, pentru că ai sărit cu furca la Lița și mi-ai stricat gardul.

- Mai îngrădește maidanul, că nu mai treci puntea. Nu că am s-o iau, ci că am să-ți rup picioarele.

- Tu mie? Nu mai ții minte de câte ori te-am bătut.

- Tu pe mine? Ai rămas cu buza umflată că ți-am suflat-o pe Lița.

- Când auzi de asta, Zabolichi tăcu și plecă mai departe. Buzalichi radia de bucurie ca atunci când „a furat-o” pe Lița. Lița țipa, dar în gând zicea nu mă lăsa. Mai târziu avea să regrete acest moment. Ale tinereții valuri, se consola ea.

După două ședințe la tribunal, instanța solicită noi martori.

Zabolichi se duce la baba lui Ciotârcă.

- Nu pot maică, îi spuse baba. Sunt bătrână. Și nici nu știu ce sâ spun.

- Te duc eu cu mașina, îi spuse Zabolichi.

- I greu maică. Mă dor chicioarele. Sânt bolnavă.

- Te duc cu mașina și mergem și la un doctor, mătușă Ileana. Uite, ți-am adus și ceva de mâncare. Mergi?

Până la urmă Ileana lui Ciotârcă se învoi să fie martoră.

La prima ședință de audiere, mai mult încurcă lucrurile.

- Mătușă, jură că ai să spui adevărul.

- Ci sâ fac, maică.

- Pune mâna aici pe Biblie și zi după mine, îi spuse judecătorul.

- Da eu nu trebuie să jur că vă spun ci știu fără să jur.

- Atunci spune ce știi.

- Ci să spun?

Văzând cu cine are de a face, judecătorul încercă să afle totuși ceva de la ea, punându-i întrebări scurte.

- Îi cunoști pe cetățenii Ion Buzalichi și Gheorghe Zabulichii?

- Da. Am copchilărit cu părinții lor. A lui Buzalichi a vrut să mă mărit cu el da n-am vrut eu că era mărunț, mai nic decât mine

- Mătușă, eu te întreb dacă îi cunoști pe oamenii ăștia care se judecă

- Da. Li cunosc și părinții.

- S-au bătut? S-au certa? I-ai văzut?

- Cii bătrâni se sfădeau. S-au și bătut, parcă, odată.

- Mătușă eu vorbesc despre ei, nu despre cei morți.

- Păi nu știu. Eu sânt bătrână și stau mai mult în casă.

- Reclamantul zice că ai fost de față când i-a amenințat soția cu furca.

- Cari reclamantul?

- Mătușă, mă auzi?

- Da. Cum să nu aud. Când eram tânără mă sculam după cum fluiera fabrica lui Măcărăscu.

- Da acum, auzi?

- Mă crezi, maică, surdă. Aud când cântă cucoșul dimineața și mă scol.

- Dacă auzi, ce știi despre cearta dintre oamenii ăștia din sat de la mata.

- Da, cini s-o sfădit maică?

- Vecinii matale.

- Sânt oameni buni. Mă ajută totdeauna. Am auzât și eu că s-au sfădit dar nu știu de ci. Poate de la prund ca părinții lor. Nu știu de ci să ciartă câ nu iau nic cu ei. Nie să-mi dai de pomană, nu prund ci casa lui Moza și nu am nevoie de ea. Mi-ajunge bordeiul neu

- Ei se ceartă de la pământ îi explică, judecătorul.

- Să vinâ la mini că le dau pământ. Ni-i grădina pārloagă.

- Bine, mătușă. Dacă ar fi toți ca mata noi n-am mai avea procese. Ești liberă și mergi sănătoasă acasă.

- Aș mergi eu dar nu mai pot. Aștept să mă ducă cu mașina.

Datorită pledoariei avocatului Bercovici, instanța se pronunță:

Inculpatul Buzalichii Ion primește amendă 200000 lei pentru insulte și amenințare a reclamantei Tița Zabulichii. Terenul în cauză revine reclamantului Ghiță Zabulichii și poate să-l îngrădească cu gard, să-l înstrăineze.

Buzalichii face recurs și tribunalul dă dreptate lui Buzalichii privind prundul și menține amenda cu 200.000 de lei. Acesta împrejmuiește tot prundul și face gard cu stâlpi de fier. Zabulichii i-l taie cu aparatul de sudură.

Se intentează din nou proces. De Buzalichii lui Zabulichii. La prima chemare, avocatul lui Zabulichii recuză completul de judecată. La a doua chemare cere mutarea procesului la Vaslui. Obține achitare în cauza respectivă și desființarea gardului de fier. Prundul este declarat teren de folosință în devălmășie, așa cum a fost din moși strămoși.

Peste un an dispare puntea, făcută încă de pe timpul când Zabolichi și Buzalichi lucrau la ceape și erau prieteni. Soțiile se vizitau zilnic iar băiatul lui Zabolichi o necăjea pe Raluca, fata lui Buzalichi

Buzalichi îl acuză în public de furt pe Zabolichi, deși acesta n-avea nici un interes ca puntea să dispară, ea făcea legătura dintre malul stâng al pârâului pe care se afla inima satului și a comunei, primăria, școala și dispensarul, și malul drept unde se afla casa lui Zabolichi.

Buzalichi susține sus și tare că Zabolichi a furat puntea și că are martori. Sătul de tracasare, că nevastă-sa nu mai știa ce să facă de gura nevestei lui Buzalichi, când îl întâlnește la magazinul mixt al lui Puradel se răsti la acesta. Buzalichi, cu capsă pusă, băuse mai întâi un sfert de rom, nici una, nici două, îl lovește pe Zabolichi. Zabolichi reacționează cu un pumn între ochii lui Buzalichi, care cade și se lovește cu capul de un raft cu sticle de rom. Se ridică, pune mâna pe sticlă și se repede la Zabolichi. Nu reușește, Paraschiva lui Cucuș, cumnată-sa îl prinde de mână.

- Nu, mă, zice ea. Nu faci crimă că intri la pușcărie. Ci-aveți de împărțit de vă certați ca zăpăciții.

- Nu mai ghine era pe timpul colectivei, intră în vorbă Casandra lui Papuc. Nu mai aveau pentru ci să bate.

- Ce ghine, fă! intervine Catinca lui Țuștea, care se afla cu un sfert de vin la o masă așezată lângă un raft cu chiloți și maieuri. Munciam pentru cii de la oraș. De la ciapa ni se dădea ca la urs pe tobă.

- Dacă stăteai acasă, îi dă replica Paraschiva lui Cucuș. Nu vezi ci-au făcut ăștia din grajduri, fabrică de

tăiet lemne. Te-ai dus pe pârâu în sus să vezi ci case s-au făcut în Poiana lui Baltă.

- Să ti duci să vezi, intră în vorbă din nou, Casandra lui Papuc. M-am dus ieri după niști bureți și știi pe cini am întâlnit. Pe fata lui Buzalichi. Are casă cu etaj făcută acolo.

- Cari fată, se interesă Catinca lui Țuștea. Aia care s-o măritat cu moșneagul ăla.

- Moșneag , moșneag, dar e mare la Piatra, e șef.

- De unde știi, o întrebă Catinca lui Țuștea.

- Dar cini nu știi, îi răspunse Casandra.

- Vezi că tot cii care au furat o duc ghine. De undi o avut bani fata lui Buzalichi să-și facă o așa casă? Îs zilele-muncă di la noi. Munceam trei și ne punea două. Buzalichi zicea că nu făcim norma. Uite undi este munca noastră.

Buzalichi, stând într-un colț al crâșmei cu un pahar de rom în față nu, mai putu răbda toate bârfele despre el și interveni.

- Mai duceți-vă dracului acasă. Stați toată ziua cu băutura în nas și vorbiți numai prostii. Mai spălați-vă, mai măturați prin case decât să stați aici lipcă lângă un pahar de rachiu..

La ieșirea pe ușă, Catinca Lui Țuștea nu se putu opri să nu-i mai zică ceva Paraschivei lui Cucoș:

- Ție îți pari rău după ciape. Cumnatu-tu era brigadir. Mulgeai vaci fără să fie a tăle. Duciai și lapte la târg la profesori să-ți treacă copchii clasa.

- Am să te dau în judecată pentru calomnie.

- Scârbă-n papuci. Ce sâ-mi ia? Boii de la bicicleta care n-o am.

- Taci fă, că te bagă la închisoare.

- Și nu-i ghine. Am căldură. Îmi dă să mănânc. Decât acasă flămândă mai ghine acolo.

- Dă-i paci, intervine Casandra. Nu știi ci vorghește.

Catinca lui Țuștea, încălzită de rachiul băut, plecă. La ieșirea pe ușă spune ultimul cuvânt către Paraschiva lui Cucuș

- Pupă-mă-n.... și se bate cu palma peste fesa dreaptă.

- Ho, nerușinat-o! reacționează Paraschiva lui Cucuș.

Cât timp femeile se certară, Puradel cheamă poliția, al cărui sediu se afla în aceeași clădire cu magazinul. Pentru a-și completa bugetul, poliția îi dăduse în chirie lui Puradel două camere.

Plutonierul Surdu noul șef al postului de poliție îi cunoștea pe beligeranți. Venise ca tânăr absolvent al școlii de subofițeri de la Câmpina la începutul anilor 80 ca ajutor al șefului postului de miliție. După Revoluție plutonierul Chistol a fost scos la pensie și șef al postului de poliție a fost numit el. I se acordase această funcție fiindcă în zilele revoluție îl ajută pe Bercu să ia puterea în comună și, apoi, nu se opusese voinței țăranilor de a desființa cooperativa agricolă. Cât a fost ceapeul totdeauna închidea ochii când îi vedea cu ceva porumb sau cartofi luați de pe câmp. De acest lucru știa și Zabulichii, ba chiar și președintele ceapeului, dar nu voiau să se ia rău cu colectivității. Dacă îi supăra prea tare, nu se mai duceau la lucru și recolta rămânea pe câmp. Așa că luau colectivității pe ascuns, mai luau cei de la partid, rămânea și pentru raportat că planul a fost îndeplinit.

- Domnul Buzalichi, zise Surdu, avansat la gradul de plutonier major de poliție, fostului brigadier și președinte, nu-i bine ce faceți. Nici mata nene Zabulichii. Nu mă obligați să raportez, să închei acte de tulburarea ordinii publice. Comuna noastră este cunoscută ca o localitate de oameni pașnici, harnici. Nu am fost noi fruntași pe județ la cultura grâului. Totdeauna eram văzuți bine, De ce să nu fim și acum când este democrație, este libertate. Vă rog eu să nu vă mai certați. Uite nu raportez incidentul de azi, dar nu-mi mai faceți greutate. Am eu destule cu tineretul de azi.

Buzalichi și Zabulichii îl ascultară pe plutonier și apoi plecară. Făcură o înțelegere nespusă de a nu se mai certa. Puntea fusese găsită mai la vale, o luase apa. Sârma ruginise și cedă la un șuvoi mai puternic după o ploaie în munți.

* * *

Într-o zi, Lița îl văzu pe Zabulichii trecând spre casă cu preotul satului. De la Anica lui Todirică știa că Ttița stă la pat, că este grav bolnavă, De la Paști, când o întâlni la biserică și i se păru mult schimbată, nu o mai văzu nici prin curte. Venise de câteva ori. Salvarea în miez de noapte, dar nu îndrăzni să-l întrebe pe Zabulichii despre boala ei.

- Săraca Tiță! își zise Lița, se duce popa să-i citească ca s-o ierte Dumnezeu.

Intră în casă.

- Mă duc până la Tița, îi spuse ea lui Buzalichi, bărbatu-su.

- Cum să te duci după atâta ceartă? Are să te dea afară. L-am întâlnit pe Zabulichî și deși as fi vrut să mă împac cu el, a trecut pe lângă mine fără să mă vadă. Lasă-i în plata lor

- Mă duc, să-i cer iertare. Poate nu ne mai vedem. Trebuie să mă împac. Doar n-o să stăm certați până la moarte pentru bucata asta de maidan. Suntem de atâția ani aici și m-a ajutat de atâtea ori. Mi-a fost mai ceva ca o soră.

- Fă cum vrei, îi zise Buzalichi. Să nu zici că te-am trimis eu sau să mă acuzi că nu te-am lăsat, dacă se întâmplă ceva.

Ghiță Zabulichî stătea în pragul ușii și privea spre Mătăhuia, unde pădurea de mesteceni tineri înverzise. Când era copil, învățătorul Bordeianu îi luă pe deal la plantat. Să fi fost vre-o patruzeci de ani, dacă nu și mai mulți, de atunci. Merseseră cu detașamentul de pionieri. Erau toți elevii școlii. Era și Lița, colega lui de bancă. Era ultimul an de școală primară. Se urcaseră de multe ori să-i vadă cum cresc. Acolo sărută prima dată o fată. Apoi, cearta cu Buzalichi de la Lița și plecarea în armată fără să-și ia rămas bun de la ea. Își aduse aminte cum a cunoscut-o pe Tița, plimbările de duminica prin parcul din Craiova, cununia de la Pielești și nunta de la Valea Oilor. Apoi, nașterea lui Dan, bucuria lui că are băiat, numirea ca șef al sectorului zootehnic, construirea grajdurilor și aducerea de vaci de rasă. În sfârșit, numirea ca primar, alungarea din primărie. Toate îi trecură prin fața ochilor. Aproape că-i dădeau lacrimile când îl trezi din amintiri Lița.

- Vreau s-o văd pe Tița, îi spuse ea.

- E în cameră din spate, îi răspunse și se dădu la o parte din ușă. Știi pe unde se te duci?

La Tița, Lița era ca la ea acasă. Cunoștea orice colțișor al camerelor. O ajutase pe Tița la amenajarea dormitorului când aceasta își schimbă mobila „Populară” cu mobilă de comandă din lemn de cireș, masivă, făcută la Cooperativa „Arta Mobilei” din oraș. Tot cu ea discută despre ce fel de perdele se potrivesc la sufragerie. Odată, de Paști, au făcut cozonac împreună, noul aragaz de Satu Mare, cu ușă cu fereastră de sticlă, avea un cuptor mai bun decât al ei.

Privi prin camere. În dormitor patul era nestrâns. O plapumă mototolită stătea aruncată pe studioul de culoare neagră. Pe masa din bucătărie se aflau o pâine pe jumătate ruptă, o farfurie nespălată și o lingură de metal. Pe aragaz, dintr-o oală ieșeau aburi. O văzu pe Tița pe recamierul din sufragerie. Păși încet, cu mers de pisică. Se opri în ușă. Tița stătea în pat, cu capul pe o pernă mare, albă, cu broderie. În semi-lumina camerei, o recunoscu pe Lița. Îi făcu semn să se apropie de ea.

- Te rog să mă ierți, îi spuse Lița, îngenunchind lângă patul ei.

- Dumnezeu să te ierte, îi răspunse Tița, cu o voce stinsă abia perceptibilă. Lița izbucni în plâns.

- Așa-i viața. Pentru unii scurtă, pentru alții mai lungă. Aș vrea să știi că îmi pare rău că nu am fost cuscre. Poate Dan ar fi stat acasă, aș fi avut nepoți. El zice că o duce bine, dar Dumnezeu știe dacă este adevărat. Ce-ți face fata? Frumoasă mai era. Cât mi-am dorit-o de noră!... Ghiță mi-a spus că a ajuns bine.

- Da... bine, zise Lița. Are ce mânca, bărbatu-i i-a ieșit la pensie. Pe la mine vine rar. Cu nepoata. Copilul nu-i vinovat. E drăguț. Dar el n-are ce căuta în ogradă la mine. Cât oi trăi eu și Ion. Poate să aibă averile lui Noe. Rana nu se trece.

- Îs copii noștri, îi spuse Tița abia răsufând. Te rog trage perdeaua. Îi soare?

- Da, e cald și frumos. Au înflorit pomii.

Tița întinse mâinile spre ea, ca un copil care vrea să fie luat în brațe.

- Vrei să ieși afară, o întrebă Lița.

Tița dădu din cap, afirmativ.

Lița se lăsă prinsă de gât dar mâinile nu aveau putere să se țină. O luă în brațe. O duse la geam. Era ușoară, un fulg, mai puțin din jumătate din ce fusese, un trup de albină, mic.

Tița privi cerul senin, mărul de la poartă înflorit. Începu să tremure.

- Mi-i frig și se lipi de Lița, de sânii ei mari și calzi. Du-mă înapoi.

Lița o așeză încet, cu frică să nu o frângă. Mai erau doar niște oase care se puteau destrăma. O înveli cu plapuma până la gât. Încercă să-i încălzească mâinile, suflând în ele.

- Nu-i nimic. Te rog să ai grijă de Ghiță, dacă îi va fi greu. Acum du-te și spune-i să vină la mine. Spune-i și lui Ion să mă ierte...

Mai mult, Tița nu mai reuși să spună. Lița nu ajunsese până la poartă și se auzi strigată.

- Vin-o repede. Mi-i frică!

Lița intră, luă o lumânare, o aprinse și o puse în mâna rece a Tiței. Apoi îi trase pleoapele peste ochii mari, albaștri și-i împreună mâinile pe piept.

Plecă spre casă tristă. Se așeză pe capătul punții cu picioarele aruncate deasupra firicelului de apă limpede ce curgea liniștit, mângâind pietrele.

- De când or fi? De câți ani le-o fi spălat apele? Și nouă nu ne trebuie nici măcar o piatră după ce murim. Și ne-am certat pentru o bucată de prund. Și câte pietre sunt de care nimeni n-are nevoie.

Lița era singură dar nu vorbea cu ea însăși. Vorbea cu Tița. Cu Tița vecina ei de peste pârâu. Fusese la nunți împreună, își povestiră copilăria și tinerețea. O ajutase de atâtea ori. Amintirile îi năvăleau în minte. O podidise plânsul. Se ridică de pe punte și se duse să se spele pe față într-un loc unde pârâul era mai domol. Când se aplecă, sub luciul apei apăru chipul Tiței. Făcu semnul crucii și se retrase.

- Doamne, iartă-mă, dacă i-am greșit cu ceva, a zis cu voce tare, și iart-o și pe ea, dacă a greșit cu ceva.

Epilog

- Sărut mâna, tanti.

- Bună ziua, îi răspunse Lița, aflată la poarta casei în așteptarea trecerii timpului. Tu ești, Dănuț? De când nu te-am mai văzut! Mai, mai să nu te cunosc. Ce te-ai schimbat!

- A trecut timpul, Tanti, acuși sunt 20 de ani.

- Ce faci? Ai venit acasă?

- Puțin. Am ceva treabă.

- Măine e hram la noi, cred că știi. E pomenirea morților.

- Am trecut și eu pe la cimitir.

- Așa-i viața! Îl consolă Lița. Ne ducem cu toții.

- Ce mai face nenea Ion? Se interesă Dan.

- Are un an de când m-a lăsat. Mă duc mâine la mormânt să mai vorbesc cu el. Tu rămâi aici?

- Nu. Ce să fac? Am venit să văd ce mai este cu casa. Poate găsesc pe cineva să o vând. Am văzut prin sat multe vile. Ale cui or fi?

- Își fac oamenii case. Unii au câștigat bine. Au mașini. Nu mai e ca înainte. De ce nu te întorci. E loc frumos la noi.

- Ar fi fost. Raluca ce face?

- Trece rar pe la mine. Are treburile ei.

Cu aceste întrebări și răspunsuri, discuția se întrerupsese, Dan trecu puntea, se uită la apa pârâiașului, o peliculă subțire ce aluneca peste pietre mărunte și se strecura printre răchite umbroase. Prundul pe care bunicii întindeau pânza la ghilit dispăruse sub tufele de sălcii, cătină, boz, pelin și urzici, Casa părintească rămase mică lângă copacii și pomii ce crescuseră în neștire. Portița de la curte era blocată de un zăvor ruginit, Reuși să-l descuie bătând cu o piatră în el. O deschise cu greu și își făcu drum prin bălării sălbatică. Vița de vie din fața casei acoperi cerdacul. Îl cuprinse un sentiment de frică. Venise de pe bulevarde luminate a giorno, dintr-un apartament electronizat și deodată cu zeci de ani înapoi. Ce să caute el la Valea Oilor? Închise portița la loc și plecă. Când trecu din nou puntea simți un gol în el ca atunci când urcă pentru prima dată în avion. Atunci își reveni repede. Acum parcă rămase ceva din el, ceva ce îl

țintui locului. Se întoarce și privi spre casa care nu se vedea. Adio copilărie își spuse. Ultimul reprezentant al zăbulichilor plecă spre alte locuri. De fapt, nu mai era Zăbulichi ci Dan Zăbman, fermier canadian.

Piatra-Neamț
Iunie-august, 2009